

NOVI GLAS

CENA 1,20 EVRA

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

Naj se uresničijo sanje!

50. NOVOLETNO SREČANJE SLOVENCEV VIDENSKE POKRAJINE IN POSOČJA

Foto Suzi Pertot

Uvodnik

Jurij Paljk

Komu to služi?

Prav gotovo ste videli po televiziji, slišali po radiu, brali v tiskanih medijih ali na svetovnem spletu o nedavnih napadih na papeža Frančiška. Napadajo ga tako znani nasprotniki Cerkve kot tudi ljudje iz same Cerkve, ki nasprotujejo velikim spremembam, ki jih Frančišek zahteva od vsakega člana Cerkve. Pa ne gre za nobene velike spremembe, ampak za zvestobo evangelijem. Sveti oče zahteva od vsakega izmed nas, da živi pošteno, zgledno krščansko življenje v duhu Vesele novice. Prav tako ste lahko brali o napadih na Slovenskem, tokrat so se znani in neznani združno spravili na ljubljanskega nadškofa msgr. Stanislava Zoreta, neupravičeno in krivično. Tako papeža kot slovenskega metropolita pozivajo k odstopu. Na slovenskega nadškofa so se spravili tisti, ki trdijo, da je vrh slovenske Cerkve storil premalo za zaščito otrok, a sam msgr. Zore je v oddaji Odmevi pred dnevi odločno zavrnil take obtožbe z besedami: "Vsak primer (zlorabe), ki ga dobimo, gre na policijo... Vse naredimo, da bi se žrtve zaščitile. Da bi se preprečili ali, kolikor se le da, onemogočili ti zločini, te zlorabe, ki so nedopustne in zavržene dejanja". Nadškof je še dodal: "Težko je nositi breme žrtve, usodo žrtve, njihovo zlorabljenost, njihove muke, to so strašne muke in se ti smilijo in te je sram, da se jim je to zgodilo, da se je v Cerkvi tako nekdo spozabil nad njimi". Povedal je še, da mora škof nositi breme tako žrtve kot storilcev, in dejal, da je v slovenski Cerkvi vendarle veliko odličnih duhovnikov, ki so posredno tudi sami žrtve zavrnjenih dejanj nevrednih. Svoj poseg je končal: "Rad bi še enkrat prav povabil žrtve, da nam pomagajo te zadeve razčistiti, naj pridejo, naj prijavijo, da odstranimo vse tisto, kar ne spada v Cerkve in seveda tudi nikamor drugam ne"! Tako papež kot metropolit sta jasna! Zato so napadi nanju neupravičeni in nedopustni!

Novoletno srečanje v Kobaridu

50 let brezmejnega prijateljstva

"V besedah ravnatelja dvojezične šole Davida Klodiča sem zaznal dvoje: grenkoba in velik optimizem. Oboje ima mesto. Grenkoba, ker kljub velikim spremembam, ki so jih Beneški Slovenci doživeli v stoletju in pol, in v glavnem so bile to, vsaj v zadnjem času, spremembe na bolje, niso bile do te mere na bolje, da bi to občutil tudi človek, Beneški Slovenec, in sicer tako, da bi lahko z velikim upanjem gledal na prihodnost. Ampak vseeno strah ni tako velik, da bi obupal. Pred nami so neverjetne možnosti, neverjetne prilagoditve, ki so jih ravno te spremembe prinesle. Pred petdesetimi leti so se v skromnih razmerah začela prva srečanja med Benečijo in Posočjem, po vstopu Slovenije v Evropsko unijo pa je dokončno padla meja, ki je ločevala". Tako je z optimističnim pogledom v prihodnost, na petdesetem jubilejnim novoletnem srečanju Slovencev Videmske pokrajine in Posočja, svoj govor začel častni gost in slavnostni govornik, predsednik Republike Slovenije, Borut Pahor. Poudaril je, da je mejo sam doživljal doma kot otrok. To so bili časi, ko je vsaka težnja po sožitju našla v fizični pregradi, ki jo je predstavljala meja, nekako oviro. Danes omejitve ni več, omejitve lahko predstavljajo le meje, ki so ostale v naših glavah. V okviru skupnega evropskega prostora moramo našim otrokom ter otrokom naših otrok omogočiti, da uresničijo tiste sanje, ki so bile sanje prejšnjih generacij, katerim je bila njihova uresničitve nemogoča.

/ str. 3
Suzi Pertot

GORICA Manifestacija proti X MAS

"Nikoli več fašizma!"

V goriškem mestnem središču je 18. januarja potekala antifašistična manifestacija proti obisku X MAS na goriški občini. Okrog petsto prostestnikov je mirno manifestiralo od Spominskega parka do Travnika. Vmes so se ustavili pred Verdijevim gledališčem (nedaleč od občinske

palače), kjer je predsednica goriške ANPI-VZPI Anna Di Gianantonio poudarila, da občinska uprava "z vsemi častmi" sprejema take "goste", medtem ko prezira VZPI. Med protestniki so bili pripadniki raznih sekcij VZPI iz dežele, levičarskih strank, vidni člani goriške SSK in številni študentje.

V trajen spomin

V Doberdobo in pri Bonetih postavitev kamnov spomine v spomin na domačine, umrle v nemških taboriščih

8

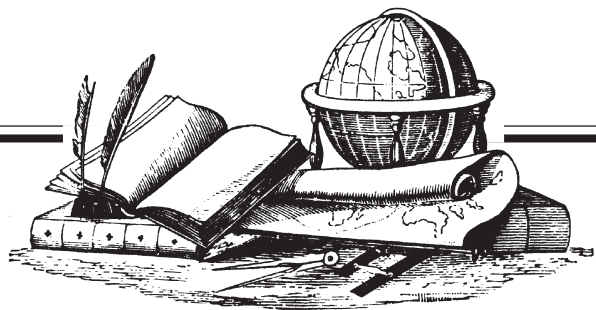
Dva srčna koncerta

Slovenska Vincencijeva konferenca v Trstu je podarila starejšim občanom dve božični glasbeni srečanju

15

Trezen razmislek o realnosti v Sloveniji Z rodoljubjem v lepšo slovensko prihodnost

Po poročilu Radia Ognjišča je mednarodno znani tržaški pisatelj Boris Pahor v svojem predavanju v Državnem svetu poudaril, da je *“prva stvar, ki manjka Slovincem, zavedanje samega sebe. Nimajo čuta za domoljubje, kar je tudi problem slovenske državnosti. Slovensko mladino (in ne samo mladino!) je treba vzgajati v smislu slovenske identitete”*. Podobno je na simpoziju Svetovnega slovenskega kongresa v Domu prosvete na Tinjah izjavil koroški profesor Jože Waukonig: *“Noben narod ne preživi brez narodne zavesti; država brez narodne zavesti svojih državljanov nima prihodnosti”*. Pesnik dr. France Prešeren obžaluje, da Slovenci, *“kar ni tuje zaničujemo”*, in hrepeni po času, *“ko bi nebesa milost nam skazale... in Orfeja... nam poslale, da bi nam srca vnel za čast dežele, med nami potolažil razprtije in spet zedinil rod Slovenščne cele”*! Nič čudnega, da je pri vsej prezaposlenosti slovenski nadškof in kardinal dr. Franc Rode, po mladosti v begunskih taboriščih na Koroškem in v Argentini in študiju v Buenos Airesu, Rimu in Parizu, čutil potrebo in morda narodno dolžnost, da napiše čudovito knjigo *Za čast dežele* (Družina, 1997). Mislečemu človeku mora biti jasno, kako neobhodno potrebni za narodno in državno preživetje in uspešnost so narodna zavest, zdrav narodni ponos in močna ljubezen do naroda, skratka rodoljubje. Seveda to ne pride samo od sebe. Tako je Ivan Zorman, slovenski ameriški pesnik, skladatelj in narodni buditelj, leta 1926 razmišljal, kako v

ameriškem okolju slovenski mladini ohraniti slovenstvo. Ohranila ga bo le, če bo nanj ponosna. A če ne ve, na kaj je lahko ponosna? Spoznati mora torej, kar je lepega v naši kulturi in zgodovini, poznati mora slovenske vzore in uspehe! Drugi pomislek je, kako naj ljubim narod, kjer žal vidim toliko krivic, po Prešernovo *“razprtij in iskanja dobička”*, pa brezbriznosti, sebičnosti, korupcije in večkrat brezupnih razmer. Prvo pomembno vprašanje je, če nismo morda preveč črnogledi. Kot je za Večer (1.12. 2018) izjavila slovita pevka Bernarda Fink, kozarec lahko vidimo na pol prazen ali na pol poln. Simpatična rojkinja dobro pozna svet in tudi Slovenijo in misli, da *“je slovenski kozarec še vedno bolj kot na pol poln”*. Skozi večji del zgodovine smo bili Slovenci pod tujo oblastjo in na splošno je bilo v korist oblastnikov, bodisi Avstrijcev, Italijanov, Madžarov ali komunistov, ki so verjeli v odmiranje države, da smo ponižni, ubogljivi, brez narodnega ponosa in razdvojeni (po znanem pravilu: razdeli in vladaj!). Tudi to se je marsikje vtisnilo v slovenski narodni značaj in smo potrebni prevzgoje. Vendar je prav in nujno, da po priznanih napakah prisluhnemo nemu najbolj prodornih opisov pravega rodolubja, ki ga je sredi 19. stoletja Ameriki in svetu ponudil nemški izgnanec, ameriški priseljenski častnikar, general v civilni vojni in Lincolnov osebni prijatelj, Karl Schurz. Tako pravi: *“Moj narod je moj narod ne glede na to, ali je na pravi ali na napačni poti. Kadar je na pravi, si bom prizadeval, da na njej vztra-*

ja; kadar na napačni, bom storil vse, da jo zapusti in stopi na pravo!” To je odličan napotek tudi za vsakega rodoljubnega Slovenca. In verjemite, da nam v “logistiki” tu in v življenju na splošno lahko zelo pomaga tudi naslednja izjava verjetno največjega staroslavnega kitajskega modreca Konfucija (551-479 BC): *“Vsak človek je moj učitelj: opazoval bom njegove dobre lastnosti in jih posnemal in slabih se izogibal”*!

Zelo nam lahko pomaga tudi naš slovenski mislec, organizator in buditelj dr. Janez Evangelist Krek. Po bistrem opazovanju rojakov jih je razdelil v dve skupini. Eni so ampakovci, navadno omahljivci, ki se včasih tudi navdušijo, vendar se hitro ustrašijo težav in žrtv in se izgovarjajo: ampak, ampak... Tisti, ki rešujejo položaj, pa so torejci. Soodločajo na volitvah, kjer volijo najbolj poštene, zmogljive in rodoljubne kandidate. Vztrajno iščejo rešitve perečih problemov, nove ideje, poštene sodelavce in izboljšanja. Stalno spreminjajo na bolje sebe, svoje okolje, svoj narod in včasih celo širši svet. Tudi danes nas ta slovenski velikan vabi: bodite torejci! Gre za preživetje in lepšo prihodnost Slovenije, katere odgovorni oskrbniki ste!

Pod tem zapisom se podpisuje dr. Edi Gobec, zaslužni profesor sociologije, socialne psihologije in izseljenskih študij Kentske državne univerze v ZDA in ustanovni ravnatelj Slovenskega ameriškega raziskovalnega središča, član Akademije znanosti v New Yorku in avtor ali urednik dvajsetih knjig. Z ženo Mileno, upokojeno srednješolsko profesorico jezikov, in skupaj s prof. Bredo Lončar, avtorico v Ameriki in po svetu priljubljenih učbenikov slovenskega jezika (Slovenian Language Manuals), sta darovala bogastvo arhivov o slovenskih dosežkih po domala vsem svetu Arhivu Republike Slovenije.

Gorica / Zasedanje pokrajinskega tajništva Slovenske skupnosti

SSk je podprla manifesticijo proti X MAS

Goriško pokrajinsko tajništvo Slovenske skupnosti je na zasedanju 14. januarja 2020 obravnavalo več aktualnih tematik. Med drugim so njegovi člani sklenili, da je SSK v soboto, 18. januarja, podprla manifestacijo proti shodu X MAS “v bran tistim antifašističnim vrednotam, na

tajništva SSK pozitivno ocenili prizadevanja za zdravje in okolje, ki se vrstijo v Štandrežu. SSK se je udeležila manifestacije in deli skrbi ter prizadevanja prebivalcev v Štandrežu, da bi ohranili primerno okolje za lastne družine in zmanjšali zaskrbljujoče vplive nekaterih industrijskih objektov v goriški

jezikovna raznolikost briškega prostora na italijanski strani. Na zasedanju so spregovorili tudi sekcijski tajniki iz Gorice, Števerjana, Sovodenj ob Soči in Doberdoba, ki so poročali o aktualnih upravnih temah v lastnih občinah. Pri tem sta izstopali vprašanje popolne zapore glavne vaške ulice v Sovodnjah, ki bo povzročila

podlagi katerih je bila zgrajena povojna demokratična Evropa, ki je temeljila na svobodi, miru in spoštovanju človekovih pravic. Pripadniki fašističnih odredov X MAS so v naših krajih povzročili veliko gorja, in to ne samo slovenskemu prebivalstvu. Zaradi tega njihova prisotnost v goriški občinski palači ni primerna in se tudi ne ujema s pozitivnim trendom sodelovanja, ki sta ga občini Gorica in Nova Gorica osvojili in teži k razvoju skupnega čezmejnega prostora. Naš goriški prostor na obeh straneh meje potrebuje skupnih ciljev, ne pa delitev, ki naj ostajajo le tema strokovne in objektivne zgodovinske presoje”, je bilo pisano v tiskovnem sporočilu. V nadaljevanju seje so člani

industrijski coni. Člane tajništva SSK zaskrblja tudi odločitev družbe Pipistrel, da vrne prispevek Trgovinski zbornici in zaustavi nadaljnji razvoj industrijskega obrata na letališču. Objekt družbe Pipistrel je edina resnična dejavnost, ki sedaj obstaja na Rohaj in zaposluje lepo število delavcev. Ni torej racionalno, da se kujejo velikopotezni in sporni načrti, ne da bi pri tem upoštevali tega, kar že obstaja. Pokrajinsko tajništvo je tudi obravnavalo postopek vključitve čezmejnega področja Brd v seznam UNESCO. Gre za enkratno priložnost za razvoj in zaščito briškega področja. SSK v tem smislu podpira prizadevanja občine Števerjan, ki poleg ostalega skrbi tudi, da bo v celotnem postopku spoštovana

nemalo težav gospodarskim dejavnostim, in sklep doberdobske občinske uprave, da zgradi novo telovadnico, ki pa bi morala biti po mnenju občinskih upraviteljev SSK usklajena v širši kontekst glavnega vaškega trga. Goriški občinski svetnik Walter Bandelj, ki ima posebno pooblastilo župana za nekdanja rajonska sveta v Podgori in Pevmi-Oslavju-Štmavru, je poročal o opravljenih in načrtovanih delih na desnem bregu Soče. Ob koncu srečanja je pokrajinsko tajništvo SSK sklenilo, da bo na pokrajinskem sedežu SSK v Gorici (Drevored XX Settembre 118) vsak torek od 17. do 18. ure možnost poravnave članarine za leto 2020.

Novoletni sprejem Slovenske skupnosti

Tradicionalni novoletni sprejem, ki ga prireja stranka Slovenska skupnost, bo letos v hotelu Savoia Excelsior v Trstu **v petek, 24. januarja**, s pričetkom ob 19. uri. Gre za srečanje, ki ob začetku novega leta vsakič privabi številne člane, somišljenike in prijatelje zbirne stranke Slovincem v Italiji, pa tudi izvoljene javne upravitelje in politično-institucionalne predstavnike iz FJK, Slovenije in sosednjih držav. Letošnjega sprejema se bodo med drugimi udeležili deželni odbornik Pierpaolo Roberti v predstavištvu deželne vlade, evropski poslanec SVP Herbert Dorfmann, minister Republike Slovenije Peter Jožef Česnik in tržaški župan Roberto Dipiazza. Zbrane bo nagovoril politični tajnik SSK Igor Gabrovec, ki bo omenil številne pomembne obletnice v letu 2020, na poseben način pa se bo zaustavil na trenutnem položaju Slovincem v Italiji s posebnim poudarkom na vprašanju slovenskega zajamčenega zastopstva v rimskem parlamentu.

Furlanski koledar o jezikovnih manjšinah

Okroglo obletnico državnega zakona za varstvo manjšin št. 482/99, ki je stopil v veljavo pred 20 leti, je deželna agencija za furlanski jezik ARLeF obeležila na izvirnem način, v katerem se tako ali drugače idejno prepoznavamo vsi pripadniki v Italiji živečih jezikovnih in narodnih skupnosti. Videmska agencija je ob novem letu izdala namizni koledar Lunari pal 2020, ki uporabnikom nudi osnovne informacije o 12 jezikovnih manjšinah, kolikor jih zakon št. 482/99 priznava.

Po orisu geografskih območij, ki jih na Apeninskem polotoku naseljujejo manjšine, je vsaki izmed teh mesečno v koledarju dodeljena posebna pozornost. Uporabniki Lunarija, ki ga je izdajatelj razposlal organizacijam in institucionalnim predstavnikom v državi in Furlaniji Julijski krajini, bodo tako imeli priložnost, da na neposreden način izvejo splošne informacije o albanski, francoski, franko-provansalski, furlanski,

grški, hrvaški, ladinski, nemški, katalonski, okcitanski, sardinski in slovenski skupnosti. Koledar, ki bo prispeval k odkrivanju jezikovnega, večnarodnega in kulturnega bogastva italijanskih regij, omogoča ljudem tudi, da iz meseca v mesec spoznavajo razne pregovore. Te modre misli so objavljene v jeziku manjšine, furlanskem in italijanskem prevodu. Na decembrskem listu, ki je namenjen slovenski narodni skupnosti, piše: “Pamet je boljša kot žamet”. Kakopak! / mch

Povejmo na glas

Ker človek ne zaupa človeku

Misel, da človek ne zaupa človeku, se zdi nespodbudna, če bi jo posplošili, saj bi si z njo preveč omejili še kako potrebno prepričanje o srečnem ali vsaj srečnejšem sožitju. Nezaupanje v druge in drugega je pač slaba popotnica naše prihodnosti in ustvarjanja lepih medsebojnih odnosov, očitno pa je ves čas na delu, in to celo v najširših razsežnostih. Razlog za to spoznanje je oboroževalna tekma, ki je nedavno postregla z osupljivimi novicami. V igri sta velesili, ki orožje izpopolnjujeta od konca druge svetovne vojne pa vse do danes in se z dosežki tudi ponašata. Gre seveda za Združene države Amerike in Rusijo. Pred nedavnim je namreč predsednik Trump obvestil svojo in svetovno javnost, da z vso resnostjo predlaga ustanovitev nove veje ameriških vojaških sil, ki se bo ukvarjala z vesoljem kot novim prizoriščem “zagotavljanja varnosti in moči”. Ni si težko predstavljati, da je mogoče uporabiti, če se to že ne dogaja, izstreljene satelite za postavitev tega ali onega raketnega sistema. Teden ali dva kasneje je ruski predsednik Putin ravno tako obvestil svojo in svetovno javnost, da je usposobljena “praktično nepremagljiva” raketa avangard z naravno izrednimi lastnostmi. Doseže cilje na razdalji 10 tisoč kilometrov s hitrostjo, ki je več kot dvajsetkrat večja od zvoka, se pravi 30 tisoč kilometrov na uro, je ne zazna nobena obstoječa obramba in lahko nosi v sebi konvencionalne ali jedrske bojne konice. V obeh primerih skrajno učinkovita vojaška dosežka, da ne

rečemo možna namena, ob katerih smo se prisiljeni zamisliti, navdušeni nad njima res ne moremo biti. Nasprotno, pred oči se nam postavi vprašanje, zakaj sploh stopnjujemo moč vojnih orožij, kam vse to pelje in kaj dobrega nam ponuja in ali res ni mogoče človekovo delovanje zaobrniti v povsem drugo smer, se pravi v miroljubnost in ustvarjanje resničnih dobrin. In znajdemo se na pričetku tega zapisa, da ni zaupanja človeka v človeka, saj je bilo nemalo slabih izkušenj, druga stran ni zanesljiva, kar dokazuje preteklost, pred drugim se ni mogoče počutiti varnega, nikoli ni držal besede, prevečkrat mi je prizadejal krivico, me pustil na cedilu in tako neštetokrat izdal moje zaupanje, hotel je biti več od mene, me podrediti in zato mi ne preostane drugega, kot da se opremim z vse bolj uničujočim orožjem, na vsak način takšnim, da se me bo bal in bo stokrat pretehtal, da bi me ogrozil ali celo napadel. Vsekakor je v človekovi naravi res nekaj takšnega, kar ne more vlivati zaupanja, ker se oklepa skrbi zgolj zase in nič za druge, gotovo pa so posledice prepričanja, da bo to vedno tako in bodo drugi vedno nevarni, grozljive, o čemer zgovorno priča prav oboroževalna tekma. Nekega dne bomo morali nezaupanje do sočloveka odpraviti, to je smiselni cilj, za katerega si je nujno zares prizadevati, sicer bomo ponavljali le uničevalne strani naše bližnje in daljne zgodovine, oropani za srečo, ki si jo želimo in zaslužimo.

Janez Povše

Pogovor / Marco Stolfo, univerzitetni profesor o zakonu št. 482

Obračun ob dvajseti obletnici ima tako svetle kot senčne plati

Pred 20 leti je bil v parlamentu izglasovan zakon št. 482, ki je za okrog 3 milijone italijanskih državljanov, ki pripadajo 12 zgodovinskim jezikovnim manjšinam, pomenil formalno priznanje istovetnosti, pravic in enakosti "v različnosti". Za celotno državo je odobritev zakona predstavljala korak naprej na poti utrjevanja demokracije, ki je bil v sozvočju z ustavnimi določili in evropskimi standardi. Ob tej okrogli obletnici smo prosili za oceno raziskovalca, ki poučuje na videmski univerzi, Marca Stolfi, ki se že vrsto let ukvarja s preučevanjem manjšinskih tematik, migracij, evropskih integracijskih procesov, narodnih in regionalnih gibanj ter strank. O teh vsebinah je objavil številne zanimive publikacije. V letih 2004 – 2009 je bil direktor deželne službe za jezikovne istovetnosti in izseljence.

Kaj je botrovalo temu, da je bil pred 20 leti, to je več kot 50 let od sprejema ustave, ki v 6. členu pravi, da država štiti jezikovne manjšine, izglasovan zakon št. 482? Zakaj je do tega prišlo konec 90. let prejšnjega stoletja?

Vprašati bi se morali, zakaj je bilo treba toliko časa za odobritev zakona. Pri tem je verjetno odločilno vlogo odigral močan italijanski nacionalizem, ki, kot pravi Alessandro Manzoni v pesmi Marzo 1821 o Italiji ("una d'arzo, di lingua, d'altare"), je prisoten v raznih obdobjih: v času fašizma, pred tem in, žal, tudi danes. Priznati, da v italijanski državi živijo ljudje, jezik katerih je različen od italijanščine in njenih narečij, je dolgo časa bilo in je še vedno težko ...

Mislím, da ni naključje, da, četudi segajo prve zahteve za udejanjenje 6. člena ustave v 60. in 70. leta preteklega stoletja, je do varstva manjšin prišlo šele v 90. letih prejšnjega stoletja. Naj spomnim, da je že leta 1991 poslanska zbornica odobrila zakonsko besedilo o zaščiti jezikovnih manjšin, ki ga je nato senat ustavil, ker, kot znano, mu je nasprotoval predsednik Spadolini, ki je bil nacionalist. Izredno pomembne so bile mednarodne spremembe: konec 80. let prejšnjega stoletja je padel berlinski zid, v 90. letih je bilo zelo razširjeno evropsko upanje, itd., kar pomeni, da se zmanjšajo strahovi pred jezikovno različnostjo. Povedati moramo tudi, da je v 90. letih Svet Evrope odobril dva pomembna dokumenta: Evropsko listino o regionalnih ali manjšinskih jezikih in Okvirno konvencijo za varstvo narodnih manjšin. Ta novi mednarodni kontekst vpliva na izglasovanje zakona št. 482.

Furlanski politiki so imeli pomembno vlogo pri procesu sprejemanja zakona št. 482. V Furlaniji je bil zakon deležen velike podpore. Kako to, da potemtakem ni prevladala neka težnja za odobritev specifičnega zaščitnega zakona za furlansko skupnost?

Gotovo je do sprejema zakona

št. 482 prišlo zaradi močnih prizadevanj še predvsem nekaterih manjšinskih skupnosti: tako furlanske, slovenske, sardinske in delno tudi albanske ter okcitsanske. Furlanska družba in njena različna, reci-

dejstvo, da imamo zakon, ki sicer predstavlja kompromis med dvema manjšinam, a je bil zelo malo apliciran. Ob desetletnici zakona smo ugo-

mo, predstavništva so vsaj 30 let izpostavljala vprašanji priznanja in varstva jezikovnih manjšin, ne le furlanske ali tudi slovenske in nemške, ampak vseh od poučevanja, učenju in uporabi jezikov zgodovinskih manjšin, vendar dejansko ni bilo v šolah, in to velja za vse skupnosti, nič izvedeno. Glede varstva manjšin v javni upravi je bilo nekaj storjeno prva leta, nato pa nič več. Veliko moramo še postoriti.

Ali zakon št. 482 zaobjema vse zgodovinske jezikovne skupnosti?

Ne. Izostali so Romi in Sinti. V glavnem iz dveh razlogov: prvi je plemenitega in pravičnega značaja (potrebe teh skupnosti so posebne in zato terjajo sprejem specifičnega zakona), drugi pa negativen (ni bilo zadostnega konsenza, da bi zakon obravnaval tudi Sinte in Rome). Ob koncu je prišlo do kompromisa med plemenitim in negativnim vidikom: določena je bila obveza, da se najprej sprejme okvirni zakon za 12 zgodovinskih jezikovnih manjšin in nato bo izglasovan še specifičen zakon za Rome in Sinte. Dejstvo, da vse do danes ta zakon ni bil izglasovan, predstavlja eno od kritik Sveta Evrope Italiji vsakič, ko ta preverja, v kolikšni meri se v državi upošteva Okvirna konvencija za varstvo narodnih manjšin, ki jo je italijanski parlament ratificiral leta 1997.

V kolikšni meri je zakon, ki je stopil v veljavo pred 20 leti, izboljšal razmere jezikovnih skupnosti?

Obračun ob dvajseti obletnici pozna tako svetle kot senčne plati. Med prvimi bi omenil

tavljali, da je treba zakon brniti in aplicirati, zdaj, ob dvajsetletnici, pa lahko to le še bolj prepričano ponovimo, vendar z določenim obžalovanjem. Ni namreč mogoče, da se zakon ne aplicira, kar se tiče rabe manjšinskih jezikov v javni radio-televiziji. Paradoksalno je, da je bila leta 2015 izpeljana reforma Rai-a, ki je popolnoma pozabila na veljavo zakona št. 482. Kar se tiče šolstva, zakon postavlja zelo jasne cilje, saj govori o poučevanju, učenju in uporabi jezikov zgodovinskih manjšin, vendar dejansko ni bilo v šolah, in to velja za vse skupnosti, nič izvedeno. Glede varstva manjšin v javni upravi je bilo nekaj storjeno prva leta, nato pa nič več. Veliko moramo še postoriti.

Ali so razlike pri oceni stanja manjšin na deželni ravni?

Z določenih vidikov je bil zakon št. 482 v Furlaniji Julijski krajini bolje apliciran kot drugje. Večjezična toponomastika, ki je bila nameščena na ozemlju goriške in videmske pokrajine, predstavlja vzor za vso italijansko državo. Po drugi strani, glede na pričakovanja, zahteve in možnosti, je bil zakon pri nas slabše apliciran: tu mislim na šolo in javno rabo jezika. Kaj to pomeni, je dobro obrazložila sodba Ustavnega sodišča št. 159 iz leta 2009, ki je zmanjšala domet vrste predvidevanj deželnega zakona o furlanščini (št. 29 iz leta 2007), saj je spomnila Deželo FJK, da, kot predvideva zakon št. 482/99, dežele s posebnim statutom lahko prek izvajalnih norm statuta temeljiteje aplicirajo zakon št. 482. Naša Dežela FJK je po eni strani odobrila precej dobre zakone za Slovence (št. 26/2007), Furlane (29/2007), četudi je treba reči, da je le-tega minulega oktobra izglasovana reforma dobesedno zmasakrirala, in

Nemce (20/2009), so pa potem umanjale izvajalne norme, ki se določijo v odnosu med državo in deželo.

Pred leti je jezikovnim manjšinam naklonjena deželna politika izpostavljala večjezični značaj Furlanije Julijske krajine, to pa danes le redki omenjajo. Kako si to razlagaš?

Reči moramo, da so v preteklosti večkrat izpostavljali večjezični značaj naše dežele v slogu govoric in razpoznavnega znamenja. Res je pa tudi, da se danes manj govori o večjezični identiteti naše dežele. Navsezadnje bi že zadostovalo poznati nekaj zgodovine in pregledati 3. člen deželnega statuta (kljub splošnosti izpostavlja načelo enakosti in nasprotovanja katerikoli etnični ter jezikovni diskriminaciji), ki nas opozarja, da prisotnost furlanskih, slovenskih in nemških skupnosti predstavlja osnovo posebne avtonomije FJK, kot tudi 6. člen ustave, temeljna načela katerega veljajo na evropski in mednarodni ravni. Gre za dokaze, ki pričajo o tem, da je bila manjšinska problematika pomembna v času ustavodajne skupščine in leta 1963, ko je nastal deželni statut. Prisotnost manjšin predstavlja še predvsem danes temelj, pomen in cilj za ohranitev deželne avtonomije.

Če politika ne izpostavlja večjezičnosti, pomeni, da nima ta zanj v tem času velikega pomena?

Nedvomno so v politiki okrog tega vprašanja prisotne različne občutljivosti, ki so sad raznih socialnih in kulturnih zgodov. Res pa je, da pozna italijanska zgodovina dve vrsti nacionalizma: prvi je močan in postane totalitarnega tipa v času fašizma, drugi je tudi močan, a banalen, kot bi dejal ameriški sociolog Michael Billig, ki se je v zadnjih desetletjih spet okrepil. Naj navedem primer, ki je poveden: leta 1982, ko je italijansko nogometno moštvo osvojilo svetovni pokal, ni nihče od članov ekipe pel italijanske himne. Ni jih zanimalo, tam so bili za igranje nogometa! Danes pa toliko poudarjajo, naj atleti pojejo Mamelijevo himno ...

Morda je to bolj domoljubje ...

Domoljubje, ki postane nacionalizem ... V zadnjih desetletjih, verjetno tudi zaradi gospodarske krize, smo priča vrnitvi nacionalizma. Razširil se je strah pred drugačnostjo, ki se tiče tako priseljencev kot tudi jezikov in istovetnosti, ki so različni od dominantnega ter večinskega. In v naši deželi, v kateri je bil nekako bolj prisoten strah pred drugačnim, torej neka stigmatizacija furlanščine, slovenščine in nemščine, se vrača nestrpnost, ki morda se ne izraža vedno na odkrit, ampak še predvsem na prikrit način. Večkrat se skriva tudi v obrazložitvah utilitarnosti in ekonomističnega tipa: češ, kaj nam koristita furlanščina in slovenščina, saj rabimo angleščino in kitajščino ...

MCh

S 1. strani

50 let brezmejnega prijateljstva

Predsednik Pahor vidi prihodnost v vezeh, v prijateljstvu, v sosedstvu med Slovenci, David Klodič pa je v svojem govoru poudaril, da mora to dobrososedsko sodelovanje najti uresničitev v konkretni pomoči Slovenije Benečiji, tisti Benečiji, v kateri se vasi prazni. Zakaj naj ne bi slovenska država pomagala konkretno, v dejanjih in mladim Benečanom ponudila priložnost, da se v Posočju usposablja, pridobivajo izkušnje ali celo najdejo službo. Ravno tem mladim generacijam, v katere polagamo upanje in delo, je v svojem govoru predstavnik Slovencev Videmske pokrajine David Klodič namenil največ prostora. V uvodu je poudaril bolečino beneškega človeka, za katerega žal ni samoumevno, da sogovornika nagovori v materinščini, v slovenskem jeziku. Tudi Slovenci iz Posočja Benečane nagovarjajo v italijanščini, v dobri veri morda in v želji, da bi pokazali, kako se trudijo. Vendar to boli. David Klodič je poudaril, da si

za dolgoletni trud na področju šolstva in prostega časa šoloobveznih otrok ter podpore dvojezični šoli. Župan Marko Matajuroc je v imenu Občine Kobarid podelil simbolično darilo Zdravku Likarju kot priznanje za njegovo srčno in neutrudno delo v okviru povezovanja Slovencev z obeh strani meje. Naj omenimo, da je Zdravko Likar že 47 let prisoten pri čezmejnem sodelovanju in se ves ta čas trudi, da bi bila matična domovina in ljudje iz Posočja Benečanom čim boljši podporniki in prijatelji. Zdravko Likar trdno verjame v pomen dela in truda za Benečijo, vsako leto se spominja svojega prijatelja in velikega beneškega borca za narodnostne pravice, monsijnorja Paskala Gujona. Slovincem iz Videmske pokrajine pa tudi iz Posočja mora ostati trajno vodilo njegova misel, ki jo je zapisal v Novem Matajurju: "Narod ostane svoboden in živ, dokler je živ njegov jezik. Zato povejmo svojim ljudem: ljubite svoj slovenski jezik in kulturo, ki

Benečani želijo podpore pri gojenju svojega jezika, želijo se počutiti Slovence, in to povsod, in želijo se počutiti doma. Doma v okviru tega skupnega prostora, kjer žal boljše preštevilne izgubljene priložnosti, pomanjkanje projektov, konkretnih dosežkov in volje. Kot kulturnega delavca in ravnatelja dvojezične šole v Špetru Davida Klodiča najbolj skrbijo ravno generacije, ki študirajo, ki vstopajo v delovni svet. To so tisti mladi, za katere se trudimo, skrbimo za njihovo najboljšo vzgojo in izobrazbo ter jim skušamo nuditi vse pogoje za uspeh, nato pa jih vidimo, kako po diplomu množično zapuščajo svoj rodni kraj, da bi iskali srečo, službo in dobro počutje v tujini. Matično domovino zato poziva, naj se, če res želi konkretno pomagati Beneškim Slovincem, aktivira za dolgoročne in trajnostne akcije. V imenu treh posoških občin je prisotne nagovoril župan Občine Kobarid Marko Matajuroc. Trije župani posoških občin so bili tudi deležni posebnega priznanja s strani predsednika Republike Boruta Pahorja, in to za trud v okviru čezmejnega sodelovanja. V sklopu prireditve je bilo podeljeno tudi Gujonovo priznanje za leto 2020, ki sta ga prejela Ada Tomasetig, za dolgoletno delo na področju zbiranja ljudskega izročila, pravljic in pripovedk od Idrije do Nediških dolin, ter Zavod za slovensko izobraževanje iz Špetra

ste jo podedovali od svojih prednikov. Spomnite se, da po omikarosti nismo nič manj vredni od katerekoli naroda. Nasprotno. Predajte ta jezik svojim otrokom, da bo vez z vašo preteklostjo ostala živa in dokazovala, da smo svobodni ljudje in ne ljudstvo brez hrbtenice, ki se podreja gospodarjevemu ukazom". Besede, ki lahko vsem nam Slovincem dajo misliti in ki so predvsem v Benečiji tudi danes še kako aktualne. Prireditve so oplemenitili z glasbenimi točkami Buške Čeče, Mešani pevski zbor Sveti Anton ter Fajnabanda, svoje poezije v beneškem narečju pa je prebrala večkrat nagrajena pesnica Andreina Trusgnach. Naj omenimo, da je pred uradnim delom prireditve v prostorih Občine Kobarid potekalo srečanje predsednika RS Boruta Pahorja z župani. Prisotni so bili minister za Slovence v zamejstvu in po svetu Peter Jožef Česnik, generalni konzul RS v Trstu Vojko Volk, senatorka Tatjana Rojč, pokrajinska predsednica SKGZ Luigia Negro, namestnik pokrajinske predsednice SSO Luciano Lister, deželni predsednik SSO Walter Bandelj ter deželna predsednica SKGZ Ksenija Dobrila. Že v soboto so v okviru jubilejnega novoletnega srečanja Slovencev Videmske pokrajine in Posočja, predstavili knjigo o 50 letnem sodelovanju, z naslovom Rojaki. Avtorji so Giorgio Banich, Zdravko Likar in Ezio Gognach.

Suzi Pertot

Odziv Slovenske škofovske konference Neupravičeni pozivi k odstopu nadškofa Stanislava Zoreta

Pozivi nekaterih medijev in civilnodružbenih skupin k odstopu nadškofa msgr. Stanislava Zoreta so neupravičeni in brez tehtnih razlogov. Predsednik Slovenske škofovske konference (SSK) nadškof Zore je odločen za govornik zaščite otrok tako v Cerkvi kot v slovenski družbi.

Pod njegovim predsedovanjem je SSK nadaljevala vrsto ukrepov za zaščito otrok in mladoletnikov v Cerkvi na Slovenskem. Tako je SSK 11. aprila 2019 sprejela Navodilo o uveljavljanju ničelne stopnje tolerance do spolnih zlorab. V njem so med drugim določili, da je "verski uslužbenec (npr. duhovnik, katehet) dolžan centru za socialno delo, policiji ali državnemu tožilstvu naznaniti vsak sum, indic ali informacijo o spolni zlorabi (ne glede na čas dogodka), s katero je soočen pri ali v zvezi z opravljanjem pastoralne dejavnosti, in sicer v najkrajšem možnem času". Prav tako je skupaj s škofi po-

trdil Navodilo o prepovedi opravljanja verske dejavnosti z eno mladoletno osebo v zaprtem prostoru (5. 10. 2018) in dopolnjene Smernice za

ravnanje v primeru spolnih zlorab mladoletnih oseb s strani klerikov, članov redovnih skupnosti in drugih cerkvenih delavcev v Cerkvi na Slovenskem. Predlog nadškofa Zoreta o ustanovitvi sklada za kritje stroškov psihoterapevtske pomoči vsem žrtvam spolnih zlorab so škofje potrdili na nedavni seji 13. januarja 2020. Nadškof Zore meni, da Ekspertna skupina

za reševanje spolnih zlorab pri SSK deluje v skladu s svojimi pristojnostmi in še naprej uživa zaupanje slovenskih škofov.

Prefekt Kongregacije za nauk vere kard. Luis F. Ladaria DJ je preko Apostolske nunciature v Sloveniji z dopisom z dne 23. maja 2019 obvestil predsednika SSK msgr. Stanislava Zoreta, da so Smernice za ravnanje v primeru spolnih zlorab mladoletnih oseb s strani klerikov, članov redovnih skupnosti in drugih cerkvenih delavcev v Cerkvi na Slovenskem v skladu z navodili Svetega sedeža. Kardinal Lada-

ria je v pismu izrazil hvalenost nadškofu Zoretu za sodelovanje glede priprave smernic ter da je katoliška Cerkve v Sloveniji sprejela ta dokument že pred srečanjem predsednikov škofovskih konferenc s svetim očetom Frančiškom februarja 2019. Na osnovi vsega navedenega pri SSK odločno zavračajo neresnične trditve in pozive k odstopu nadškofa Zoreta.

Prejeli smo Pismo mojemu župniku

Dragi gospod župnik! Verjetno ne veste, da je v mestu sila pomemben gospod, ki si je za tamkajšnjo župniško cerkev – napol katedralo – nabavil novo spovednico. Pohvale vredno, saj so bile stare res neuporabne in sploh ne vem, kako so ljudje hodili k spovedi v takšne spovednice? Tamkajšnja cerkev ima novo spovednico. V njej lahko klečite, stojite, čepite ali pa sedite. Vse te udobnosti ponuja ta cerkveni predmet. Prebrala sem v tamkajšnjem župniškem listu tudi to: "... komu bo služila nova spovednica? Vam, dragi verniki, da boste v zbranosti, neovirano in v popolni gotovosti lahko opravili sveto spoved. Če bo spovednica samevala, jo bomo pač prodali ..." Koliko ljudi hodi v tišči župniji k spovedi in koliko jih bo hodilo, prav zaradi tiste nove spovednice, ne vem. Nekaj pa vem: "Danes hodi k spovedi zelo malo ljudi"! Vrste pa so pred posvetovalnicami psihologov, psihoterapevtov in podobnih zdravstvenih delavcev, da pacientu predpišejo takšno ali drugačno zdravlilo. Tako izgleda, da je spoved, vsaj v takšni obliki, kot jo danes poznamo, preživeta. Ljudje, tudi verni, se od spovednice odmikajo, drvi jo pa v psihološke in psihiatrične ambulante, nekako tako, kot smo svojčas videli pred spovednicami. Duhovniki lahko ure in ure v spovednici čakate, k spovedi pa pride, kdor pride – največkrat nihče!..." – V psihiatričnih ambulantah pa so pacienti, ti lahko tudi niso bolniki, najavljeni, na minute plačujejo stori-tev, prav tako tudi nekateri celo zdravlila. Vsega tega pri spovedi ni! Nisem še slišala na našem radiu, ki ga vestno poslušam, ali papež razmišlja o ukinitvi spovedi, vsaj takšne, kot jo poznamo zdaj. Bi mi kaj o tem povedali? To ne zanima samo mene, ampak vse, ki smo

zbrani na "pomašnem kofetu" v lokalu čez cesto. Z velikim spoštovanjem Vas pozdravlja župljanka

Polona

Draga ga. Polona in "kompanija" pri nedeljskem "pomašnem kofetu"! Ko bi ne imel verouka po maši, bi se Vam z veseljem pridružil pri "pomašnem kofetu" in bi nadaljevali debato o evangeliju, ki ste ga poslušali pri maši, saj so prav ob kofetu misli in vtisi še sveži, posebej še pri tistih, ki so naročili "koreto"! (kava z žganjem, opomba za Neprimor- ce!) Kaj je s spovedjo? Ali res spovedi upadajo? O tem bi se dalo razpravljati. Na naših božjih poteh so še vedno vrste pred spovednicami, še zlasti pred večjimi cerkvenimi prazniki ali ob organiziranih romanjih. To lahko zapazite na Sv. Gori, na Brezju ... Podobno je tudi drugje po svetu. Res pa je, da imamo kar lepo število ljudi, ki so bili pri prvi spovedi, potem zopet za birmo, pa mogoče še za poroko, kako je naprej, kdo ve? Tu bi težko rekli, da spovedancev ni. Seveda so povsod "kalibri", ki sicer podpirajo kakšen steber v cerkvi ali visijo na korni ograji, spoved pa jim je španska vas, saj verjetno že kar nekaj desetletij je od njihove zadnje spovedi ... Rad pa bi Vas, gospa Polona, spomnil, da zapazam nekaj, česar svojčas ni bilo, res ne v velikem številu, to so cele družine, ki so redno pri spovedi in pri obhajilu. Odprla ste poglavje – spoved in psihiatrija. Veste pri spovedi se nam odpre pot križa. Bistvo vsakega greha je človekov napuh. Spovedanec se spovedniku predstavi kot grešnik. Z izpovedjo grehov "stari človek umre". Velikokrat pred spovedjo tudi tpi. S spovedjo odstranimo še zad-

nje pregrade, ki nas ločujejo od prave povezave s Kristusom. Spoved ni zapoved, ampak ponudba Božje pomoči nam ljudem. Za duhovnika, ki spoveduje, je velika nagrada, če spozna, da se je Božji Duh dotaknil spovedančevega srca in če res izkusi Božje usmiljenje. Za kristjana je spoved del njegove svobode. Spoved pa je za kristjana tudi spreobrnitev, rešeni smo teme grehov in postavljeni v kraljestvo Svetlobe. To je vesela novica, ker je spoved obnovitev veselja, ki nam je bilo dano pri krstu. Psiholog vidi pacienta kot bolnika. Psiholog lahko preiskuje moje srce, nikoli pa ne bo prodril v mojo globino. Kajti moja globina je v trenutku milosti, ki mi jo ponuja spoved, odprta samo Njemu! Kar pa je najvažnejše: "Psiholog nam predpiše zdravlilo. Tega ne podcenjujemo! To je važno! Ne more pa nam dati odveze, kar je pri spovedi bistvo! Ne podcenjujmo psihologov in psihoterapevtov, ti so še zlasti danes v času stresa zelo potrebni. Kot verni jim damo vso čast in podporo! Ne prezirajmo pa je velika nagrada, kajti edino tu lahko dobimo odrešenje od naših (osebnih) grehov z zakramentalno odvezo! Tu je jedro odgovora in tisti, ki v sebi nosi vero, ve, da od vsake dobre spovedi odide z olajšanjem, to pa zato, ker je na poti odrešenja. Odpuščanje grehov je temelj in namen spovedi. Za spovednika pa je velika nagrada, če opazi, da se je Duh dotaknil spovedančevega srca in če je v resnici začutil Božje usmiljenje. Ostaja pa za spovednika breme, če se mu ni posrečilo vložiti v svojo vlogo pri zakramentu spovedi vsega, kar mu je podaril Bog. Lep pozdrav Vam ga. Polona in "kompaniji" ob "pomašnem kofetu"!

Vaš župnik A. K.

Misel za 3. nedeljo med letom Hodi za menoj!

Tretja nedelja med letom ponovno omenja Janeza Krstnika – Jezus ni pričel svojega javnega delovanja, preden bi se njegov znanilec umaknil. Nam se rado mudi, ne pa tudi Bogu, ki ima svoj čas in vedno nastopi ter deluje ob pravem, ugodnem času. Človeški ali zemeljski čas je bil ustvarjen, Božji čas je večni, prav zato pa ima tudi drugačen izraz v Novi zavezi. Božji čas se našega od časa do časa dotakne, to pa je v vseh tistih trenutkih, ko nam je lepo in, četudi bi trajali več ur, minejo kot bi trenil. Tako lahko morda bolj razumemo, kaj pomeni to, da se je nebeško kraljestvo "približalo". To ne pomeni, kot v naši človeški izkušnji, da je nekaj sicer blizu, a ni še tukaj, temveč pomeni, da je to kraljestvo že tukaj in tudi deluje, ni pa še v polnosti tukaj. To označujemo kot razpetost med "že" in "še ne". Božje delovanje v svetu je torej mogoče prepoznati, videti, izkusiti, a seveda na duhovni ravni, kar pa ne pomeni, da to delovanje ni resnično ali konkretno. Ko vdre Božji ali milostni čas, vidimo, da je to delovanje še kako konkretno

in ga lahko na neki način izkusimo, a seveda ne gre za zadevo, ki bi jo lahko kakorkoli človeško označili, izmerili ipd. Koliko bo torej to nebeško kraljestvo delovalo in se širilo, je odvisno tudi od nas, od našega odgovora na Božji klic. Vsakemu od nas odmeva klic: "Hodi

za menoj"! , odvisno pa je, če se primerno pripravimo, da bi najprej ta glas slišali, potem pa od tega, če in kako na ta glas odgovorjamo. Kardinal Sarah je napisal lepo knjigo, 'Moč tišine', v kateri nam spregovori ravno o tem, kako pomembno se je odločiti, da bi umolknilo vse drugo, v nas pa bi lahko odmeval Božji glas. Tišini,

ki ni prazna, ampak nam po njej nekdo govori, sicer ne rečemo več tišina, temveč tihota. V obdobju hrupa se je treba prav odločiti, da bi se umaknili, podobno kot naš Gospod, ki se je iz Judeje umaknil v Galilejo, kjer je sicer odrasčal, da bi imel malo več miru, zlasti pred raznimi preizkuševalci iz judovskega ljudstva. Tudi mi se moramo torej umikati, za kar potrebujemo odločitev in voljo, sama tihota pa je potem seveda tihi dar.

Odločitev se sicer navezuje na tisto besedo, ki jo dandanes rabimo kar malo preveč počez, to pa je "kriza". Če se ne motim, smo že spregovorili, da beseda nima negativnega pomena, kakršnega ji dajemo danes, temveč pomeni "odločiti se", "presoditi", "razsoditi", "izbrati"... Ravno zato se je treba včasih med svojimi vsakdanjimi opravili malo zaustaviti in se zbrati, da bi prav presodili in izbrali v svojem življenju. Tisto, kar pa je treba vselej presoditi, je to, ali res sledimo svojemu Gospodu ali pa samemu sebi. Kristus nam namreč pravi, da moramo vselej hoditi "za njim", ne pred njim. Jasno, da nas ne pelje vedno le po lepi in ravni poti, a vendar se moramo zavedati, da je v naše temine končno posvetila luč in imajo, če hodimo za njim, končno smisel. Zelo pomembno je torej zaupati, da bo Gospod tudi iz za nas temnih, težkih in morda, človeško gledano, nemogočih položajev, potegnil za nas le najboljše. Če bomo le zaupljivo hodili za njim.

Andrej Vončina

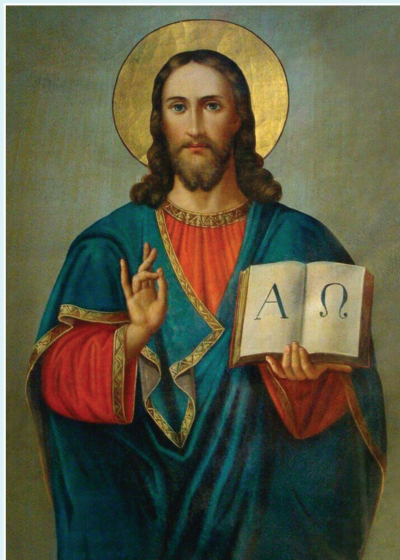
ZAKAJ PRAV JEZUS? (99)

PRIMOŽ KREČIČ

Kristus Alfa in Omega

Sveti Janez je zapisal o Kristusu: "Jaz sem Alfa in Omega, Prvi in Zadnji, začetek in konec" (22,13). Alfa in omega sta prva in zadnja črka grške abecede in pomenita celoto. Črki alfa in omega sta že kmalu prešli v simbolični pomen za Jezusa Kristusa. Pogosto so jih upodabljali, da visita na prečnem drogu križa ali na levi in desni strani Jezusove glave. Najdemo jih tudi poleg kristograma, ki je sestavljen iz grških črk X in P (R). Sveto pismo govori o začetku in zaključku zgodovine. V središču je Jezus Kristus, ki s svojo velikonočno zmago predstavlja prostor za vse, ki se želijo odpreti njegovemu daru in se polno uresničiti. Že hebrejska mladost je prišla do spoznanja Božjega načrta pri stvarjenju sveta in človeka. Sedemdnedna pripoved o nastanku sveta govori o začetnem daru Boga, ki je tudi po stvarjenju ostal prisoten v zgodovini. Ko je Bog postavil človeka na svet in ga ustvaril po svoji podobi, mu je zaupal razvoj zgodovine. V Bogu je mogel odkrivati temelj in izpolnitev življenja. Na tej poti ljubezni, dobrote in svobode je prišlo do odstopa in upora, na katerem je človeštvo kot družina padlo v težavo (1 Mz 11). Vendar greh prvih staršev ni predstavljal dokončne obsodbe človeštva. Bog je s svojim usmiljenjem prihajal naproti ljudem in jim oznanil veselo novico o bodočem Odrešeniku (1 Mz 3,14-15). Razmišljanje o začetku je pomagalo pri odkrivanju Božjih obljub, ki so jih posredovali preroki ob odrešenijskih dogodkih v Izraelski zgodovini.

Kot začetek mora biti tudi konec predstavljen kot sad človeške izkušnje. To se je pokazalo pri učlovečenju Božjega Sina in njegovi velikonočni skrivnosti, ko so se uresničile mesijanske napovedi. Jezusova smrt in vstajenje sta središče zgodovine in tisti kraj, kjer je mogoče prebrati, kaj je Bog, kaj je človek in kakšna je smer zgodovine. Božja beseda nam pomaga, da ne bi izgubili tega celovitega pogleda in odstopili od

upanja, ki ga more dati neizmerna Božja ljubezen. V njej je možnost odpuščanja in novih začetkov, v njej že gledamo vnaprej prežemanje sveta s Kristusovo poveljano večnostjo.

Jezusov prihod na svet je razdelil zgodovino na dva dela. Čas se je dopolnil s samim dejstvom, da je Bog stopil v človeško zgodovino. Skladno s tem štejemo leta in stoletja pred Kristusom in po Kristusu. Človeštvu je bila dana milost, ki deluje v prihodnost in prinaša upanje. Njegove vloge si ne moremo predstavljati brez odnosa s človeštvom in stvarstvom. Postal je temelj in izziv, mimo katerega ne more iti nihče. Jezus se je zavedal, da je njegova vloga vsečloveška in presežna (Mr 13,31). Zato je vabil učence, da ostanejo v njem in njegovi ljubezni (Jn 15,7,9). V njegovi Besedi je bilo vse ustvarjeno, v njej vse prebiva in gre proti svojemu cilju.

Spoznanje Kristusovega poveljanja vodi tudi k priznanju poslednje novosti, da je Kristus Alfa in Omega (Raz 22, 13). Štrukelj pravi, da, če priznamo Kristusa kot poslednjo novost, kot izvir časa in zgodovine, če ga ljubimo, potem preteklost izgubi svojo otožnost in prihodnost svojo grozljivost. V Kristusu pridemo do praznir življenja, ki je vedno že pred nami. Kristus še ni prišel dokončno, čeprav je duhovno navzoč in pušča dozorevanje zgodovine. Čeprav se ljudje vzdigujejo v svojem

napuhu, se v njegovi poveljani človeškosti vedno znova vzpostavlja stik z začetkom ter gleda k cilju. Ko gledamo Jezusa kot poslednjo Božjo besedo o svetu, se vse spremeni in ni nič nesmiselnosti. Vse sile sveta, čeprav so morda nasprotni, se usmerijo proti cilju, ki je križ in vstajenje. Jezus je središče, v katerem se stekajo vsa hrepenenja zgodovine in izpolnitev vseh teženj. (CS 45) Na velikonočno vigilijo duhovnik zariše v svečo grški črki alfa in omega ter letnico. Pri tem izgovarja besede iz Pisma Hebrejcem 13,8: "Kristus včeraj in danes, začetek in konec, alfa in omega. Njegovi so časi in vekovi, njemu slava in oblast vekomaj. Amen".

Cerkev v Sloveniji / Slovenska škofovska konferenca

Slovenski škofje so sprejeli nove ukrepe za zaščito otrok

Slovenski škofje so na 118. redni seji Slovenske škofovske konference (SSK), ki je bila v ponedeljek, 13. januarja 2020, sprejeli dopolnjene *Smernice za ravnanje v primeru spolnih zlorab mladoletnih oseb s strani klerikov, članov redovnih skupnosti in drugih cerkvenih delavcev v Cerкви na Slovenskem*.

Omenjene smernice so škofje dopolnili z določbami papeža Frančiška, ki jih je izdal v Ukazu glede spremembe *Določila o hujših kaznivih dejanjih* (4. oktober 2019) ter v *Navodilu glede zaupnosti primerov* (4. december 2019). S tem namenom so v Smernice dodali določilo, da primer spolne zlorabe zastara po dvajsetih letih od polnoletnosti domnevne žrtve. Prenovljeno besedilo smernic vsebuje dolžnost škofov naznaniti pristojnim državnim organom (policiji oz. državnemu tožilstvu) vsak sum o spolni zlorabi. Nove smernice bodo vstopile v veljavo, ko jih bo potrdil Sveti sedež. Na omenjeni seji so škofje sprejeli tudi sklep o

ustanovitvi posebnega finančnega sklada za kritje stroškov psihoterapevtske pomoči žrtev oz. domnevnih žrtev spolnih zlorab ali spolnega nasilja s strani klerikov, kjer pravni postopki še niso končani. Že na novembrski seji SSK so škofje sprejeli tudi sklep o imenovanju članov *Ekspertne skupine za reševanje primerov spolnih zlorab* pri SSK za mandatno obdobje naslednjih dveh let. V zadnjih letih so slovenski škofje za zaščito otrok sprejeli devet ukrepov oz. odzivov:

1. 11. aprila 2019: Navodilo o uveljavljanju ničelne stopnje tolerance do spolnih zlorab. V njem so med drugim določili, da je "verski uslužbenec (npr. duhovnik, katehet) dolžan centru za socialno delo, policiji ali državnemu tožilstvu naznaniti vsak sum, indic ali informacijo o spolni zlorabi (ne glede na čas dogodka), s katero je soočen pri ali v zvezi z opravljanjem pastoralne dejavnosti, in sicer v najkrajšem možnem času".

2. 8. aprila 2019: je bila v ga-

leriji Družina v Ljubljani predstavitev dokumenta papeža Frančiška z naslovom *Sklepni govor na srečanju za zaščito mladoletnih v Cerкви*;

3. 5. oktober 2018: Navodilo o prepovedi opravljanja verske dejavnosti z eno mladoletno osebo;

4. 16. april 2018: Tajništvo SSK poda pravno pojasnilo z naslovom *Dolžnosti naznanitve spolnih zlorab državnim organom – Domnevna žrtev spolnih zlorab ima pravico do cerkvenega sodnega postopka*;

5. 10. marec 2014: Slovenski škofje sprejmejo novo različico Smernic za ravnanje v primeru zlorab;

6. 2013: Tajništvo SSK oblikuje posebno spletno stran, kjer so zbrani najpomembnejši dokumenti, odgovori na pogosta vprašanja ter kontakti, kamor se lahko žrtve ali njihovi starši obrnejo po pomoč.

7. 2012: dopolnitev Smernic iz leta 2006;

8. 28. september 2009: pravilnik delovanja Ekspertne skupine za reševanje prime-

rov spolnih zlorab v Cerкви na Slovenskem;

9. 7. marec 2006: Smernice za ravnanje v primeru spolnih zlorab mladoletnih oseb s strani klerikov, članov redovnih skupnosti in drugih cerkvenih delavcev v Cerкви na Slovenskem.

Slovenski škofje so leta 2009 ustanovili *Ekspertno skupi-*

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Katheisti/-nje	612	595	463	584	568	626	673	612	649	672
Redovnice	572	561	547	524	509	519	498	495	482	461
Diakoni	18	27	28	31	31	29	30	30	30	30
Duhovniki	1066	1067	1050	1087	1069	1066	1046	1045	1018	1020
Škofje	10	11	11	11	9	11	14	14	14	14
Skupaj	2278	2261	2099	2237	2186	2251	2261	2196	2193	2197
Obpravnavane prijave domnevnih primerov zlorab	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.	0	2	1	0	2	2
Odstotek	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.	0	0,09	0,04	0	0,09	0,09

Statistika verskih delavcev v Katoliški Cerкви v Sloveniji ter prijave zlorab 2009-2018

no za reševanje primerov spolnih zlorab zaradi potrebe po strokovnem pristopu k reševanju problematike. Skupina svetuje tako žrtvam in njihovim svojem kot tudi škofom ordinarijem, vendar s povsem različnim namenom: prve seznanja s postopki na cerkvenem in civilnem sodišču ter možnostmi tera-

tožilstvom, civilno-družbenimi strokovnimi organizacijami in predstavniki javnosti oziroma mediji. Skupino od leta 2019 sestavljajo štirje člani: voditelj, cerkveni pravnik, civilni pravnik in psiholog terapevt.

Prefekt Kongregacije za nauk vere kard. Luis F. Ladaria DJ

je preko Apostolske nunciatore v Sloveniji z dopisom z dne 23. maja 2019 obvestil predsednika SSK msgr. Stanislava Zoreta, da so *Smernice za ravnanje v primeru spolnih zlorab mladoletnih oseb s strani klerikov, članov redovnih skupnosti in drugih cerkvenih delavcev v Cerкви na Slovenskem* v skladu z na-

vodili Svetega sedeža. Kardinal Ladaria je v pismu izrazil hvaležnost nadškofu Zoretu za sodelovanje glede priprave smernic ter da je Katoliška cerkev v Sloveniji sprejela ta dokument že pred srečanjem predsednikov škofovskih konferenc s svetim očetom Frančiškom februarja 2019.

Medversko in medkulturno srečanje v Gorici

Od banalnosti zla do iskanja resnice

Dvodnevni seminar, ki je bil 13. in 14. decembra v Gorici, je nosil naslov po knjigi Hanne Arendt (po italijanskem prevodu) *Banalnost zla*. V njej je filozofinja opisala proces proti nacistu Ottu Adolfu Eichmannu v Jeruzalemu. Seminar je bil posvečen Claudiu Naranju, kandidatu za Nobelovo nagrado, ki bi moral biti glavni govorec na seminarju, žal pa je prav junija 2019 umrl, star 86 let. Prvi dan je seminar potekal v dvorani univerze diplomatskih ved v ulici Alviano. Po uvodu, v katerem so predstavili Naranjevo tezo *Novi fašizem kot najbolj razvita oblika patriahalne uma*, je prisotne nagovoril goriški nadškof Carlo Roberto Maria Radaelli. Sledila je okrogla miza s predstavniki petih najbolj razširjenih religij, hinduizma, budizma, judovstva, krščanstva in islama, v dialogu s tremi znanstveniki psihosocialnih ved. Naslednji dan je bil seminar v konferenčni dvorani hotela Entourage; tu so predvajali videodokumentare. Sledila so poročila o življenju in delu prof. Claudia Naranja. Naranjo je bil psihiater, na univerzi v Čilu je poučeval psihologijo in vodil Center za študije medicinske antropologije. Preselel se je v ZDA, v Kalifornijo, kjer je postal eden izmed naslednikov Fritza Perlsa, ustanovitelja Gestalt-psihologije in se uveljavil kot vodilna osebnost v novi stroki. Naranjo je danes eden vodilnih učiteljev transpersonalne psihologije in je do smrti vodil predavanja v svetovnih raziskovalnih in izobraževalnih institutih. V

ZDA je sodeloval tudi z velikimi psihiatri, kot so Gordon Allport, študiral je tudi pri znanem protestantskem filozofu Paulu Johannesu Tillichu in bil prijatelj pisatelja Carlosa Castanete. Poučeval je tudi primerjalne religije in bil ustanovitelj inštituta SAT, integrirane psihologije in duhovnosti s poudarkom na čustvenih in du-

Večkrat prav zaradi tega, ker hočemo bežati pred stisko, postajamo brezbržni, avtoritarni z drugimi, ki so šibkejši, postajamo nasilni do izključenih, revežev, manjšin, do tistih, ki nimajo enakih sposobnosti. Sličen je problem ustrahovanja, "bullisma" v šolah. Naranjo je imenoval takega nasilneža kot nekoga, ki ne zna prisluhniti samemu sebi in posebno lastnemu čustvenemu stanju ter živi brez sočutja. Večkrat nočemo prisluhniti našim čustvom prav zaradi tega, ker bi morali biti bolj "ponižni", saj nam čustva večkrat pokazuje drugačno plat naše osebnosti, tisto, ki je nočemo priznati. Večkrat smo nasilni, ker se ne znamo sprijazniti z drugim mišljenjem in smo navezani na že predhodne

hlovnih vidikih. Več njegovih knjig je bilo prevedenih v italijansko: Znak in nevroza, Enneatips v psihoterapiji, Pot tišine in način besed, Spreminjanje izobrazbe za spremembo sveta, Civilizacija, ozdravljivo zlo, Patriarhalni ego. Pogovore na seminarju je vodila dr. Ginetta Pacella, psihoterapevtka, ki že nekaj let organizira mednarodne tečaje inštituta SAT. Sledili so si tudi pogovori in poročila o temi zla. Predstavili so tudi osebnost Claudia Naranja. Bil je Jud kot Hanna Arendt in kot ona je rad postavljala "neprijetna" vprašanja, ki si vsak od nas verjetno nikoli ne želi postavljati. Zlo in zlobneže ni prikazal kot nekaj oddaljenega in groznega, prikazal jih je bolj ali manj kot zavestne, sive birokrate, kot tehnike, navadne ljudi, ki znajo dobro opravljati svoje delo, so med seboj zelo slični in so tudi vsakemu izmed nas v osebnosti zelo podobni.

hlovnih vidikih. Več njegovih knjig je bilo prevedenih v italijansko: Znak in nevroza, Enneatips v psihoterapiji, Pot tišine in način besed, Spreminjanje izobrazbe za spremembo sveta, Civilizacija, ozdravljivo zlo, Patriarhalni ego. Pogovore na seminarju je vodila dr. Ginetta Pacella, psihoterapevtka, ki že nekaj let organizira mednarodne tečaje inštituta SAT. Sledili so si tudi pogovori in poročila o temi zla. Predstavili so tudi osebnost Claudia Naranja. Bil je Jud kot Hanna Arendt in kot ona je rad postavljala "neprijetna" vprašanja, ki si vsak od nas verjetno nikoli ne želi postavljati. Zlo in zlobneže ni prikazal kot nekaj oddaljenega in groznega, prikazal jih je bolj ali manj kot zavestne, sive birokrate, kot tehnike, navadne ljudi, ki znajo dobro opravljati svoje delo, so med seboj zelo slični in so tudi vsakemu izmed nas v osebnosti zelo podobni.

kategorije, na naše stereotipne ideje ter sodimo druge po teh kategorijah: dober-slab, priljubljen-neprijubljen. Po navadi opravljajo taki nasilneži dobro svoje delo prav zaradi tega, ker sledijo dobesedno zakonom in ne pomislijo, da bi se lahko včasih prilagodili bližnjemu, ki je v stiski. V nacistični Nemčiji je bilo precej zakonov o organiziranju in ustanavljanju uničevalnih taborišč. Bili pa so tako napisani, da večina uslužbencev ni spoznala v teh zla in groze; tudi mi bi ju verjetno v tistih okoliščinah ne spoznali. Ob koncu goriškega seminarja so se udeleženci preselili v goriško sinagogo v ulici Ascoli, v kateri je predsednik društva Prijatelji Izraela Lorenzo Drašček predstavil zgodovino goriških Judov. Sledila je komemoracija v spomin na Claudia Naranjo; vodil jo je rabbin iz Firenc Rav Joseph Levi.

Nanut Karlo

GORICA Lectio divina s p. Ivanom Brescianijem

"Bog dela pravičnega tistega, ki pravičen ni"

Prav lepo je videti, kako mesečno srečanje - lectio divina - s patrom Ivanom Brescianijem pri sv. Ivanu v Gorici počasi postaja že lepa navada, priložnost za duhovno poglobitev in tudi prijetno druženje. Tako je bilo tudi 10. januarja, ko se je v Močnikovem domu zbralo kar nekaj ljudi iz vse Goriške. Pater je tokrat ponudil odlomek iz Matejevega evangelija (Mt 3,13-17) in govoril o Jezusovem krstu v reki Jordan, ki je tesno povezan s spovedjo. Govoril je o tem, kako je Jezus rad srečeval ljudi zlasti v "poganski Galileji", ki so bili bolj "odprti" in "manj kvadratni" kot tisti v Jeruzalemu. Ob rojstvu so ga prvi prepoznali preprosti pastirji in trije modri, s krstom pa je

začel bolj javno delovati. Ko ga je sv. Janez Krstnik v reki krstil, se je pojavila Sv. Trojica: nadenj se je spustil Sv. Duh v obliki goloba, Oče je spregovoril. Krst, ki ga je prinesel Jezus, je v tem, da prejmemo Božje življenje, življenje Boga, ki nam omogoča, da gledamo z Božjim pogledom vse ljudi in smo zato sposobni odpuščanja. "To je Božja pravičnost". Človeška pravičnost slovi na spoštovanju pravil: kdor ni pravičen, je obsojen. Zaradi take "pravičnosti" je Jezus tudi umrl, saj se je imel za Božjega sina. "Bog dela pravičnega tistega, ki pravičen ni, ker ima rad prav vsakogar... In to je za

nas težko sprejeti". Jezus kot pravi Bog in pravi človek je prišel zapolnit to brezno med človekom in Bogom. Obstaja biološko rojstvo, rojstvo v novem življenju s krstom, rojstvo ob spovedi in smrt kot rojstvo za večnost. Ob zanimivih diapozitivih je p. Ivan razkril navzočim bogate simbole in pomene krsta v podobah svetih ikon, pa tudi krstnih kamnov in kadi v obliki šesterokotnika, križa, keliha, matrice itd. Greh nas oddaljuje od Boga, krst in spoved pa nas postavljata v odnos z Jezusom in Očetom. "Če smo krščeni, smo v tem odnosu in Oče je ponosen na nas".

Četrte ure pred lectio divina je bila v cerkvi sv. Ivana molitev za mlade. Lepo je bilo, da se je tokrat zbralo več ljudi kot običajno. In lepo je tudi, da so molili s pogledom na veliko oltarno poslikavo, ki prikazuje - Jezusov krst v družbi sv. Janeza Krstnika, zavetnika duhovnije.

DD

Leto in nedelja Božje besede 2020

Katoliška biblična federacija (CBF) je v spomin na 1600. obletnico smrti največjega prevajalca Svetega pisma, sv. Hieronima, razglasila leto 2020 za Leto Božje besede. V Cerкви na Slovenskem bodo z obhajanjem leta Božje besede začeli na Nedeljo Božje besede, **26. januarja 2020**, sklenili pa ga bodo na Nedeljo Božje besede, 24. januarja 2021. Geslo letošnje NBB v Cerкви na Slovenskem bo potekalo pod naslovom "Pogovarjala sta se" (Lk 24,14a) in je vezano na odlomek o emavskih učencih. Papež Frančišek je 30. septembra 2019, na god sv. Hieronima, razglasil za vso Cerkev, naj bo "3. nedelja med letom posvečena obhajanju, razmišljanju ter razširjanju Božje besede" (apostolsko pismo motu proprio "Aperuit illis", 3). Sv. Hieronim se je vedno znova spraševal, "kako bi lahko živeli brez poznanja Pisma, iz katerega se učimo spoznavati Kristusa samega, ki je življenje verujočih". Dobro se je zavedal, da je Sveto pismo sredstvo, "s katerim Bog vsak dan govori vernikom". "V letu Božje besede si bomo vsak na svoj način in vsi skupaj kot Cerkev na Slovenskem prizadevali, da je Božja beseda tudi danes 'živa in učinkovita' (Heb 4,12). Iščimo priložnosti, da še bolj okrepimo svoje zaupanje in ljubezen do Božje besede ter poživimo redno branje Svetega pisma", je zapisal Maksimilijan Matjaž, predsednik Zavoda Biblično gibanje.

Sovodnje ob Soči Tradicionalno novoletno glasbeno srečanje

“Naša društva lepšajo življenje v vasi”

Občina Sovodnje ob Soči in Kulturno društvo Sovodnje sta v sodelovanju z goriško kulturno zadrugo Maja in Zvezo slovenskih kulturnih društev v nedeljo, 19. januarja, priredila poseben glasbeni dogodek, večer dobre glasbe in lepih ljudi. Velika množica ljudi, prebivalcev sovodenjske občine, sosedov iz drugih vasi in kulturnih ter političnih predstavnikov naše narodne skupnosti – med njimi je bila tudi senatorka Tatjana Rojc – se je zbrala v sovodenjski telovadnici na že tradicionalnem novoletnem glasbenem srečanju. Na modrem in zasneženem prizorišču so najprej nastopili malčki otroškega pevskega zbora KD Sovodnje, ki so pod taktirko Valentine Nanut ubrano zapeli in prisotnim glasno voščili “*Srečno novo leto iz vsega srca!*”. Ostale glasbene nastope sta uvedli Tina Balta in Sara Piva, ki sta povezovali celoten večer, in najprej pozdravili vse prisotne predstavnike političnih, kulturnih in upravnih ustanov ter kmalu prepustili sceno pravemu modremu viharju, mladim pevcem vrhovske mla-

dinske vokalne skupine Vihar Prosvetnega društva Vrh Sv. Mihaela. Viharčke je spretno krotila Mateja Černic, saj so navzoče zabavali s skakljanjem skokic v pesmici *Žabe svatbo so imele* in s svojimi nežnimi glasovi v pesmi *Mrzel veter tebe žene*, nazadnje skozi pravo okno, ki je bilo del scenografije, lepo zapeli še *Na oknu deva je slonela*.

Nastop Ženske vokalne skupine Danica Kulturnega društva Danica z Vrha Sv. Mihaela sta uvedli imenitni Dolores Černic in Tanja Kuzmin, ki sta s svojim humorističnim nastopom povsem vključili navzoče v simpatičen, šaljiv prizorček, med katerim sta se poigrali z imenom sovodenjskega župana Luce Piska, ga šalji-vo zafrknili zaradi javnih del, ki že več časa potekajo v Sovodnjah, in celotno občinstvo vključili v petje znane slovenske narodne pesmi *V dolini tihi*. Končno sta na prizorišče poklicali ostale “pu-

Mef

pe” vrhovske vokalne skupine ter z njimi, pod vodstvom Jane Drasich, ponosno zapeli “*Če uene piha burja, je fajn ne guorkim bet ... ma kaj je vino, ma kaj je vsje, če Krašovka ti suoje da srce!*”. Zresnile so se s pesmijo *Zabučale gore*, Tanja in Dolores pa sta navzoče spet nagovorili, tokrat z željo, da bi mladost ostala v srcih vseh, mladih in starejših, in jih nato povabili k sodelovanju s “pupami” med pravim “fleş mob” na notah angleške *Let it shine*.

Župan občine Sovodnje ob Soči Luca Pisk je pozdravil

Luca Pisk

Erik Figelj

Ženska vokalna skupina Danica

Foto Kat

občinstvo in podal voščila celotne občinske uprave: “*Da bi se vam v letu 2020 vse želje uresničile!*”. Poudaril je pomen kulturnih in športnih društev, ki delujejo na občinskem ozemlju, in spodbudil svoje občane, naj jih še naprej podpirajo. Ponosno je omenil zmago Vipavinega kotalkarja Stefana Tomšiča, ki je lani z italijansko reprezentanco na Pokalu Evrope osvojil srebrno kolajno. Pisk je izkoristil priložnost tudi za to, da je napovedal potek javnih

del v občini v letu 2020: “*Trenutno popravljamo stranske ceste; ko bo konec februarja končana širitve Štrdalte, bomo začeli s Prvomajsko ulico*”. Glede del na cestah in pločnikih bo sredi februarja javno srečanje, na katerem bodo navzoči dobili vse potrebne informacije. Župan je prosil sovaščane za potrpežljivost in še napovedal, da se bodo junija ali julija letos začela dela za

izgradnjo nove stavbe, namenjene sovodenjski osnovni šoli – “*v osrčju naše vasi, ob ulici, posvečeni Vilku Fajtu, bomo ime-li park, telovadnico, šolo in kulturni dom*”. Besedo je prevzel tudi podžupan Erik Figelj, ki je predstavil zanimiv projekt “*Free little library*”, v sklopu katerega bodo na raznih lokacijah v sovodenjskem parku in

Foto Kat

Tanja Kuzmin in Dolores Černic

Sara Piva in Tina Balta

Vokalna skupina Vihar

Otroški pevski zbor KD Sovodnje

Štandrež / Ob 70-letnici smrti O. Župančiča

Večer v spomin na velikega pesnika

K bogatemu kulturnemu decembrskemu utripu na Goriškem spada tudi večer, ki ga je štandreško kulturno društvo Oton Župančič v sodelovanju z Glasbeno matico, goriškim Kulturnim domom in Zvezo slovenskih kulturnih društev priredilo v domu Andreja Budala v Štandrežu 12. decembra 2019. Na večeru, ki so ga prireditelji zasnovali v poklon Otonu Župančiču (1878- 1949), po katerem je poimenovano društvo, ob 70-letnici smrti tega velikega pesnika, enega izmed štirih predstavnikov moderne, se je zbralo lepo število poslušalcev.

Te sta v večer z glasbeno točko uvedla na klaviature in harmoniko Veronika in Gregor Antoni. Kulturni dogodek, katerega častna gostja je bila vnukinja O. Župančiča Alenka Župančič, je vodil Marino Marsič. On je prebral tudi zapis, ki ga je napisala odsotna predsednica štandreškega društva O. Župančič Nataša Paulin. V njem je na kratko obnovila pesnikov življenjepis in njegovo bogato literarno ustvarjanje, v katerem je večkrat obravnaval tudi socialne vsebine. Poseben prostor imajo v njegovem snovanju pesmice za otroke (kdo ne pozna njegovih stihov o neu-

gnanem Cicibanu?). Življenjska pot je Župančiča iz rodne Vinice v Beli krajini popeljala do Dunaja, kjer je študiral, pa tudi do Pariza. V Nemčiji je bil domači učitelj. Ko se je vrnil v domovino, je bil nekaj časa dramaturg, nato mestni arhivar. Po prvi svetovni vojni je bil dramaturg SNG v Ljubljani, pozneje pa njegov upravnik. Bil je tudi član Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Med drugo svetovno vojno je bil povezan z NOB. Bil je zelo dosleden in neomajen v svojih odločitvah. Niti pod pritiskom ni hotel podpisati protikomunistične spomenice nemških okupatorjev. Če bi to storil, bi bil eden izmed njegovih sinov oproščen deportacije v taborišče Dachau, a ostal je neomajen. Po značaju sicer ni bil resnoben, kot je mogoče razbrati iz marsikaterega njegovega portreta, ampak vever in je imel zmeraj kako

zabavno prispodobno na jeziku. Rad je hodil v gore. Njegova vnukinja, ki je poleg teh značiniosti razkrila še marsikatero dedkovo lastnost in posebnost, je povedala tudi, da, ko se je mudil na Goriškem, je z letališča na Rojah 1. 1913 celo poletel z letalom. Za njim sta to izkusila še njegova žena in pesnik Alojz Gradnik. Gospa Alenka je poudarila, da ga je zelo skrbela izobrazba otrok. Ti so se vsi akademsko izobrazili. Ona je deda spoznala predvsem iz pripovedovanja svoje babice, ki je spomine nanj skrbno beležila v zvezek. Prav te zapise je gospa Alenka želela objaviti. Pri ljubljanski založbi Forma 7, katere predstavnica Neva Brun je bila tudi prisotna na štandreškem večeru, je našla posluh za to. Tako je nastala knjiga *Spomini na Otona*, ki bi jo marsikdo izmed poslušalcev rad imel, a je žal že pošla. Gospa Alenka je za-

gotovila, da bo v kratkem izšel njen ponatis. Poleg te knjige je bila pri isti založbi izdana zbirka *Cvetličice*, ki vsebuje še neobjavljene ali za druge publikacije neizbrane Župančičeve pesmice za otroke. Izbrala in uredila jih je prav Alenka Župančič. Izvodov te knjige sta gostji prinesli s seboj kar nekaj, tako da si je lično pu-

blikacijo, obogateno s fotografijami, pa tudi z akvareli, risbami in perorisbami, ki jih je izdelal sam Župančič (na naslovnici trdo vezane knjige je npr. njegov akvarel z drobnimi cvetkami), lahko kupil marsikateri udeleženc lepega, zanimivega večera.

Iva Koršič

Kratke

Nagrada Dušana Černeta Eriki Jazbar in knjiga o Mahničju na Srečanju pod lipami

Nagrado Dušana Černeta za leto 2019 bo v četrtek, 23. januarja, prejela goriška javna delavka in časnikarka Erika Jazbar. Nagrado vsako leto podeljuje poseben odbor pri Knjižnici Dušana Černeta v Trstu kot priznanje Slovincu oz. Slovenki ali slovenski organizaciji v Italiji, ki si prizadeva za ideale, za katere se je zavzemal časnikar in politik Dušan Černe (1916-1975): za slovenstvo, demokracijo in krščanstvo. Do izročitve nagrade bo prišlo med krajšo slovesnostjo v komorni dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici ob 20. uri. Spregovorili bodo predsednica Kulturnega centra Lojze Bratuž Franka Žgavec, predsednik Goriške Mohorjeve družbe msgr. Renato Podbersič in predstavniki Knjižnice Dušana Černeta. Srečanje pod lipami, ki bo sledilo podelitvi nagrade, bo posvečeno študiji prof. Iva Keržeta o škofu Antonu Mahničju, ki je nedavno izšla pri Goriški Mohorjevi družbi. Na večeru z naslovom “Mahničeva estetika in literarna kritika” bodo spregovorili avtor monografije, predsednik GMD in urednik knjige prof. Tomaž Simčič.

Z avtobusom na novoletni sprejem SSK

Stranka Slovenska skupnost ob letošnjem novoletnem sprejemu, ki bo v petek, 24. januarja, v Trstu, organizira avtobusni prevoz iz Gorice. Avtobus bo odšel izpred KC Lojze Bratuž ob 17.30 in se nato ustavil v Sovodnjah pri banki ter v Jamljah. Odhod iz Trsta je predviden okoli 22. ure. Rezervacija: gorica@slovenskaskupnost.org ali tel. 335 8011948 do zapolnitve prostorov.

Obisk odbornika Robertija v KCLB

V torek, 28. januarja 2020, ob 11. uri, bo deželni odbornik za lokalno samoupravo, varnost, politiko priseljavanja in manjšinske jezike g. Pierpaolo Roberti obiskal Kulturni center Lojze Bratuž. Srečal se bo s predstavniki organizacij, ki delujejo v Kulturnem centru L. Bratuž. Sprejem odbornika bo pred glavnim vhodom. Sledila bosta ogled prostorov in srečanje z ustanovami v sejni sobi.

Maša in koncert za prof. Fileja in pokojne pevce moškega zbora Hvaležen spomin in poklon

Učitelju, skladatelju, zborovodji in duhovniku Mirku Fileju (1912-1962) ter pokojnim pevcem moškega pevskega zbora, ki nosi ime po njem, so se v nedeljo, 19. januarja, v cerkvi Marije Pomočnice na Jazbinah poklonili z mašo in krajšim koncertom omenjenega zbora.

Pred očmi in v spominih navzočih so zaživel obrazi mož, ki so peli od uradne ustanovitve slovitega zborovskega sesatava, oktobra 1966, pa vse do svojih zadnjih dni, ko je Bogdan Podveršič v začetku obreda prebral njihova imena: Zdenko in Ivo iz Števerjana, Ciril in Berto z Jazbin, Ciril iz Moša, Natko iz Podgore, Silvo in Emil iz Pevme, Silvan iz Štmavra, Silvan z Oslavja, Franc iz Štandreža, Viktor, Pepi, Andrej, Mirko Špacapan starejši in mlajši, Mirko Cotič, Peter, Nini, Giorgio, Efre in Roman iz Gorice, Pavel in

Stano iz Mirna, Ivo, Miljan in Lenart iz Rupe, Stojko, Mirče, Simon, Ludvik, Danilo, Vitko in Ivo s Peči. Zanje in "za vse, kar so naredili za našo narodno skupnost", so molili, je dejal mašnik Marijan Markežič, ki je v homiliji tudi poudaril, da sta molitev in

skupnost "osnova za edinstvo doma in v svetu", edinstvo, ki daje moč. Med evharistično daritvijo je zbor pod taktirko nepogrešljivega ustanovitelja in dirigenta Zdravka Klanjščka pel na koru, takoj po maši pa v prezbitariju. Tudi zborovodja se je s hva-

ležnostjo in ganjenostjo spomnil pokojnih prijateljev ter povezoval spored. Zapeli so šest pesmi, v glavnem božičnih, slovenskih skladateljev. Na besedilo Ljubke Šorli eno Klanjščkovo in eno, ki jo je uglasbil Lojze Bratuž, po eno Franceta Cigana, Janeza Močnika, Gregorja Riharja in Mirka Špacapana ml. Pri izvedbi Riharjeve Poglejte, čudo se godi je kot solistka - ob orgelski spremljavi Damijane Čevdek Jug - pela 16-letna Ivana Jug, kljub mladim letom brez dvoma ena najboljših sopranistk na Goriškem.

Moški pevski zbor Mirko Filej danes ni več tako številčen, kot je bil pred leti. Ima pa še vedno dobre tenorje, baritone in base, pevce, ki pojejo z dušo. Z dirigentom, ki ga imajo in ki je zrasel ob prof. Fileju, bi drugače pač ne moglo biti.

DD

Goriški vrtljak / Abonma Mali polžek

Huda mravljica in njene hudobije

Mali polžki, najmlajši abonenti Goriškega vrtljaka, ki ga že 23. leto Kulturni center Lojze Bratuž, v sodelovanju s SNG Nova Gorica in ob podpori Dežele FJK in Urada Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu ter s soglasjem goriškega in doberdobskega ravnateljstva Večstopenjskih šol, ponuja malčkom iz vrtca in osnovnošolcem, so v četrtek, 12. decembra 2019, na dveh dopoldanskih ponovitvah, doživeli izvrstno plesno gledališko predstavo *Huda mravljica*. Predstava je

fa in Marijana Vodopivca. Predstavo si je zamislil in zrežiral plesni mojster Iztok Kovač, glasbo pa napisal Tomaž Grom, ki se zna razigrano vživljati v otroški svet. S Kovačevimi koreografskimi izbirami jo razgibano in radoživo izvaja skupina omenjenih mednarodnih plesalcev v sodobnem plesnem ključu, v katerem se prepletajo tudi akrobatsko cirkuške prvine in preproste otroške igre, ki so bile nekoč zelo priljubljene. Na začetku predstave so mravlje "strokovno" predstavljene kot živalska vrsta,

predstava. Nastopajoči so oblečeni v čudovite rdeče kostume Barbare Stupica, na katerih so dobro, tudi s humornim nadihom, poudarjene značilnosti mravljič. V ozadju odra se vrstijo velike, duhovite ilustracije mravljič, ki spravljajo v smeh male in velike gledalce. Plesno gledališka predstava, v kateri se večkrat oglašja znana pesmica o hudi mravlji, pred katero je boljše zbežati, replike pa so redke in kratke, je s svojo interaktivnostjo močno potegnila v srčiko

dogajanja tudi male goriške gledalce, ki so se zelo živahno vključevali vanjo na spodbudo nastopajočih; tem so ob koncu veselo zaploskali.

Pred samo predstavo je malo publiko pozdravila Tamara Kosič, vodja otroškega gledališkega abonmajskega programa KCLB, in z otroki obnovila gledališki bonton. Res zgledno se v dvorani obnašajo malčki iz slovenskih občinskih jasli Tika Taka. Tudi tokrat so se udeležili predstave. Poleg vzgojiteljic moramo pri tem pohvaliti tudi starše teh malčkov, saj jih vsakič pripeljejo na predstavo in odpeljejo spet v jasli.

IK

ZAHVALA

Ob izgubi dragega

MARJANA BANDIJA

iskrena hvala g. župnikoma Bolčini in Markežiču, vsem pevcem, organizacijam, društvom ter vsem, ki ste se poslovlili od njega in ga pospremili na njegovi zadnji poti

DRUŽINA

nastala v produkciji Zavoda EnKnap in izvedbi EnKnapGroupa. To mednarodno plesno skupino je l. 2007 ustanovil slovenski koreograf Iztok Kovač; za zdaj je to edini stalni ansambel za sodobni ples v Sloveniji. Od l. 2009 EnKnapGroup domuje v Centru kulture Španski borci v Mostah v Ljubljani. Skupino sestavljajo Ana Štefanec Knez (Slovenija), Luke Thomas Dunne (Velika Britanija), Tamas Tuza (Madžarska), Giorgia Belotti (Italija), Rada Kovačević (Srbija) in Radoslav Pivarčič (Slovaška). Predstava *Huda mravljica* obiskuje razne odre na Slovenskem že od leta 2014, ko je bila njena premiera v dvorani Španskih borcev v Ljubljani. Porodila se je po motivih že ponarodele istoimenske hudomušne pesmice za otroke Branka Rudol-

ki spada v določen rod. Opisane so tudi njihove značilnosti in poudarjena je njihova delavnost. Ko pa marljive mravljičice ne delajo, se najraje igrajo. In to v predstavi tudi prikažejo otrokom z najrazličnejšimi gibalnimi vragolijami. A njihovo igro večkrat prekinja huda, črna mravljičica, ki je nekoč pohrustala celo bika in pustila le rogove! Nagaja jim, straši jih, tako da se razbežijo in na koncu ostane sama. Tedaj spozna, da so jo njene grdobije oddaljile od prijateljev. Sramuje se svojih dejanj in se skesa ter prosi, naj jo mravljičice spet sprejmejo medse. Ker niso maščevalne, to tudi storijo, ona pa jim pomaga spet zgraditi, kar je v svoji zlobnosti razdrila. S tako lepim, svetlim sporočilom se konča vizualno zelo prikupna

Skupnost družin
SONČNICA

Gledališka skupina
O'KLAPA

MLADINSKI MUZIKAL

LAK ZA SANJE

Režija
SANJA VOGRIČ

**NEDELJA, 2. FEBRUAR 2020
OB 18. URI
Kulturni center Lojze Bratuž**

Ponovitev v soboto, 8. februarja 2020, ob 20.30

INFORMACIJE in NAKUP VSTOPNIC
+390481531445 - info@centerbratuz.org

Obvestila

Društvo slovenskih upokoјencev za Goriško prireja za valentinovo v petek, 14. februarja, tradicionalno druženje na Frlanovi kmetiji v Volčji Dragi. Vpisujejo do 10. februarja do zasedbe razpoložljivih mest po tel. 0481-884156, 328-6360744 (Faganel A.), 346-1206031 (Knez S.), 0481-882183 (Visintin D.), 0481-78138 (Stor S.). Avtobus bo odpeljal ob 15.30 iz Doberdoba z običajnimi postanki na Poljanah, v Sovodnjah pri cerkvi in pri "Zlatki", v Štandrežu na Pilošču in pri lekarni, v Podgori pri telovadnici, pri vagi blizu pevskega mosta in Gorici s trga Medaglie d'oro/Goriška. **Pripravke za SCGV Emil Komel** v spomin na ravnatelja prof. Silvana Kerševana lahko nakažete na bančni tekoči račun: Banca di Cividale - IBAN IT 97 M 054 841 240 1CC 003 003 6225; SWIFT CIVIIT2C s pripisom: za SKLAD SILVANA KERŠEVANA. Informacije na tajništvu SCGV Emil Komel, tel. št. 0481 532163 ali 0481 547569.

Čestitke

Na medicinski fakulteti v Ljubljani je **Marco Peric** končal svoj študij. Čestitamo mu vsi iz pisarne Peric Drufovka Simeoni.

Sožalje

ŠZ Soča izreka iskreno sožalje nekdanjemu predsedniku **Jožku Maražu** in svojcem ob izgubi drage žene.

Ob izgubi drage **Eme**, Prosvetno društvo Rupa-Peč izreka družini in najbližjim iskreno sožalje.

Darovi

Za misijonarja Danila Lisjaka daruje družina Mazora 200 evrov.

Na medicinski fakulteti univerze v Ljubljani je uspešno diplomiral naš

MARKO.

Ob pomembnem dosežku mu čestitamo vsi domači

RADIO SPAZIO
vrata proti vzhodu

(od 24. januarja 2020 do 30. januarja 2020)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan od 20.00 do 21.00. Spored:

Petek, 24. januarja (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2. **Sobota, 25. januarja** (vodi Ezio

Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem, terskem, rezijanskem in zilijskem narečju. **Nedelja, 26. januarja 2020**, ponovitev oddaje Okno v Benečijo.

Ponedeljek, 27. januarja (v studiu Katja Volpi): Človek skozi čas.

Torek, 28. januarja (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 29. januarja (v studiu Danilo Čotar): Samotni pastir: Nemirni ognjeniki 2. del - Izbor melodij.

Četrtek, 30. januarja (v studiu Andrej Bavcon): Četrtek večer z glasbo - Zanimivosti, obvestila in humor.

PD ŠTANDREŽ

Abonma ljubiteljskih gledaliških skupin

PD Štandrež - Dramski odsek

Johan Chapman & Michael Pertwee

VOHUNI

Premiera

Sobota, 25. januarja 2020, ob 20. uri

Abonmajska predstava

Nedelja, 26. januarja 2020, ob 17. uri

Štandrež, župnijska dvorana Anton Gregorčič

POD POKROVITELJSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

Ob slovesu ljubljene mame

EMME PELICON,

ki jo je Bog po dolgoletni, izčrpavajoči bolezni poklical k sebi, sočustvujemo z Betty in Bogdano ter domačimi in jim izrekamo iskreno sožalje.

VSI PRI NOVEM GLASU

Ob hudi izgubi drage mame

EMME PELICON

izrekamo sodelavkama Elisabetti in Bogdani Maraž iskreno sožalje

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
IN KATOLIŠKO TISKOVNO DRUŠTVO

Prvič tudi na klasičnem liceju Primoža Trubarja v Gorici

Očarljiva Noč klasikov

Dogodek *Noč klasikov* (*La notte del liceo classico*) si je pred petimi leti zamislil profesor grščine in latinščine Rocco Schembra. Namen vsedržavne pobude je dokazati širši družbi, da je klasična kultura živa in se še naprej razcveta. Letošnja šesta izvedba je potekala v petek, 17. januarja. Go-

riški klasični licej Primoža Trubarja se je letos prvič udeležil te prireditve. Noč se je začela ob 18. uri z ogledom videoposnetka o današnji družbi; vsi sodelujoči klasični liceji (bilo jih je več kot štiristo trideset) so ga predvajali istočasno. Sledilo je prebiranje odlomka Gabriela Bianchija, dijaka liceja Repetti

iz Carrare, ki so ga organizatorji dogodka izbrali iz prispevkov natečaja ustvarjalnega pisanja. Publika so na začetku dogodka pozdravili goriški občinski odbornik za šolstvo Ferdinando De Sarno, župan Doberdoba Fabio Vizintin, podžupan Občine Sovodnje ob Soči Erik Figelj, odbornica za kulturo

Foto JMP

Kamni spotike pri Bonetih in v Doberdolu

“Naša dolžnost je, da se spomnimo žrtev, umorjenih v taboriščih!”

Ob dnevu spomina na holokavst je v spomin na deportirance iz doberdobske občine SKD Hrast v sodelovanju s sekcijama VZPI-ANPI Jože Srebrnič iz Doberdoba in Dol - Jamlje, z društvom ANED ter pod pokroviteljstvom Občine Doberdob nadaljevalo projekt Stolpersteine. V ponedeljek, 20. januarja, je pri Bonetih v Dolu in na dveh lokacijah v Doberdolu, v ulici Proletarske brigade ter za cerkvijo na Trgu sv. Martina, potekala slovesna postavitev znanih,

1945).

Pri Bonetih je o življenju in tragičnem zadnjem potovanju Jožefa Bonete ob prisotnosti njegovih hčera Ivanke, Bernarde in Milke spregovoril predsednik VZPI-ANPI Dol - Jamlje Patrik Zulian: “17. oktobra 1944 so Nemci Jožefa Boneto naložili na vagon za živino - smer Dachau. Na vlaku je našel kos papirja in pisalo. Napisal je ženi, naj poskrbi za sestro, ki je bolehal za jetiko. Listek je skozi špranjo v deskah vrget iz vagona nekje pri Mošu. Neka gospa

po celi Evropi se pojavlja zaprt nacionalizem”.

Na Trgu sv. Martina je Cristian Lavrenčič, predsednik društva Hrast, svečan govornik o Jožefu Ferletiču - Mihačevem, vljudnem in družabnem sovaščanu: “Jožef Ferletič se je dobro znašel v trgovskih poslih, bil je iskren in napreden človek. Od leta 1936 je uspešno upravljal trgovino jostvin v vasi. ... Leta 1943 so ga aretirali v Fari. Najprej so ga peljali v zapor v Gradišče in nato v Coroneo v Trst, zatem v Mauthausen - Jožefu ni bilo dano, da bi se vrnil domov”. Lavrenčič je poudaril, da se bo projekt nadaljeval z vsakoletnimi postavitvami, dokler ne bodo nameščeni tlakovci v spomin na vse žrtve koncentracijskih taborišč iz doberdobske občine.

Na slovesnostih sta za občuteno glasbeno kuliso in branje srce parajočih besedil poskrbela Viljem Gergolet in Tjaša Ruzzier, Fabio Vizintin, župan Občine Doberdob, pa je pred številnimi prisotnimi spregovoril na vseh treh lokacijah letošnje slovesnosti: “Danes smo tu, da se spomnimo ogromne tragedije dvajsetega stoletja. Govorimo o nečem, kar ni popolnoma razumljivo, o ljudeh, ki so morali zapustiti lastne družine ... Danes živimo v političnem obdobju, ko večkrat pozabljamo na to, kar se je godilo v preteklosti, in podcenjujemo posledice, ki jih je tako zlo, eno izmed največjih celotne človeške zgodovine, prineslo tudi k nam ... Žal v določenih okoljih prihaja do revizionizma omenjenega zgodovinskega obdobja in mi tega ne smemo dovoliti, ker bi na tak način skrunili spomin naših dragih in naših prednikov. Naša dolžnost je, da se z zgodovino soočamo, vse to držimo v srcu in se še naprej spominjamo”!

V slovenskem prevodu so Stolpersteine kamni spotike. Ta spominska obeležja vabijo mimoidoče k razmišljanju o deportiranju in času, v katerem je živel, bil deportiran in nazadnje umorjen. Vse nas naj spominjajo na žrtve sistema koncentracijskih taborišč, njim pa vrnejo dostojanstvo.

Katja Ferletič

Foto Kat

ga je med obdelovanjem polja pobrala in ga več let skrbno hranila, dokler ni po dolgem preiskovanju izvedela, komu je bil namenjen. Jožefova žena Alojzija Žigon je tako sporočilo dobila dolga leta po vojni. Listek je danes uokvirjen in visi na zidu hiše pri Bonetih v spomin, saj sta ohranjanje spomina in negovanje antiifašističnih vrednot naši dolžnosti”!

Mario Lavrenčič, predsednik doberdobske sekcije VZPI-ANPI, je v Doberdolu spregovoril o Alojzu Jeleni - Žgjinovni in o pismu, ki ga je žrtev nacifašističnega zla poslala svoji ženi oktobra 1944 iz goriškega zapor, ter o pomenu, ki ga ima spomin: “Ob dnevu spomina na holokavst je naša dolžnost, da se spomnimo žrtev, umorjenih v taboriščih - še posebno danes, ko živimo v obdobju, ko marsikdo omalovažuje, če ne celo zanika, največjo tragedijo dvajsetega stoletja. Ponovno se pojavljata nasilje in sovraštvo ...

cementnih kock, na katerih je medeninasta ploščica z imenom deportiranca, letom njegovega rojstva, datumom in krajem deportacije in datumom smrti. Stolpersteine so razširjena oblika spominskega obeležja, ki si ga je zamislil in ga uresničuje nemški umetnik Günter Demnig v spomin na vsako žrtev nacifašističnih deportacij. Letos je umetnik tri obeležja položil v spomin na Jožefa Boneto (Boneti, 1900 - Dachau, 1945), Alojza Jelena (Doberdob, 1904 - Buchenwald, 1944) in Jožefa Ferletiča (Doberdob, 1908 - Mauthausen,

Občine Števerjan Martina Valentincič, pokrajinska predsednica SKGZ Maja Humar in predstavnik SSO Marko Černic. Sledil je pozdrav ravnateljice Petra Černica, ki je poudarila, da prevajanje starogrških in latinskih avtorjev pomeni vzpostavljanje dialoga s piscem, in ob tem razložila, da sta sposobnost interpretacije in globokega razumevanja tekstov bistvena v današnji družbi, saj se lažne informacije zlahka širijo.

Nato je prisotne nagovoril profesor, dirigent in pesnik David Bandelj. Izpostavil je, kako so klasična izobrazba in njene vrednote ne le uporabne, ampak tudi potrebne. Tudi sam je odkril, da slehernik razume uporabnost zaklada, ki ga pridobi v petih letih študija klasične kulture, le po določenem času, in to ne samo v besedah, temveč tudi v dejanjih. Dodal je, da problem upada vpisov na klasični licej je zasidran v napačnih predsodkih družbe, ki meni, da je danes prevajanje grščine in latinščine neuporabno in nezanimivo.

S slavnostnim govorom je publiko počastil tudi slovenski pesnik in časnikar Jurij Paljk. Orisal je svojo mladost in opisal anekdote iz gimnazijskih let, ki se jih še zdaj živo spominja. Nato je nagovoril mlade klasike: pozval jih je, naj v

Foto JMP

življenju iščejo lepoto in naj ne nasedajo praznim besedam ter krajšim, lažjim potem, kajti takih poti v življenju ni. Spodbudil jih je, naj bodo širokih pogledov in hlepeči po znanju, naj se trudijo, da bo družba pravičnejša in lepša in naj si dovolijo sanjati ter iskati v svetu pravo, večno lepoto, ki je danes podvržena golemu utilitarizmu. Govor je končal z znanim citatom Dostojevskega *Lepota bo rešila svet*. Zatem je nekdanji dijak, dr. Marco Gergolet, poslušalcem predstavil lik Ignaca Semmelweisa, začetnika bakterijologije, in ob slikoviti zgodbi izpostavil, kako posameznikove odločitve lahko vplivajo na celotno družbo. Med posameznimi govori so večer popestrile glasbene točke, ki jih je spremljala skupina The Maff. Celoten razpored prireditve pa je potekal

pod mentorstvom profesorice Barbare Zlobec. Dijaki so s pomočjo profesorjev pripravili raznovrsten program, ki je vključeval branje odlomkov iz Ovidijeve pesnitve *Ars amandi*, astronomski kotiček ter na koncu tudi pravi šov ‘Ksi Faktor’, v katerem so se pomerili ‘grški in rimski literati’, sodili pa so jim ‘grški in rimski bogovi’.

Po dolgem programu v avditoriju so se navzoči preselili v šolsko telovadnico, kjer so se v prijetnem druženju pogovarjali o šolskih spominih in kasnejših izkušnjah. Vedeževalki sta radovednejšem razkrivali skrivnosti prihodnosti. Mlajši so se zavrteli v skupnem plesu ob ritmičnih sodobnih glasbah do polnoči, ko je sledilo sklepno branje Ajshilovega odlomka v grščini, slovenščini in italijanščini.

Šola, ki je najstarejša klasična gimnazija v zamejstvu, je s svojim sodelovanjem na vsedržavnem dogodku hotela dokazati in potrditi, da je v naši slovenski skupnosti klasična tradicija še vedno plodna. Med mladino vzbuja navdušenje in ustvarjalnost ter jih povezuje v skupnem naporu pri prevajanju grških in latinskih avtorjev, a še posebno v skupni ljubezni do dolgoletne klasične tradicije in njenih večnih ustvarjalcev.

Katarina Visintin

GORICA Srečanje ob jaslicah v duhu sv. Frančiška

Bratstvo ruši zidove!

Kristjani smo na svetu, da podiramo zidove in gradimo mostove. In da pri tem nikdar ne obupujemo. To je glavno sporočilo letošnjega, trinajstega bratskega srečanja ob jaslicah, ki so 18. januarja v kapucinski cerkvi v Gorici že spet združile in trdneje povezale goriško in novogoriško skupnost Frančiškovega svetnega reda.

Letos je bil govor o meji, zidovih in mostovih. Po uvodnih mislih, ki jih je v imenu organizatorjev prinesla Raffaella Nardini (srečanje je v slovenščino prevajala Kristina Škibin), so predstavili videoposnetek, v katerem je gospa Giulia Paglavac obudila svoje spomine na razmejitve septembra 1947. Gospa Valentina Ščuka pa je nato prebrala pričevanje moža Marjana in Lojzeta Podberšiča o tem, kako je bilo na drugi strani meje. Trpke zgodbe o družinah, ki jih je bodeča žica z oboroženimi graničarji ločila in jim povzročila veliko gorja, so želele obuditi preteklost, da bi se iz nje česa naučili in bi postali - tudi s podiranjem meja v glavah - še bolj vneta graditelji miru, saj “padec meje je pravi čudež, uresničen sen”.

Raffaella Nardini

Na predlog goriškega nadškofa Redaelli sta bratstvu pred štirimi leti navezali stik z redov-

nico Donatello Lessio, ki je od leta 2005 dalje celih 14 let ljubeznivo delovala v Caritas Baby Hospital v Betlehemu. Kot je obljubila, je letos prišla v Gorico: njena navzočnost in pričevanje sta bila srce goriškega srečanja. “Verjetno prvič govorim o meji in vem, da me boste razumeli”, je dejala goriškim poslušalcem in priznala, da so je pričevanja o goriški bodeči žici iskreno ganila. Veliko let se je s sestrami s petkovim rožnim vencem (“Molitev je naše edino orožje”) borila proti 700 km dolgemu in 8 m visokemu zidu, ki ločuje izraelska in palestinska ozemlja in zaradi katerega otroci tudi

znamenje, sanje, ki se bodo lahko uresničile tudi v Betlehemu”. Goriška brez meje je “sveta zemlja, vaše srce je sveta zemlja”, je še dejala s. Donatella, “sestra, ki je izzvala zid” in “angel iz Betlehema”.

Na srečanju v kapucinski cer-

Nadškof Carlo Redaelli

kvi, ki sta ga s pesmimi obogatila moški zbor Fogolar iz Rožaca in otroški zbor Stanko Premrl iz Podnanosa, je Riccardo Friede pozval prisotne, da bi še naprej delovali za mir in velikodušno podprli združenje AmiciBambiniBetlemme; škofu, gvardijanu Giorgiu Bassu in pričevalcem iz videoposnetka je poklonil priznanje “angel varuh betlehemskega otroka”. Med mašo je nato msgr. Redaelli poudaril, da Jezus je luč sveta in narodov, ki ne sodi, ker je “luč ljubezni in odpuščanja”. Odrešenje je “v skupnosti z Bogom in med nami, ta skupnost naj raste v človečnosti”. Zato se je frančiškanskima bratstvomah zahvalil za to, da sta “pomembno znamenje na meji”. Koprski škof Jurij Bizjak je s pisnim sporočilom izrazil veselje nad srečanjem “pastirčkov in pastircam”, s katerimi se čuti povezan v duhu in resnici. “Pobuda je res koristna”, je na koncu dejal Stanko Šorli v imenu krajevnega bratstva FSR. Zidovi še obstajajo, spomin na Jezusovo rojstvo pa nam pomaga jih rušiti.

DD

Prošnja, melodija, usmerjena v nebesa

Slovenske Lavretanske litanije na svetovnem piedestalu

Ne21. novembra 2019 sem iz zapisa, ki ga je dr. Drago Ocvirk objavil na spletnem dnevniku Casnik. si, izvedel, da je med slavnostnim govorom, ki ga je imel v Stockholmu 7. decembra 2019, avstrijski pisatelj Peter Handke, prejemnik Nobelove nagrade za literaturo za leto 2019, rojen v Stari vasi (Altenmarkt) v bližini Velikovca na Koroškem, po materi slovenskega rodu, med drugim izrekel tudi naslednje presenetljive besede (prevod D. Ocvirk):

“Vendar pa prvi navdih in spodbude (za literarno ustvarjanje, op. T. S.) niso prišli od umetnosti. Tisto, kar me je razvnelo in razburjalo po dolgem in počez kot otroka, so bile slovenske-slovanske (sic!) verske litanije, ki sem jih poslušal pod romanskimi oboki v cerkvi blizu rojstne Stare vasi. In te prošnje, obenem monotone in, oh, pa še kako melodične, usmerjene proti nebesom, me razvnelo in navdihujejo še pri sedeminsedemdesetih letih. Te litanije prebirajo strune, ki me spremljajo na nadaljnji poti pisatelja, breknajo nebeške lestvice in ritme, takšne brez zvoka, kakor v čudovito dolgih Lavretanskih litanijah v čast Naše Gospe. Te vsebujejo morda sto nazivov in prošenj in nekaj jih bom tu navedel. Hote jih nisem prevedel in sem jih pustil v slo-

venščini”:

Na tem mestu je Peter Handke, ki je govoril sicer v nemščini, navedel v slovenskem izvirniku naslednje vzklike:

Mati Stvarnikova – prosi za nas
Mati Odršenikova – prosi za nas
Sedež modrosti – prosi za nas
Začetek našega veselja – prosi za nas
Posoda duhovna – prosi za nas
Posoda časti vredna – prosi za nas
Posoda vse svetosti – prosi za nas
Roža skrivnostna – prosi za nas
Stolp Davidov – prosi za nas
Stolp slonokosteni – prosi za nas
Hiša zlata – prosi za nas
Skrinja zaveze – prosi za nas
Vrata nebeška – prosi za nas
Zgodnja danica – prosi za nas

Kot je napisal Ocvirk, so bile to najbrž prve slovenske besede, ki jih je na neki slavnostni podelitvi nagrade izrekel kak nobelovec.

Peter Handke je, kot vemo, kontroverzna osebnost. Bošnjaki mu niso odpustili njegove odkrite podpore Slobodanu Miloševiću in početju srbskih oboženih skupin v Bosni in Hercegovini. Pa tudi v Sloveniji Handke zaradi teh svojih stališč ni ravno zelo popularen. Toda ravno te okoliščine govori o tem, da nas lahko to, kar je pristno, globoko in resnično,

doseže s povsem nepričakovane strani. Ali kot beremo v Janezovem evangeliju: “Veter veje, koder hoče, njegov glas slišiš, pa ne veš, od kod prihaja in kam gre (Jn 3,8)”. V svojem govoru Handke sicer ne pove izrecno, ali je imel v mislih recitiranje ali pete litanije. Iz pridevnika “melodične” in iz dejstva, da jih v cerkvi Slovenci običajno pojemo, sklepam, da je imel v mislih pete litanije. Ampak kakorkoli že, njegov presenetljiv govor je za nas priložnost, da razmislimo, ali se sploh zavedamo svojih resničnih duhovnih in obenem kulturnih zakladov. In tu ne morem mimo ugotovitve, da se lepote petih Marijinih Lavretanskih litanij tudi sam spominjam bolj v preteklem kot v sedanjem času. Pa ne zato, ker bi danes litanij ne peli več. Pač pa zato, ker je bilo v času mojega otroštva samoumevno, da so slovenski duhovniki, če so bili trije ali štirje, znali Lavretanske litanije troglasno ali štiriglasno brezhibno intonirati, ljudstvo pa je odgovarjalo prav tako brezhibno štiriglasno. Dejstvo pa je, da danes to nikakor ni več samoumevno. Ošibela zavest o lepoti stvari, ki so na intimen način najbolj naše, pa seveda ne zadeva samo duhovnikov, ampak ravno tako tudi laike. Kdo od nas, ki smo sicer redni obiskovalci bogoslužja, bi na primer med bisere

slovenske kulturne dediščine uvrstil pete Lavretanske litanije? Domnevam, da malokdo. No, eden od teh redkih bi bil zagotovo glasbenik in dirigent Matjaž Šček. Ko je v Trstu vodil zbor Jacobus Gallus in leta 2006 posnel božične pesmi svojega očeta, skladatelja Ivana Ščeka – Štefana Kovača (zgoščenka je

še glasbena kritika! Morda jo bomo razumeli danes po zaslugi ... Petra Handkeja. Sodelovanje z Matjažem Ščekom pri posnetku zgoščenke leta 2006-2007 me je dokončno prepričalo, da so pete Marijine Lavretanske litanije eden najlepših in najbolj značilnih izrazov slovenske vernosti. In tako sem aprila 2018, ko je škofijska konzulta za laike v Trstu organizirala srečanje, namenjeno predstavnikom laičnih združenj iz vseh škofij Furlanije Julijske krajine, Veneta ter pokrajin Trento in Bocen, v svojstvu konzultnega podpredsednika predlagal, da bi v svetišču na Repentabru gostom prikazali slo-

Ko stopimo v pravoslavno cerkev, nas običajno prevzame tisto posebno kontemplativno in obenem slavnostno vzdušje, ki ga pričara pravoslavna liturgija, na primer tista sv. Janeza Zlatoustega. Ravno tako smo nemara navdušeni, ko v kaki luteranski cerkvi poslušamo asketski, nordijsko strogi koral ali ko v kaki benediktinski opatiji odmeva gregorijansko petje ali tudi ko na kakem dalmatinskem otoku, na primer v župni cerkvi v Saliju na Dugem otoku, v senci glagoljaskih pismenk odmeva mediteransko obarvano *crkveno pučko pjevanje*. To so doživetja, ki se človeku vtisnejo neizbrisno v srce ...

Podobna milostna mrščavica nas spreleti ob poslušanju petih Lavretanskih litanij, ki so naš duhovni in kulturni zaklad. Kot mi je v prijaznem dopisu pojasnil dr. Matej Podstenšek, urednik Cerkevne glasbenika in profesor na mariborskem Konservatoriju, je običajni “ljudski” napev litanij, ki je še danes uveljavljen, izpričan od konca 19. stoletja dalje, okoliščine in točen čas njegovega nastanka pa bodo morda pojasnile bodoče zgodovinske in muzikološke raziskave. Glasbena zgradba slovenskih Lavretanskih litanij ni ne vzhodnjaška ne mediteranska ne rimska ne nordijska, ampak značilna za slovenski prostor, v katerem so zrasle: srednjeevropska tonalnost, naravni harmonski postopki, skladnost med besedilom in glasbo. Nobene pretiravanja, nobene banalnosti. Tako, kot je na svoj način rekel Handke: prošnja, melodija, usmerjena v nebesa.

Tomaž Simčič

Peter Handke, prejemnik Nobelove nagrade za literaturo za leto 2019

izšla leta 2007 pri založbi Mladika v Trstu z naslovom *O polnoči*, je imel genialno idejo, da je nanjo uvrstil ne le izvirne Kovačeve litanijske odpeve, ampak tudi celotne Lavretanske litanije. Izbira je šla precej neopazno mimo. Niti pevci sami je nima- ra nismo do konca razumeli, kaj

vensko versko kulturo, in sicer na primeru petih Lavretanskih litanij. Predlog je bil sprejet in s pomočjo skupine pevkv in pevcev tudi uspešno izpeljan. Topel sprejem naših gostov je potrdil, da je bila izbira zadeta. Potrjujejo pa jo tudi besede, izrečene 7. decembra v Stockholmu.

Peta številka otroške revije Pastirček v š. l. 2019/20

Odzven prazničnih dni v koledniško razporejenem Pastirčku

Vse, kar je lepo, prehitro mine. Tako so kot blisk minili tudi božični in novoletni prazniki, a njihov odmev je še prisoten v peti, januarski številki Pastirčka, ki vsebuje kar nekaj pesmic, vezanih na novo leto in praznik Svetih treh kraljev. V zadnjih letih se je tudi pri nas obnovila navada koledovanja. Tudi zaradi tega Pastirček ponuja eno izmed takih priložnostnih pesmic, ki jih pojejo koledniki od hiše do hiše in z njimi želijo vsem družinskim članom sreče v novem letu in v zameno dobijo dar. Začetek pesmice se glasi: *Prišli smo, prišli smo Sveti trije kralji, // našli smo, našli smo Jezusčka na slamici. Novoletna zdravica* pa je naslov pesmi, ki jo je na besedilo V. T. Arharja spretno in spreveto kot vselej uglasbil Patrick Quaggiato, čigar ustvarjalna živahnost nas zmeraj preseneča. Trije modri z Vzhoda, ki so se poklonili Božjemu Detetu, so protagonisti tudi stihov Berte Golob *Darovalci*. Postrežljiva in skrbna Marta ter njena sestra Marija, ki je kar požirala Jezusove besede in se ni zmenila za nič drugega, sta v središču pozornosti *Zgodb iz Svetega pisma*, ki jih na otrokom razumljiv način z besedo predstavlja Walter Grudina, s čopičem pa nežno, čustveno in v toplih barvah prikazuje Paola Bertolini Grudina, ki je mnogo preglednej odšla od nas. Na

isto evangelijsko priliko se navezuje tudi njena rubrika *Spoznajmo Sveto pismo*, v kateri bodo bralci lahko izpolnili križanko in ilustracijo pobarvali po svojem okusu, tako da bo Pastirček še bolj “njihov in enkraten”.

O sv. Frančišku, ki je živel v 12. stoletju in je neizmerno ljubil naravo, govori Berta Golob v svoji dragocenih drobcih zgodovine “za znanje in spomine”. O Carlu Acutisu (1991-2006), plemenitem, nadarjenem fantu

italijanskega rodu, ki je umrl, ko mu je bilo le petnajst let, a je bilo njegovo kratko življenje prežarjeno od ljubezni do sočloveka, predvsem tistega v stiski, piše Mariza Perat, da bi bil Pastirčkovim bralcem za zgled. Zelo poučna

je tudi kratka basen Janeza Trdine, *Prazna domišljina*, ki nas uči, naj se zavedamo svojih meja in naj ne bomo ošabni. Mikavno je basen ilustrirala Graziella Zavadlav, pridni risarji jo bodo dopolnili. Kot bodo po svoje v pisane barve lahko odeli zimska oblačila, ki jih je lepo ilustrirala Danila Komjanc v rubriki *Besede v podobah*, in tudi izpolnili priloženo križanko. Nina Grudina in Paola Bertolini Grudina na duhovit način opisujeta in prikazujeta, kako je nastala filmska kamera, “čudežna skatla”, ki je navdihnila Thomasa Edisona, da je sestavil prvi kinograf in kinoskop. Iz zapisa lahko razberemo tudi, s kakšnimi občutki so ljudje začeli hoditi v kino.

Slovenski jezik je na naših koncih zmeraj bolj pod vplivom italijanskega. Zato je zelo uporabna premišljena napisana rubrika *Slovenščina za v žep*. Avtorica, učiteljica Barbara Rustja, se gotovo v razredu vsak dan srečuje z jezikovnimi “cvetkami”. Tako je npr. zelo razširjeno vprašanje *kako stojiš?* (it. kalk come stai?). Kateremu mora slediti ustrezen odgovor: *stojim ravno, na eni nogi...* Pravilno vprašanje za odgovor o počutju pa se glasi *kako se počutiš? Odlično...* To naj si Pastirčkovi bralci kar trdno vtepejo v glavo, da ne bo napak! Bogatenju jezika namenja svojo rubriko *Ali veš???* tudi Berta Golob. Pod naslovom *Različno v enakem* v stihih navaja besede, ki se pišejo enako, a imajo različen pomen (npr. *moli – moli; loka – loka*). Nemarni Packo je pa otrokom vzor tega, kako se ne smejo izražati! Raje naj lepo popravijo njegovo spakodranščino. Lidija Jarc ponuja v branje pravljico zgodbo *Mlaka Ž* in vabi bralce, naj si sami izmislijo konec. Privlačno navihane žabice, ki jih bodo otroci pobarvali, je ilustrirala Monica Quaggiato, v kateri je nagnjenje k likovnemu ustvarjanju zmeraj bolj očitno. Mehko, toplo vzdušje v kuhinji medveda in zajčka je ustvarila v svojem umetniškem delu Vesna Benedetič. V kuharski preobleki je napisala recept za

čokoladne ježke in jih opremila tudi z “likovnimi” podobami, da so navodila še bolj razumljiva. Bralci so Pastirčku poslali raznolike zapise in kopico risbic pa tudi zahvale za njegovo božično darilo (male jaslice). Učenci OŠ F. S. Finžgar iz Barkovelj so opisali svoje jaslice in se ob njih tudi fotografirali. Otroci otroških vrtcev Škedenj in J. Ukmar ter učenci OŠ I. Grbec – M. G. Stepančič so poslali fotografijo v družbi sv. Miklavža in opisali njegov

obisk. Učenci 4. in 5. r. OŠ A. Gradnik iz Števerjana so poslali fotografijo svojih jaslic, ki so jih domiselno izdelali iz plastičnih zamaškov. Pridni! Med likovnimi izdelki je tudi na natečaju Sveta slovenskih organizacij nagajena voščilnica – risba Ade Fonda, petošolke COŠ F. Venturi iz Boršta. Čestitke naj gredo njej in vsem preostalim 367 učencem, ki so se s svojimi izdelki udeležili risarskega natečaja.

IK

Kulturni dom Deskle

Revija pevskih zborov Goriške 2020

V Kulturnem domu v Desklah bo potekala Revija pevskih zborov Goriške 2020, ena največjih pevskih prireditvev na Goriškem. Tridnevni praznik petja, ki ga prireja Javni sklad RS za kulturne dejavnosti, Območna izpostava Nova Gorica, se bo začel v petek, 24. januarja 2020, ob 20. uri, nadaljeval se bo v soboto, 25. januarja, ob 18. uri in se končal v nedeljo, 26. januarja, ob 18. uri. Na revijo se je prijavilo 28 zborovskih pevskih sestavov. Pevcev bo tako na odru približno 500. Zapeli bodo ženski, moški in mešani pevski zbori ter večji

in manjši vokalni sestavi, ki bodo predstavili pisan program slovenskih umetnih in ljudskih pesmi, pa tudi skladbe iz svetovne glasbene zbirnice, nabožne in posvete vsebine. Revijo pevskih zborov Goriške, na kateri bodo nastopili tudi Vokalna skupina Vinička, ki jo vodi Franka Žgavec, Goriški komorni zbor pod vodstvom Mateje Černic in MoPZ Srečko Kumar iz Kojškega zborovodjo Bogdanom Kraljem, bo strokovno spremljala poznavalka področja zborovske glasbe Andreja Mertinjak.

IK

Znani so Prešernovi nagrajenci za l. 2020

Veliki nagradi prejmeta fotograf Stojan Kerbler in plesalec Milko Šparemblek

Veliki Prešernovi nagradi fotografu Stojanu Kerblerju in baletnemu plesalcu Milku Šparembleku

Kot piše v utemeljitvi Prešernove nagrade, je fotograf Stojan Kerbler nedvomno osrednja osebnost slovenske fotografije: "Njegov fotografski opus je čudovita freska bivanja in življenja haloških ljudi in predstavlja resnično vrednoto nacionalnega pomena, o kateri se lahko poenoti strokovna in tudi laična javnost. Kerbler je nepretenozno, s svojo skromnostjo, ljubeznijo in odgovornostjo do sočloveka postavil visoka merila čiste črno-bele analogne fotografije in vzpostavil referenčni okvir humanistične fotografske senziбилnosti in estetike tudi za prihodnje rodove".

Drugi letošnji veliki nagrajenec, koreograf in plesalec Milko Šparemblek, sodi v generacijo svetovno znanih umetnikov, ki so s svojim delom prispevali k spremembi razmišljanja o plesu v današnjem času. Z 91 leti in sedmimi desetletji dolgo ustvarjalno potjo je najstarejši še aktivni koreograf na svetu, njegov opus pa obsega več kot 150 baletnih, opernih in dramskih predstav, piše v utemeljitvi Prešernove nagrade za življenjsko delo. "Milko Šparemblek je karizmatičen človek in umetnik, ki nas kot ustvarjalce in gledalce zanesljivo in osrečujoče vodi iz labirintov sveta v objem lastnega srca. Lahko se mu spoštljivo poklonimo", še piše v utemeljitvi.

Kot vsako leto tudi letos nagrajenci Prešernovega sklada prihajajo z

različnih področij, skupni imenovalec je mojstrstvo, opazno v minulih treh letih. Igralka Nina Ivanišin bo nagrado Prešernovega sklada prejela za vloge v zadnjih treh letih. Omenjeno obdobje je, kot piše v obrazložitvi, zaznamovala s številnimi igralskimi presežki na matičnem odru ljubljanske Drame v vlogah Antigone, Francke, Nežke ali Agate

niške dosežke v minulih treh letih. "Luka Juhart v glasbi ne išče delnih rešitev. Glasba zanj ni kariera, ampak nujnost, ki ga vodi med interpretacijo, ustvarjanjem, improviziranjem in poživljanjem glasbene scene. V vseh pogledih je namreč celovit glasbenik", je zapisal glasbeni urednik Primož Trdan. Dodal je, da se Juhart zadnja leta predstavlja tudi kot skladatelj.

Foto Jože Suhadolnik

Schwarzkobler, pa tudi kot protagonista v avtorskih projektih zunanji institucije. "Ekspresivnost igre Nine Ivanišin podpira neizrečeni podtek, ki sega onkraj videnega in povedanega. Ta prepoznavni odtенок pa jo dela samosvojo in hkrati nedoumljivo, 'neukročeno'...", je zapisal dramaturg in gledališki kritik Primož Jesenko. Skladatelj in akordeonist Luka Juhart bo nagrado prejel za umet-

Eden njegovih osrednjih dosežkov je delo Unleashed, napisano za njegov duo, v katerem ustvarja z Urošem Rojkom. Režiser Rok Biček pa je nagrado sklada prejel za celovečerni dokumentarni film Družina, ki ga je snemal več kot desetletje in je v utemeljitvi označen kot monumentalno delo. "Bičku se je uspelo s filmskimi sredstvi približati intimi družinske skupnosti, njihovim medčlo-

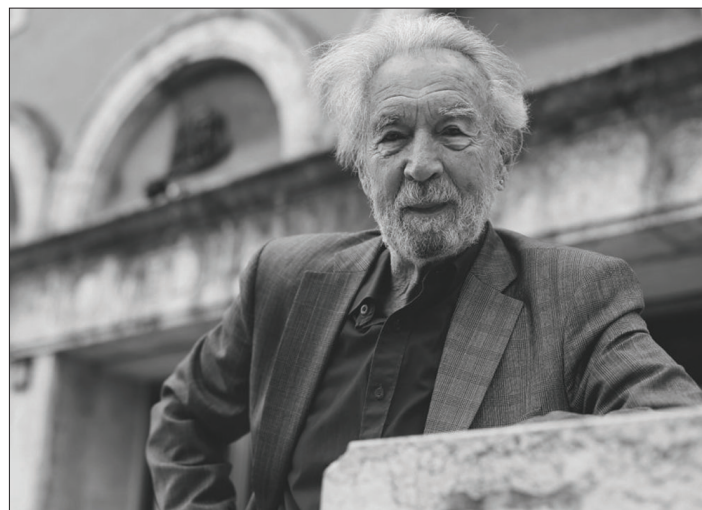
veškim odnosom na osupljivo resničen način in z ogromno mero umetniške in etične občutljivosti. Humanizem Bičkovega filma izživa bistvo gledalčeve lastne človeškosti, ko si upa brez lažnega moraliziranja in odvratanja pogleda od mučne problematike običajno nevidnih ljudi pokazati dostojanstvo filmskega subjekta", je v obrazložitvi zapisala filmska poz-

godkov Koordinate zvoka ter s samostojno razstavo Mal za hec, mal za res. "Prahov grafični jezik je fascinantni hibrid ilustracije, tipografije in fotografije. Z njim virtuožno pretvarja ideje v vidna sporočila, ki prehajajo med oblikovanjem in umetnostjo. Osvobojen spon in načel tradicionalnega grafičnega oblikovanja kot zastavonoša generacije zapeljivo osvaja

ske prevajalce in prevajalke srednje generacije", je v obrazložitvi navedel prevajalec Primož Vitez. Kostumograf Alan Hranitelj pa bo nagrajen za razstavo Vzoredni svetovi Alana Hranitelja, ki je po zapisu v utemeljitvi predstavljala praznik kostumografije ter presežek kiparske in slikarske imaginacije. Umetnostni zgodovinar Miklavž Komelj je v obrazložitvi zapisal še: "Z najnovejšo razstavo, razkošno, kakor da je v čudežni deželi Alica zaplesala z baročnim pesnikom Luisom de Gongoro, se je njegova halucinantno intenzivna imaginacija tako stopnjevala, da ravno zaradi tega stopnjevanja ne moremo več govoriti o izmišljenem: umetnik namreč svojo imaginacijo tako stopnjuje, da postane živa resničnost".

Minister za kulturo Zoran Ponič je ob razglasitvi nagrajencev dejal, da kultura in vsi, ki delujejo na tem področju, predstavljajo temelj, ki družbo osmišlja za nazaj in za naprej. Po njegovih besedah je ta temelj včasih zanemarjen, zato je razglasitev Prešernovih nagrad priložnost, da v javnosti pokažejo, česa vsega je slovenska kultura zmožna in do kam sega. "In segamo definitivno do zvezd", je poudaril minister.

Nagrade bodo tradicionalno podelili 7. februarja 2020, na državni proslavi ob slovenskem kulturnem prazniku, Prešernovem dnevu.

navalka in novinarka Mateja Valentinič. Nagrado Prešernovega sklada za pomembne umetniške dosežke v minulih treh letih prejmeta še oblikovalec Nejc Prah in prevajalka Suzana Koncut, kostumograf Alan Hranitelj pa za razstavo Vzoredni svetovi Alana Hranitelja. Oblikovalec Nejc Prah, ki je med drugim navdušil z vizualno podobo 33. grafičnega bienala in do-

oblikovalsko sceno", je obrazložil grafični oblikovalec Domen Fras. Prevajalka Suzana Koncut nagrado prejme za prevode francoskih literarnih in teoretskih besedil, nastalih v zadnjih treh letih. "Prevajalski opus Suzane Koncut je serija konsistentnih jezikovnih gest, ki francosko literarno in znanstveno kulturo približujejo slovenski javnosti, njihovo avtorico pa uvrščajo med najbolj poglobljene sloven-

DROBCI DOMAČE ZGODOVINE (95)

Dimitri Tabaj

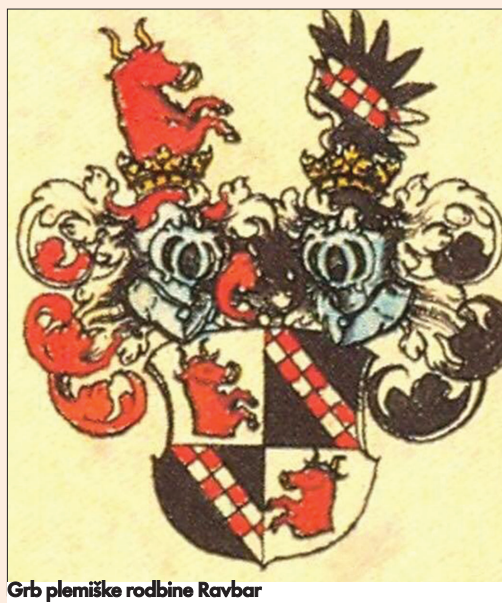
Planina - narava, gradovi in rodbine (3)

Zaradi zaslug v bojih proti Benečanom so v naših krajih kranjski plemiči Ravbarji pridobili velika posestva, na primer grad Socerb. Gašper Ravbar, tržaški glavar in gospodar Malega gradu pri Planini, je znan tudi po tem, da je porazil svojega družinskega člana Erazma Predjamskega, zaveznika madžarskega kralja Matije Korvina proti cesarju. Tudi vitezi Predjamski so bili zelo povezani z našim območjem. Erazmova oče (v drugih virih brat) in svak - oba sta se imenovala Nikolaj - sta že bila glavarja v Trstu (oče je znan po tem, da je s trdo roko zatrl upor nevarne beneške stranke v mestu). Nečak Erazma Predjamskega je bil Kristof Ravbar (1466-1536), drugi ljubljanski knezoškof ter deželni glavar Kranjske in Slovenske marke, ki je junaško in odločno branil našo zemljo pred zemljelačnimi Benečani - ki so ujeli dva njegova brata, Nikolaja in Mihaela - in Turki (tudi s pomočjo hrvaškega plemstva), zelo oster z nasprotniki domovine, veliko milejši pa z kmečkimi uporniki, sicer tudi mecen in humanist, medtem ko drugi Erazmov nečak, baron Žiga Herberstein (1486-1566) s Starega gradu nad Vipavo, je bil diplomat, vojak in pisatelj, znan po tem, da je tudi zaradi znanja slovensčine postal veleposlanik našega cesarstva pri ruskem carju Ivanu Groznem. Ker sem omenil ruskega carja, želim dodati še podatek, ki utegne biti zanimiv za tiste, ki nosijo moj priimek, ali pa za tiste, ki jih zanimajo morebitne nadaljnje raziskave: v istem obdobju je bil veleposlanik kazanskih Tatarov na ruskem dvoru knez, ki se je imenoval Tabaj (v ruskih virih napisano v cirilici). Kot rečeno, je upornega Erazma na ukaz cesarja porazil s tržaško meščansko gardo tržaški glavar Gašper Ravbar, nečak Erazmovega svaka Nikolaja Ravbarja (sam Gašper je bil poročen s katerino Predjamsko). Nekateri viri trdijo, da je vojaški tabor Gašperja Ravbarja stal prav pri Ravbarkomandi. Erazmova hči in edina dedinja Ana naj bi se poročila s proseškim in kontovelskim vitežom Kobenclo (čepir viri v glavnem pravijo, da je ta rodbina prevzela v fevd proseški stolp

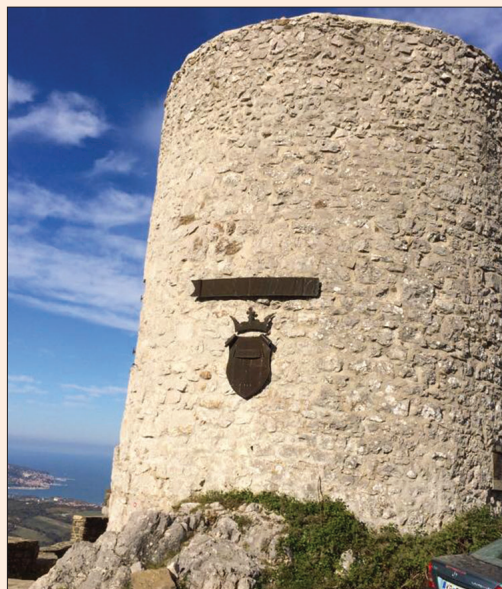
še leta 1564), iz starodavne slovenske plemiške družine, ki je prav tako pustila svoj zelo pomembni pečat v tej zgodbi in v zgodovini našega naroda, kot bomo videli v nadaljevanju, ko bomo obravnavali bližnji grad Hošperk. Nasproti Planine, na griču, imenovanem Stari Grad, je nekoč stal stari planinski grad. Legende pravijo, da so ga zgradili Huni in da je v njem živel roparski vitez, nekoč udeleženec križarskih vojn, ki ga je oglejski patriarh izobčil (vir: planina. si). Proti koncu 13. stoletja se grad v virih omenja kot "castrum Movntz" ali "Mauncz" ali "Mounc" ("pri Uncu"), v začetku 14. stoletja pa kot grad Hazberch. Njegova uprava je bila takrat dodeljena fevdnikom oz. ministerialom Goriških grofov, ki so grad verjetno pridobili v last s poroko Engelberta III. z Matildo Črnograjsko. Zelo znani ministeriali so bili gospodje Albenski iz rodu Novograjskih vitezov z Novega gradu (danes Podgrad v Brkinih). Med temi je izstopal Renc Lovrenc (1307-1332), brat Vitigona Bogatca, viteza na gradu Jama. Šlo je za mogočno rodbino, ki je kastelansko službo opravljala v raznih krajih, na primer tudi v Planini, Krmini, na Gorenjskem, Dolenjskem in v Istri. Renco in Vitigon Bogatec sta z bratom Friderikom sodelovala v pohodu koroškega vojvode Henrika Goriško-Tirolskega proti veronskemu gospodu Cangrandeju I. della Scala. Sledili so razni kastelani (vir: Boris Hajdinjak, Kronika 2014, številka 3), dokler je leta 1435 Stari grad postal last Celjskih grofov in to do izumrtja rodbine.

Kopija nagrobnika drugega ljubljanskega nadškofa in vojskovodje Kristofa Ravbarja (Narodna galerija v Ljubljani)

Grb plemiške rodbine Ravbar

Zaradi zaslug v bojih proti Benečanom so v naših krajih kranjski plemiči Ravbarji pridobili velika posestva, na primer grad Socerb.

Nasproti Planine, na hribu, imenovanem Stari Grad, je nekoč stal stari planinski grad. Danes so ruševine starega gradu popolnoma zaraščene.

Drugi ljubljanski nadškof in vojskovodja Kristof Ravbar, ki je naše ozemlje branil pred Benečani in Turki.

Izola / Literarni večer v knjižnici 54 glos Matjaža Jarca

Še veste, kaj je glosa? To zahtevno pesniško obliko španskega izvora, ki se je pri nas uveljavila šele s Francetom Prešernom, nam je predstavil Matjaž Jarc na januarskem literarnem večeru v izolski mestni knjižnici. Sprva so bile glose pesniški komentar, ki ni imel strogo predpisane pesniške oblike, obstajalo je le pravilo, da je treba vsak verz prvotne pesmi komentirati s celo kitico. Danes imajo glose strogo strukturo. *Motto* je uvodna kitica s štirimi verzi, temu sledijo štiri kitice z desetimi verzi ali *decimami*. Zadnji verzi vsake decime ponovijo stihe uvodne kitice. Kitice morajo biti zato med seboj povezane z rimami, sam verz pa je trohejski osmerek.

V tej pesniški obliki je Matjaž Jarc napisal 54 glos, kar je obenem tudi naslov njegove nove zbirke poezije. V njih se loteva mnogih večnih in tudi aktualnih tem. V uvodni pesmi *Kaj te vodi* se pesnik sprašuje, zakaj piše poezijo. V pesmih opeva naravo, občuduje neizmernost vesolja, se sprašuje o stvarniku, žalostijo ga človeške slabosti in napake, veseli se življenja, ljubezni, medsebojnega razumevanja in sožitja. Knjiga je bila izdana v okviru Zavoda za ustvarjalnost Hymnos, ki ga je že leta 2001 ustanovil avtor. Pesmi Matjaža Jarca, ki je tudi glasbenik, skladatelj in pisatelj, je občuteno prebiral njegova žena Nadja Jarc, pesnik pa jo je spremljal z improviziranjem na kitaro. *“Midva ustvarjava lepoto. In želiva si, da lepota pride do ljudi. Težkih trenutkov je v življenju že preveč. Rada obiskujeva knjižnice v manjših krajih in tako spoznavava tudi Slovenijo”*, je povedala dolgoletna radijska in televizijska napovedovalka. Druži ju tudi ljubezen do glasbe in petja. Gospa Nadja poje v skupini Moje dra-

ge dame, ki jo vodi njen mož. Skupina goji štiriglasno petje. V jeziki narodov vsega sveta pojejo predvsem izvirne priredbe ljudskih pesmi. Izdali so že več zgoščenk, koncerte pa prirejajo doma in v tujini. Matjaž Jarc je delal kot ustvarjalec gledališke scenske glasbe, arhivist in pevec. Po končanem študiju prava je bil svetovalec ministra za kulturo in nato vodja sektorja za medije pri mini-

je predvsem besedila s področja književnosti in glasbe. Bila je tudi komentarka zahtevnih prenosov in scenaristka televizijskih dokumentarnih oddaj. Za življenjsko delo je prejela nagrado Zlati mikrofoni. To nagrado vsaki dve leti podeljuje Društvo poklicnih in radijskih napovedovalcev. Njen glas je čudovit, žamet in te vsega prevzame, a gospa Nadja pravi: *“Lahko imaš šolan glas, izpiljeno tehniko, a če ne bereš doživeto, z občutkom, se besedilo ne bo dotaknilo poslušalca. Najprej moraš besedilo velikokrat prebrati, predelati, ga razumeti, ponotranjiti. Na radiu Ars sem interpretirala književna dela tujih avtorjev. Imela sem tudi veliko srečo, da sem lahko poslušala interpretacijo napovedovalcev z vseh koncev sveta. Spoznala sem, da ni treba, da je tvoj glas kaj posebne, pomembno je, da je branje globoko občuteno, doživeto”*. In prav to doživeto prebiranje poezije, ki ga je spremljalo ubrano improviziranje na strune kitare, je poslušalcem pričaralo spokojen, čaroben, čudovit večer, nas popeljalo v intimni svet obeh ustvarjalcev in njunega občutenja sveta.

Š. P.

strstvu za kulturo. Od leta 2001 se ukvarja z različnimi področji kulture, ureja knjižne in glasbene izdaje, predvsem pa piše in sklada. Za glasbena in književna dela, radijske igre in kratke video filme je prejel več nagrad doma in na tujem. Njegova glasbena dela izvajajo številni priznani glasbeniki. Na spletnem portalu Pesem.si, ki združuje slovenske pesnike, je Matjaž Jarc imel tudi nekaj pesniških delavnic. Gospa Nadja Jarc je študirala angleščino in francoščino. Na radiu Ljubljana se je zaposlila leta 1968. Interpretirala

Vladka Tucovič Sturman

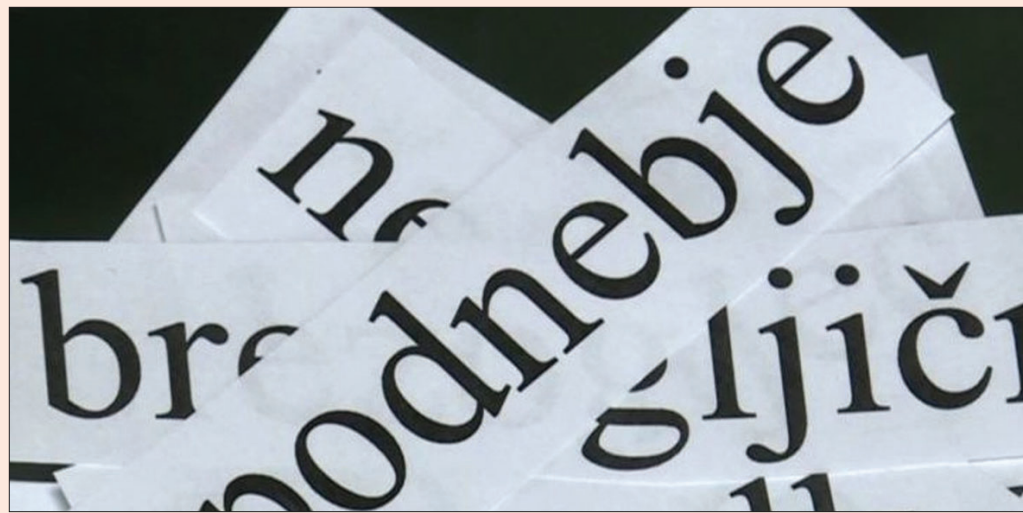
JEZIKOVNICA

77

Beseda leta 2019

Tudi s tokratno Jezikovnico še nekoliko ostajamo v prejšnjem letu, nekaj misli bom namreč namenila izboru besede leta 2019, ki ga že od leta 2016 prireja Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti (ZRC SAZU), letos pa se mu je poleg medijskih hiš, Multimedijskega centra Radiotelevizije (MMC RTV) Slovenija in časopisa Delo, pridružila še Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije – tako je bila izbrana tudi kretnja leta 2019. Najbrž ste že iz drugih medijev izvedeli, da je izbrana beseda leta 2019 samostalnik podnebj, kretnja

in nekdanjega imitatorja, ki je znan po svojih slikovitih in duhovitih metaforičnih refleksijah o dogajanju v slovenski politiki; ponavadi dvignejo kar nekaj medijskega prahu (npr. izjava o zajcu: nima smisla pripravljati žara, če zajec še teka po goščavi; ali pa o krofih, ki se sfižijo, če kdo neprestano odpira vrata v kuhinjo in dela preprih); pred šarcizmi smo imeli že pahorizme in kanglerizme (po predsedniku Pahorju in nekdanjem županu Maribora), ta poimenovanja so nastala po vzoru bushizmov in trumpizmov. Prisilka je bralcem Novega glasu verjetno malo manj znan izraz, gre za okrajšano besedno zvezo prisilna

leta 2019 pa ustava. Začudilo me je, da ni bila izbrana besedna zveza podnebna sprememba, ker se mi zdi rabljena pogostejše in aktualna še bolj kot podnebj, no, pa tudi podnebj je odličen izbor, potrjuje namreč, da jezik odraža dogajanje v družbi – in skrb za naravo in življenjski prostor ljudi in živali bi morala biti prvenstvena naloga naše družbe. Kako pa je v resnici, pa tako vemo, vsak lahko pomete pred svojim pragom ...

Beseda leta 2019 je akcija, ki se je začela decembra lani, ko smo bili vsi pozvani k podajanju predlogov. Tako se je oblikoval nabor desetih besed in besednih zvez (naštetih po abecedi): brezogljijni, milenijec, nebralec, novinec, podnebj, prisilka, šarcizem, skiro, trgovinska vojna in volk. Kot so zapisali na spletni strani ZRC SAZU, je v spletnem glasovanju sodelovalo več kot 2000 ljudi in 9. januarja 2020 sta bili v Atriju ZRC SAZU razglašeni beseda leta 2019 in kretnja leta 2019. Ne smem pozabiti omeniti, da je znakovni jezik od lani zapisan v Ustavu Republike Slovenije kot eden od uradnih jezikov v Republiki Sloveniji, zato izbor kretnje, ki označuje ustavo, nikakor ni slučajen in ima vsekakor tudi simbolni pomen.

Z jezikovnega vidika so bolj kot podnebj, ki je običajen, že dolgo uveljavljen samostalnik in domača ustreznica prevzete besede klima, zanimive druge besede s seznama, npr. milenijec, nebralec, prisilka in šarcizem; med njimi sta vsaj šarcizem in prisilka popolna neologizma, torej povsem novi besedi. Za šarcizem je jasno, kaj je, gre za oznako besed oz. izjav aktualnega predsednika Vlade Republike Slovenije Marjana Šarca, sicer diplomiranega igralca

poravnava, termin iz gospodarstva; prisilka sodi v skupino žargonizmov, nastajajo pa take besede v pogovornem jeziku predvsem osrednje Slovenije (po vzorcu: spletna stran ali spletna, Šmarna gora ali Šmarka, Bavarski dvor ali Bavar, tatarski biftek ali tatar, kuhano vino ali kuhanc). Med aktualnimi besedami je še tvorjenka nebralec, ki označuje človeka, ki malo ali sploh ne bere leposlovja oz. drugih besedil razen javnih napisov, elektronske komunikacije ipd., beseda pa odraža razprave o bralni pismenosti med mladimi, ki je po raznih raziskavah kljub zavidljivemu številu izdanih slovenskih knjig in izposoji v knjižnicah na nezavidljivo nizki ravni. Tudi milenijec je beseda, vezana na mlado populacijo, opozoriti pa velja, da ne gre za otroke, rojene v novem tisočletju. Definicijo besede milenijec lahko preberemo kar na jezikovnem portalu Fran na spletnem naslovu fran.si, in sicer v t. i. Sprotnem slovarju: »pripadnik generacije, rojene po letu 1980, za katero je značilna zlasti visoka stopnja izobrazbe, dobro obvladanje digitalnih tehnologij, a slabe možnosti zaposlitve«. In še primer rabe: »Milenijci na družbenih omrežjih delijo videoglas dvakrat pogostejše kot druge generacije.«

Doc. dr. Vladka Tucovič Sturman na Oddelku za slovenistiko Fakultete za humanistične študije Univerze na Primorskem (Koper) izvaja pravopisne in lektorske vaje. Jezikovna vprašanja, o katerih bi radi brali v Jezikovnici, ji lahko pošljete na e-naslov: vladka.tucovic@fhs.upr.si ali na uredništvo Novega glasu.

Abonmajska sezona SSG v Gorici / Krčmarica Mirandolina

Temperamentna ženska, ki ve, kaj hoče

Letošnja gledališka sezona Slovenskega stalnega gledališča v Trstu, ki se vije pod naslovom *Nedvomno čudovita*, je uvedla slovita, zimzelena komedija *Krčmarica Mirandolina* enega izmed najboljših italijanskih komediografov vseh časov, Carla Goldonija (1707-1793), v režiji Katje Pegan, ki je tako tretjič režijsko posegla po tem njej zelo priljubljenem dramskem besedilu. Goriškimi abonenti so temperamentna Mirandolina, ki sta jo na oder postavili Slovensko stalno gledališče in ŠKUC Gledališče, v sodelovanju s Cankarjevimi domom Ljubljana, popestrila večer 9. decembra 2019, ko se je v goriškem Kulturnem domu zbralo več gledalcev, kot se jih po navadi v zadnjih letih na abonmajskih predstavah SSG. Komedijska nit se vije, kot znano, okrog brhke, odločne, svobodoljubne krčmarice Mirandoline, ki ve, kaj hoče, prave feministke, ki je lahko za zgled tudi sodobnim ženskam.

Mirandolini dvorijo trije njeni gostje. Dva sta njena vdana oboževalca: prvi je premožen, a kar grob grof in skopuh, drugi pa je galanten markiz brez denarja. Tretji je strog in oduren vitez, ki mu je v ponos lastna mržnja do žensk. In prav to je izziv, ki ga drzno sprejme Mirandolina: napraviti vse, da bi se zaljubil vanjo. Tako bi si privoščila "maščevati se" nad vsemi moškimi, ki nočejo priznati, koliko so vredne ženske in kako si znajo tudi same pomagati in uspešno voditi posle. Komedijo je režiserka Katja Pegan iz beneškega okolja osemnajstega stoletja prestavila na Tržaško na pragu 20. stoletja. V njej se oglašajo primorska narečna govornica z italijanskimi primezmi, v katero je besedilo prelila igralka Patrizia Jurinčič Finžgar in tako dala delu sodobnejši pečat. To je bil sicer poseben iziziv za tiste nastopajoče igralce, ki niso z naših koncev. Edino vitez Ripafratta, ki mrzi ženske, se ne izraža v primorščini. Vsak igralec

je jezikovno rahlo nadgradil svoj lik in ga tako naredil zanimivejšega. Humorna Goldonijeva ost, ki je navsezadnje kar prizanesljiva do sočloveka in njegovih slabosti, je prišla do izraza iz besedila, pa seveda tudi iz igre posameznih igralcev, ki so karakterno obarvali svoje like. Mirandolino je odigrala Nikla Petruška Panizon in ji dala izrazit, energičen značaj, ojačen s svobodoljubnostjo in domiselnostjo, s katero je bila lahko kos vsakemu moškemu. Mirandolina v igri Panizonove ve, do kam lahko sega njeno koketiranje in kje so meje njenega "zavajanja" moške duše. Preudarno se zna ustaviti in se pred vsemi odločiti za zvestega Fabrizia, natakarkarja, ki ji je vdan in jo ljubi ter spoštuje. Fabrizia, preprostega človeka, ki se ne zna pretvarjati in mu je "pamet boljša kot žamet", je poosebil Primož Forte. Vladimir Jurc je izvrstno orisal propadajočega markiza Forlimpopolija in v zreli, natančni igri, ki mu je lastna, izko-

ristil komične nianse tega dramskega lika, ki kljub obubožanju ostaja "fin gospod". Franko Korošec je orisal bogatega, kar neotesanega meščana, ki si je kupil plemiški naslov in misli, da si lahko z darovi prisvoji vse. V svojem preziru do žensk, potem pa v nori zaljubljenosti je zelo komičen tudi lik viteza Ripafratte, ki se v igri Tadeja Toša – prvič gosta v SSG – izraža v knjižni slovenščini z rahlim štajerskim glasom in nemško kletvijo na ustih. Toš je svojega viteza ob koncu morda le preveč obremenil z blazno, že nasilno obsedenostjo. Malce preveč karikirano v razigranosti sta bili upodobljeni komedijski figuri Dejanire in Hortenzije, ki sta ju odigrali Lara Komar, po dolgem času spet v SSG, in Maja Blagovič. Skladni z zgodovinsko umeščenostjo uprizoritve so kostumi Vasilije Fišer in scenografija Voračan Kumarja, ki lepo upodablja notranjost prostornega gostišča. Predstavo pestrita ritem glasbe, ki jo je spret-

Nikla Petruška Panizon, Vladimir Jurc - Foto Luca Quai

no in všečno kot vselej napisal Mirko Vuksanovič, ki je v tem pravi mojster, in koreografija, ki je izšla iz zamisli Mihe Krušiča. Glasbo izvajajo, pomaknjeni v levi del prizorišča, Robert Vatovec, Aljoša Vuksanovič in Vid Prinčič. Režiserka Katja Pegan, ki bi lahko boljše izkoristila priložnosti situacijske komike in jih osvetlila, je v predstavi z dramaturgom Andijem Jesenikom želela poudariti, da sta v življenju pomembna de-

lo in ljubezen. Izpostavila je seveda odnos med kleno Mirandolino in naivnimi moškimi, ne da bi se dotaknila drugih tem (propad plemstva, vzpon meščanstva, trezno razmišljanje preprostim ljudem...), ki jih je nakazal Goldoni v svoji Krčmarici Mirandolini; ta nosi v sebi, kot vsa dobra, posrečena klasična dela, neizbrisno, zmeraj veljavno sporočilnost.

IK

To je naša moč...

Italijanska zveza katoliških tednikov

... 189 časopisov,
milijon kopij
v vsej Italiji

VSEDRŽAVNA POOBLAŠČENA OGLAŠEVALSKA AGENCIJA: PUBLICINQUE SRL
UL. FATTORI 3/C - 10141 TURIN
TEL. 011 3350411 - FAKS 011 3828355 - E.MAIL: TORINO@PUBLICINQUE.IT

FISC FEDERAZIONE ITALIANE SETTIMANALI CATTOLICI
UL. AURELIA 468 - 00165 RIM
TEL. 06 6638491 - FAKS 06 6640339

FISC

V DSI prvo srečanje v novem letu

Zgodba o aleksandrinhah z novega zornega kota

Ime Darinke Kozinc je v slovenskem zamejstvu že znano, saj je bila večkrat nagrajena na literarnih natečajih revije Mladika in ena izmed njenih zgodb je bila objavljena v zbirki 30 najboljših. Pred kratkim je Založba Mladika izdala še knjigo z njenim zadnjim delom z naslovom *Les Složnes*. S tem nazivom so v Egiptu imenovali slovenska dekleta in žene, ki so tja prihajale iz Primorske, predvsem iz Vipavske in Goriške, in se zaposlile pri bogatih francoskih, angleških in arabskih družinah kot dojlje, varuške in služkinje. V dobi gospodarske krize v prvi polovici prejšnjega stoletja so z dobrim zaslužkom svojega dela rešile domačijo pred propadom ali pomagale domačim, da so si opomogli. To tragično poglavje slovenske zgodovine je avtorici posebno pri srcu; zanimalo jo je že od otroštva, saj sta bili dve njeni prateči aleksandrinki. Prvo popraznično srečanje Društva slovenskih izobražencev je bilo namenjeno krstni predstavitvi knjige *Les Složnes*. Urednica Nadia Roncelli, ki je vodila pogovor z avtorico, je uvodoma povedala, da je Darinka Kozinc vse-

stranska intelektualka: po izobrazbi je inženirka lesarstva, bila je ravnateljica Srednje lesarske šole v Novi Gorici, je predsednica Društva za ohranjanje kulturne dediščine aleksandrinh, aktivna je v politiki pri stranki SD, kjer je bila v preteklosti izvoljena za podžupanjo v Novi Gorici. Kot je razbrati tudi iz na novo izdane knjige, pa gre pri njej tudi za izkušeno pisateljsko pero; v preteklosti je objavila že več knjig za odrasle in za otroke, kot pisateljica je za svoja dela prejela več nagrad, npr. Bevkovo nagrado ali nagrado *Onino pero* (literarna nagrada revije Ona). Zanimivo je, da se tudi ta nagrajena zgodba ukvarja s tematiko aleksandrinh, isto velja za delo *Pravili so jim aleksandrinke*, ki je namenjeno otrokom, in *Les Goriciennes*, ki jo je pred dvema letoma izdala Goriška Mohorjeva družba.

Kaj je torej Darinka Kozinc želela povedati novega s knjigo *Les Složnes*? Predvsem gre pri problemu aleksandrinh za tako množičen pojav emigracije primorskih slovenskih žena in deklet (približna ocena prekaša številko 7000), da zlepa ne bomo izčrpali vseh podatkov in analiz o

njih, pa naj izide še toliko študij in knjig.

Knjiga *Les Složnes* se razlikuje od prejšnjih avtoričinih knjig tako po obliki pripovedi kot po nekaterih poudarkih. Tokrat gre za

jem tam živečih aleksandrinh. Kot vojaki italijanske vojske so v Egiptu prišli v angleško ujetništvo. Tu so se mladi prekomorci pridružili angleškemu zavezniku, ki so jih izučili za padalce in telegrafiste.

umetniški in ne znanstveni pristop (čeprav vsi opisani dogodki in situacije izhajajo iz resničnih, živih pripovedi). Hotela pa je tudi prvič osvetliti nekatere nove vidike: npr. to, kako se je življenje prekomorcev, mladih primorskih fantov v Egiptu prepletlo z življen-

jem tam živečih aleksandrinh. Padalce so pošiljali na slovensko ozemlje in tako so tam veliko prispevali k partizanskemu gibanju. (O njih danes vemo, da jih je po vojna komunistična oblast lažno obtožila, češ da so vohuni, in jih žal na skrivaj likvidirala). Ti slovenski primorski fantje so v Egiptu

tu prišli v stik s sorojakinjami aleksandrinhami; z njimi so se družili in med nekaterimi so se spletle ljubezenske vezi, ki so pripeljale tudi do slovenskih zakonov.

Avtorica je želela poudariti tudi vidik ženske solidarnosti, ki je vladala med slovenskimi izseljenkami (ki v zgodovini ni tako pogost): med seboj so se družile, se tolažile, si pomagale in si svetovale. Ob nedeljah so se srečevale ob slovenski maši pri sestrah, pripadnost tej skupnosti jim je dajala moč. Kozinčeva je hotela tudi opozoriti na neprecenljivo vlogo, ki so jo za Slovenke v metropolitnem egiptovskem mestu imele Šolske sestre sv. Frančiška Kristusa Kralja Tržaške province. Vseskozi so stale od strani slovenskim dekletom in ženam, jim nudile pomoč in oporo. Sprejele so jih že ob prihodu, jim sledile, svetovale v mnogih težkih situacijah, ki so jih preživljale v tujem svetu pri francoskih, angleških ali arabskih družinah. Tudi ob zadnjih trenutkih življenja so se Slovenke zatekle k njim in bile vedno deležne pomoči.

Na večeru v Peterlinovi dvorani je bila prisotna tudi sestra Gabrijela

Koncilija, ki je lahko osebno pričevala o tem, kako so sestre pomagale slovenskim dekletom. Poudarila je avtoričin empatični odnos do aleksandrinh, ki ga je čutili iz knjige *Les Složnes*; sama ga je zaznala predvsem zaradi izbiro prvoosebne pripovedi. Pretresljive so se ji zdele predvsem nekatere nepoznane zgodbe posameznih aleksandrinh, o katerih se je pisateljica dokumentirala in jih s spremenjenimi imeni vključila v pripoved: npr. zgodba o dekletu, ki jo je duševno bolna gospodariča večkrat pretepla, a ona je vseeno ostala pri njej v službi iz ljubezni do otroka, za katerega je skrbela; ali pa žalostna usoda dekleta, ki ni moglo prenesti hudega domotožja in se je utopilo v morju, razumeli pa so, da je aleksandrinka, ker so na njej našli svetinjo Svetogorske Kraljice.

Nekaj zanimivih podatkov je prispeval tudi sin aleksandrinke, gospod Gilberto Civardi, ki se je rodil v Egiptu in tam živel do svojega dvajsetega leta. Zanimivo literarno predstavitve je obogatila še citrarka Janka Frančeskin, ki je na citre zaigrala tri domotožne slovenske melodije.

P. in

Uspešna vsedrjavna prireditev tudi na tržaških šolah

Noč klasičnega liceja četrtič na Prešernu

Izvirna zamisel sicilijanskega profesorja Rocca Schembre za ovrednotenje klasičnega liceja je stara komaj šest let, a se je že spremenila v pravi državni fenomen: letošnja, šesta izvedba projekta Noč klasičnega liceja je

vrsti prvi izmed vrste glasbenih točk, ki so jih pripravili dijaki. Najprej se je na klavirju predstavila Matilda Volk, sledil pa ji je še pevski duet: Martino Sosič in Boruta Štoka je na klavir spremljala Alessandra Sincovich. Po

gal na za to priložnost razpisanim vsedrjavnem literarnem natečaju. Na natečaju je licej F. Prešerna zastopal maturant Simone Genzo: publika je prisluhnila tudi njegovi stvaritvi. Po še dveh glasbenih točkah –

Jan Coretti je igral na klavir, Ksenija Štekar pa na kitaro – je bil na vrsti prvi gledališki prizor: prof. Luigi Pulvirenti, ki se je že v prejšnjih letih izkazal za veččega in duhovitega pisca, je tokratni dramski tekst pripravil na podlagi Ovidijeve knjige *Ars Amatoria* oziroma so se domislili, da bi lahko ljubljene osebe osvojili s pomočjo nasvetov, ki jih rimski pesnik Ovidij opisuje v svoji knjigi. Po celi vrsti hudomušnih prigod jim je to nazadnje tudi uspelo, čeprav je bil za srečen konec najbrž bolj od Ovidija zaslužen Kupid, ki je s svojimi ljubezenskimi puščicami popravil zmešnjavo, ki so jo povzročili osvajalski nasveti iz pesnikove knjige. Gledališka igra, ki je med občinstvom požela glasen smeh, se konča s sporočilom, da sta v ljubezenskih odnosih najpomembnejši iskrenost in zvestoba samemu sebi. Program se je nadaljeval z nekoliko drugačno glasbo: predstavila sta se gosta iz Ljubljane, mlada klasična filologa Gašper Kvartič in Matej Prevč, ki sta svojo ljubezen do antike združila s strastjo do glasbe. Igrata na antične inštrumente, kot sta lira in aulus, in pojeta v izvirnih jezikih. Iz rimskih in starogrških časov se nam je

sta se predstavila s Homerjevo himno, z znano Katulovo Vivamus, mea Lesbia in s Sejkilovim epitafom.

Dijaki 2. razreda so poskrbeli za flashmob s pesmijo L'infinito (Neskončnost) italijanskega romantika Giacoma Leopardija. Za naslednji glasbeni intermezzo so poskrbeli Borut Štoka in Jacopo Vicenzini v duetu s harmoniko in violino ter Matilda Volk s petjem.

Kulturni del večernega programa se je končal s še enim gledališkim prizorom: prof. Erika Fornazarič se je s humorom besedilom Duecento anni d'Infinita tristezza (Dvesto let Neskončne žalosti) poklonila dvestoti obletnici Leopardijeve Neskončnosti. Dijakinje in dijaki, ki so tokrat nastopili v vlogah pesnika Leopardija in nekaterih likov iz njegove poezije, med katerimi Lune, Narave in Žive meje, so spet poskrbeli za smeh. Zanimivo je bilo poslušati izvirne Leopardijeve verze v moderni preobleki – škoda je le, da organizatorjem ni uspelo priskrbeti nadnapisov v slovenščini, glede na to, da se je med prejšnjim prizorom, ki je

bil v slovenskem jeziku, na projekciji izpisoval prevod v italijanščino.

Razgibanemu kulturnemu programu je sledil convivium ali, z našo besedo, zakuska. Po okrepčilu so se obiskovalci lahko preizkusili v raznovrstnih delavnicah, ki so jih pripravili profesorji in dijaki klasičnega liceja ter nekateri zunanji sodelavci – člani grške skupnosti iz Trsta in gosta iz Ljubljane. Vsebine delavnic je segala od grških plesov in tipične grške kuhinje vse do naravoslovnih poskusov. Poleg tega so prisotni lahko z zabavno interaktivno igrico Kahoot osvežili svoje poznavanje antičnega sveta, preizkusili pa so se tudi v antičnih jezikih (ki jih nevede uporabljamo tudi danes) in celo v igranju antičnih glasbil.

Noč klasičnega liceja se je tudi tokrat končala okrog 23. ure s točko, ki je bila skupna za vse sodelujoče liceje: prebrali so prolog Ajshilove tragedije Agamemnon v izvirnem grškem jeziku ter v italijanskem in slovenskem prevodu.

Moja Petaros

združila kar 436 klasičnih licejev iz vse Italije. Pobuda je tudi v našem okolju požela izjemen uspeh, kot se je izkazalo v veliki dvorani tržaškega liceja Franceta Prešerna, ki je 17. januarja 2020 dobesedno pokala po šivih: v njej je bilo komajda dovolj prostora za vse sedanje, nekdane in prihodnje klasike ter vse druge radovedneže, ki jih je uspeh prejšnjih treh izvedb Noči klasičnega liceja na slovenskem Prešernu prepričal, da so si tudi tokrat prišli ogledat to edinstveno prireditev.

Večerni program se je kot običajno začel z uvodnim videoposnetkom, ki so ga na vseh licejih po Italiji predvajali točno ob 18. uri. Pred uvodnima pozdravoma koordinatorke večera prof. Lidie Rupel in ravnateljice liceja Prešeren Loredane Guštin ter branjem uradnega nagovora prof. Schembre, idejnega očeta Noči klasičnega liceja, sta bili na

nagovorih je h klavirju sedla še dijakinja Afroditi Varnavas. Sledilo je branje spisa, ki je zma-

umetnost ljubezni. Dijakinje in dijaki so se predstavili v vlogah zaljubljenih deklet in fantov, ki

ohranilo zelo malo melodij, zato sta nekatera latinska in grška besedila uglasbila sama. V petek

Tudi slovenščina na sardinskem filmskem natečaju

Podpirati realizacijo, povečati gledanost in javno prepoznavnost filmskih del v manjšinskih jezikih. Ta cilj si zastavlja filmski natečaj Kentzeboghes, pobudnik katerega so kulturno združenje Babel, Sardinska kinoteka iz Cagliarija, Eja Tv in Areavisiuale Film.

Razpis za udeležbo na tretji izvedbi natečaja, na katerega se je mogoče prijaviti do 1. septembra 2020, je bil objavljen v preteklih dneh. Natečaj predvideva dve kategoriji: za filmske projekte v jezikih 12 zgodovinskih manjšin, ki jih določa zakon št. 482/99 (med temi je tudi slovenščina), in za filmska dela v jezikih, ki so razširjeni na Sardiniji. V vsakem filmu mora vsaj 60 odstotkov pogovorov potekati v enem od predvidenih jezikov. Filmski ustvarjalci sodelujejo na natečaju brezplačno. Vsak avtor lahko organizatorjem odpošlje več fikcijskih ali dokumentarnih del, vsako od katerih ne sme presegati trideset minut trajanja. Organizatorji bodo zmagovalcema v obeh kategorijah dodelili 2.500 evrov nagrade.

Na natečaju nagrajena in predstavljena dela bodo prikazali na mednarodnem natečaju za kinematografijo manjšinskih jezikov Babel Film Festivalu, ki vsako leto poteka v Cagliariju. Hkrati bodo filme predvajali v okviru raznih specifičnih kinematografskih pobud na vsedrjavni in mednarodni ravni. Dodatne podrobne informacije so na voljo na naslovu www.babelfilmfestival.com

POGOVOR Franc Biancuzzi, predsednik društva Marij Kogoj

Kljub težavam kleno vztrajamo!

Svetoivanska skupnost je slovenska realnost, ki je še vedno zelo prisotna v tržaškem mestu, in kljub težavam in časom, ki se hitro spreminjajo, trdno vztraja in družijo slovenske vernike. Tu deluje tudi slovensko društvo Marij Kogoj, ki ga od leta 2011 skrbno vodi predsednik Franc Biancuzzi.

Najprej bi rad vedel, kaj se je spremenilo pri Sv. Ivanu? Ti si vse življenje že v tej skupnosti, so v njej še prisotni mladi? Čutiš, da je skupnost še pri srcu ljudem?

Ja, res se je veliko spremenilo. Tako pač je, časi se spreminjajo, mladi imajo veliko različnih dejavnosti, potujejo, študirajo v drugih mestih, se preselijo itd., skupnosti se pa praznijo. Vsekakor mi vztrajamo! Imamo svoje delovanje in čutimo, da je ljudem pri srcu, saj so prisotni na predstavah in koncertih ter sprašujejo, kateri dogodki so na programu. V odboru društva smo jaz, Maja Brajkovič, Sara Čok in Eva Fičur. Odboru pa priskoči na pomoč kar lepa skupina mladih, ki jih

počasi uvajamo in ki sodelujejo pri prirejanju dogodkov in organiziranju. Kot slovenski del svetoivanske župnije imamo pripravo na zakramente, prvoobhajanci se tedensko srečujejo s s. Gabrijelo Koncilija, pripravo na birmo pa je od gospoda Milana Nemaca sprejel predlanskoletni novomašnik g. Tomaž Kunaer ob pomoči Ane Fajdiga. Naj omenim otroški pevski zbor pod vodstvom s. Karmen Koren, ki skoraj vsako nedeljo sodeluje pri sv. maši ter seveda steg Slovenske zamejske skavtske organizacije, ki se tedensko zbira v prostorih Marijinega doma. Res je, da se nekateri mladi po opravljenih zakramentih in otroških dejavnostih oddaljijo, a mi jih skušamo vedno privabljati s svežimi dogodki, na katerih pretežno nastopajo prav mladi. Poudariti moram, da se to tudi obrestuje.

Kaj bi nam povedal o minulemu letu?

Delovanje društva v minulemu letu je bilo res bogato, zadovoljni smo z organiziranimi dogodki, ki so bili res kakovostni in zelo dobro obiskani.

Delovanje društva Marij Kogoj se prepleta med župnijsko cerkvijo pri Sv. Ivanu, v kateri navadno potekajo koncerti, in našo dvorano Marte Požar v Marijinem domu, kjer prirejamo predstave oz. gledališke dogodke.

Leto 2019 se je začelo z božično-novoletnim koncertom vokalne skupine Vikra, ki jo vodi priljubljena in priznana dirigentka Petra Grassi. V februarju smo imeli v gosteh talentirano mladinsko dramsko skupino M+, ki deluje v okviru Dramske družine F. B. Sedej iz Števerjana; uprizorili so nam predstavo Baron sedi na veji, v režiji Patrizie Jurinčič Finžgar. V minulemu letu smo si zamislili mladinsko revijo z naslovom Pomladni akordi mladih. Nastopil je Mladinski pevski zbor nižje srednje šole Ivan Trinko iz Gorice, ki ga vodi Neda Sancin; spremljala sva ga jaz na kitari, na klavirju pa moj brat Paolo. V sklopu tega dogodka so nastopili tudi dve plesni skupini šole Trinko, Sweet Disasters ter Dancing Queens, in komorna zasedba nižje srednje šole sv. Cirila in

Metoda. Bil je zelo uspešen dogodek, saj so bili protagonisti mladi, zato se bomo trudili, da bo postal stalnica pri našem društvu.

Meseca maja smo priredili gledališko predstavo v lastni režiji. Predstavo z naslovom Pred poletjem so oblikovali otroci naše svetoivanske skupnosti, ki jih je skrbno vodila in pripravila Marjetica Puntar. V sklopu projekta Schengen-Evropa brez meja in ob praznovanju farnega zavetnika sv. Ivana smo priredili celovečerni koncert gregorijanskega koral Dekliške vokalne skupine Bodeča Neža. Pevke vokalne skupine so gregorijanski koral spoznale, ko so priredile delavnice, ki jih je vodila prava izvedenka tega globoko verskega petja prof. Susi Ferfoglia, ki od leta 2005 poučuje orgle in gregorijanski koral na Papeški univerzi Janeza Pavla II.

Če preidemo že na sezono 2019/20, meseca novembra smo bili soorganizatorji orglarskega koncerta priznanega organista Martina Riccabone iz Lintza; priredili so ga v naši župnijski cerkvi v sklopu festivala Kaiser Karl - za mir med narodi. Tik pred Božičem pa smo imeli v naši dvorani še občuteno božično prireditev V pričakovanju Božiča, ki so jo sooblikovali otroški pevski zbor pod vodstvom s. Karmen Koren, ansambel harmonik nekdanjih in sedanjih dijakov šole sv. Cirila in Metoda, ki jih

je vodil Maurizio Marchesich, in dekleta, ki so v popoldanskih urah pri šolskih sestrah in so v režiji dijakinje liceja Slomšek Ilarie Vecchiet uprizorile gledališko predstavo. Na koncu pa bi poudaril še delovanje dveh pomembnih oddelkov našega društva, to sta cerkveni pevski zbor, ki ob nedeljah in praznikih bogati sv.

prazniku farnega zavetnika.

Kaj pa vas čaka pred vrati?

Pravkar smo priredili božično-novoletni koncert, na katerem je nastopal Dekliški pevski zbor Igo Gruden pod vodstvom Mirka Ferlana.

Velika želja, kot sem že omenil, je razširiti in dodatno ovrednotiti prireditev Pomladni akordi mladih. Smo že v tesnem stiku z dirigentko Matejo Černic in dirigentom Mirkom Ferlanom, ki vodita veliko uspešnih skupin na Tržaškem in Goriškem. Goto bosta sodelovala pri naslednji izvedbi. Seveda imamo veliko kvalitetnih slovenskih mladinskih zborov pri nas in čez mejo, tako da izbira res ni težavna. Tudi letos bomo priredili gledališke večere z gostujočimi skupinami, a tudi v naši režiji, ter glasbena srečanja s slovenskimi ansambli. V čast našega farnega zavetnika upam, da nam bo uspelo organizirati vrhunski in kakovostni koncert, ki ga imamo v mislih. Za zdaj pa to ostaja skrivnost oz. presenečenje. Ne smemo pozabiti, da bosta v sklopu župnijske potekali tradicionalni delavnici, in sicer priprava oljčnih vejic za cvetno nedeljo, v sodelovanju z Vincencijevo konferenco, in delavnica tipičnih svetoivanskih kranceljnov, ki jo vodita kulturni delavki Boži Kocjančič in Ida Klarič. Te venčke potem ljudje obesijo po hišah ob našem farnem prazniku.

Matevž Čotar

maše s cerkvenim petjem, in sekcija za narodne noše, poimenovana po kulturni delavki Marti Požar, ki skrbi, da so naša tipična oblačila urejena za vsakoletno procesijo ob

Spremljevalni dogodek v sklopu Tržaškega filmskega festivala

Fotografska razstava Modernistan, namenjena sovjetski modernistični arhitekturi

“Zahod končno pričena odkrivati, da je svet večji in kompleksnejši od tega, kar smo bili vajeni razmišljati ves povojni čas. Razna območja so na drugih celinah razvila svoje oblike in načine modernizacije, ki so drugačni od naših”. Tako je na tržaškem soočanju z različnimi in sorodnimi vidiki srednjeazijske in jugoslovanske arhitekture ugotavljal profesor zgodovine arhitekture Luka Skansi. Dobro obiskano srečanje je potekalo v kavarni hotela Hilton v sklopu spremljevalnih dogodkov 31. tržaškega filmskega festivala, ki te dni poteka v Trstu.

Z odprtjem fotografske razstave z naslovom *Modernistan*, ki je na ogled v prostorih tržaške pokrite tržnice, namenja filmski festival posebno pozornost sovjetski modernistični arhitekturi v Srednji Aziji. Fotografja Roberto Conte in Stefano Perego predstavljata specifično kulturno hibridizacijo, do katere je prišlo v arhitekturi srednjeazijskega prostora. Odpravila sta se v Kirgizistan, Tadžikistan, Kazahstan in Uzbekistan ter v svoj objektiv ujela mogočne stavbe, ki pričajo o času, ki ga ni več, a je v arhitekturi pustil vidno sled. Svojo pozornost sta namenila zgradbam, ki so nastale po drugi svetovni vojni. Po Stalinu in z razvojem novih gradbenih tehnologij so v ZSSR veliko gradili. S temi prizadevanji so sovjetske oblasti nudile bivalno prebivalcem, ki so se množično selili v mesta in industrijska središča, ter

hrkati postavljale temelje “novemu človeku”, za katerega je komunistična ideologija predvidevala, da mora pripadati urbanemu, modernemu in socialističnemu okolju. Z gradnjami je oblast izvajala homogenizacijo sovjetske družbe, ki je bila družbeno, kulturno in nacionalno zelo

jevne ali nacionalne estetike prepletale z nadnacionalnim impulzom modernosti socializma.

Zanimivost predstavlja dejstvo, da se je v času Hruščova grajenih stavbah, denimo, odražala tudi tema osvajanja vesolja. Stanovanjski bloki niso bili v mestih vsi sivi in

di več podobnosti: velika razširjenost (od mest do najmanjših centrov) in welfare značaj (univerze, bolnišnice, športni objekti). Kaj pa danes? V postkomunističnih državah je prisotno globoko nasprotovanje tej arhitekturi, zaradi česar zgradbe iz tedanjega obdobja radi rušijo in

raznolika. Navade azijskih prebivalcev (razširjene družine, polnomadsko življenje) so bile popolnoma drugačne od evropskih. Estetske rešitve so bile v Srednji Aziji pod vplivom islamske in perzijske umetnosti. Zanimiv in večkrat presenetljiv rezultat tega stika je bil nastanek arhitektur, v katerih so se kra-

žalostnega videza: na pročeljih nekaterih so bili mozaiki in poslikave zgodovinsko-propagandnega značaja. Na okrogli mizi so poudarili, da obravnavana srednjeazijska arhitektura ljudi fascinira, saj gre za eksotiko. Jugoslovanska povojna arhitektura je na družbenih omrežjih zelo popularna. Obe označuje tu-

uničujejo. Mnogo stavb, ki bi si zaslužilo spomeniško varstvo in ureditev, je zapuščenih. Skansi se je zelo kritično obregnil do Hrvaške, a tudi Ukrajine in Makedonije, v katerih na podlagi novih populističnih prizadevanj uničujejo zgradbe, ki so prave umetnine.

Mch

Če kdaj, to noč...

Sv. Ivan / Božično-novoletne melodije

V soboto, 11. januarja, je društvo Marij Kogoj priredilo že tradicionalni božično-novoletni koncert v župnijski cerkvi pri Sv. Ivanu v Trstu, ki so mu letos dali naslov Če kdaj, to noč. Najprej je prisotne pozdravil g. Sergio Frausin, italijanski svetoivanski župnik, ki rad sodeluje s slovensko skupnostjo pri Sv. Ivanu in tudi rad pozdravi v slovenskem jeziku. Sledila sta pozdrav in dobrodošlica predsednika društva Franca Biancuzzija, ki se je vnaprej zahvalil zboru za nastop, ki je nekoliko podaljšal čar in vzdušje, ki nam ga Jezusovo rojstvo prinaša v srca. Prisotne je pozdravila tudi podpredsednica Maja Brajkovič, ki je predstavila goste. Društvo je za letošnji koncert povabilo Dekliški pevski zbor Igo Gruden, ki ga sestavljajo pevke iz Nabrežine in okolice. Zbor redno nastopa na tekmovanjih, nazadnje se je oktobra udeležil deželne zborovske revije Corovivo, se uvrstil med finaliste in v konkurenci najboljših zborov osvojil prvo absolutno mesto in Gran Prix tekmovanja. Doživet božični koncert zbora, ki ga od vsega začetka vodi dirigent Mirko Ferlan, so spremljali Laura Tomasella in Aleš Lavrenčič na violini ter Matjaž Zobec na klavirju.

Nabrežina / Božični koncert

Kakovostno petje privabi veliko poslušalcev. Tako je bilo tudi tokrat v Nabrežini, kjer je v nedeljo popoldne, 19. januarja, v cerkvi sv. Roka potekal božični koncert Če kdaj, to noč. Spored, ki je ponudil v poslušanje melodije tujih in slovenskih skladateljev (Benjamin Britten, Edward Elgar, Max Reger, Hugolin Sattner, Janez Močnik, Matija Tomc, Samo Vremšak in Patrick Quaghiato), so oblikovali članice uveljavljenega Dekliškega pevskega zbora Igo Gruden pod vodstvom Mirka Ferlana, sopranistka Nada Tavčar in instrumentalisti Katja Dadič, Laura Tomasella (obe violinistki) ter Matjaž Zobec (klavir). Koncert ubranega petja, ki je doživel podporo domačih gospodarstvenikov, so priredili krajevna slovenska društva in organizacije (župnija sv. Roka, SKD Igo Gruden, AŠD Sokol, Godbeno društvo in Jus Nabrežina in Jus ter Združenje staršev OŠ Virgil Šček).

Dva lepa koncerta Vincencijeve konference na Tržaškem

Novoletno voščilo starejšim

Slovenska Vincencijeva konferenca v Trstu je pomembno društvo, ki se že od leta 1946 (uradno je bila ustanovljena leta 1947) posveča verskim vprašanjem, poglobljanju verskega življenja in seveda dobrodelnim pobudam in delom krščanske ljubezni. Delovanje Vincencijeve konference je tiho in skromno,

V torek, 14. januarja, so v tržaškem zavodu za socialno pomoč ITIS, s katerim društvo že dolgo let plodno sodeluje, za goste zavoda priredili koncert DVS Primorsko. Pod vodstvom energične dirigentke Aleksandre Pertot, ki je vsako skladbo podrobno obrazložila, so pevke zapele slovenske, italijanske, a tudi nemške in angleške božične

vodi s. Karmen.

Na prijetno organiziranih koncertih je v imenu Vincencijeve konference pozdravila neutrudljiva predsednica Ivica Švab, ki je poudarila, kako želijo s koncerti voščiti čim bolj srečno in mirno novo leto.

POGOVOR / Ivica Švab

Pri Vincencijevi konferenci že dolgo let prirejate koncerte za starejše... Tako je. Že preden sem postala predsednica, so bili koncerti za naše ljudi že dobro utečeni. Naj-

zaradi jezika, ker tukaj nimajo priložnosti govoriti in biti v stiku s slovenščino. Razumeli smo, da je ta zavod kraj, kjer lahko dosežemo velik krog naših ljudi. Začeli smo najprej s koncerti in slovenskimi mašami ob praznikih, zdaj pa so maše po zaslugi g. Klemenca Zalarja enkrat na mesec.

Na koncertih je pa tudi veliko italijanskih gostov...

Glasba, kot vemo, je mednarodni, univerzalni jezik. Med poslušanjem lahko tudi ne poznaš besed, ampak melodija te prevzame, nekaj ti sporoči in uživaš ob njej. Tako so naši koncerti priljubljeni tudi pri italijanskih gostih, ki se radi pridružujejo in poslušajo naše zamejske zборе.

Zakaj to poslanstvo?

endar neverjetno dragoceno. Društvo izkazuje v prvi vrsti pozornost do starejših in bolnih, ki čutijo potrebo po človeškem stiku, ljubeznivih besedah, družbi in potrpežljivem poslušanju. To dela društvo skozi celo leto, s pobudami, prirejanjem raznih dogodkov in molitvijo. Tako je bilo tudi v božičnem času in ob novem letu.

klasične pesmi. Na prijetnem večeru so sodelovali tudi zadovoljni in nasmejani poslušalci, ki so večkrat zapeli, če so skladbo poznali.

Prav tako je bilo tudi v petek, 17. januarja, na Padričah v domu leralla, nato še v zavodu ITIS. V ITIS prihajamo zaradi slovenskih gostov, na katere smo posebno pozorni predvsem

prej smo jih prirejali pri šolskih sestrah in v domu leralla, nato še v zavodu ITIS. V ITIS prihajamo zaradi slovenskih gostov, na katere smo posebno pozorni predvsem

pastor Aleksander Erniša. **Društvo Finžgarjev dom** obvešča, da se začne nov cikel predavanj Osebna rast in vera vase. Prvo predavanje z naslovom **Imeti sebe rad** bo v četrtek, 23. januarja, ob 20. uri. Gostja večera bo znana in priljubljena trenerka uspešnosti Saša Einsidler. Vabljeni vsi v Finžgarjev dom na Opčine.

zavodi, želimo samo dopolnjevati osebno plat življenja starejših. Današnja družba je premalo občutljiva za potrebe starejših, verjetno zato, ker je starost pojem, s katerim bi se najraje vsak od nas ne srečal.

Kako vstopate v novo leto?

Imamo res veliko idej in še marsikaj bi naredili, toda dela je dosti in ljudi, ki bi pomagali na tem področju, je malo. Pri Vincencijevi konferenci smo vsekakor utrdili članstvo in prejmemo veliko darov, tako da čutimo bližino ljudi. Primanjkujejo pa ljudje "na terenu". Delo s starejšimi ni enostavno, treba je imeti potrpljenje in veliko energij; spodbudno bi pa bilo za celo skupnost, če bi bili bolj pozorni na starejše, saj bomo prej ali slej mi na njihovem mestu. Taka civilna služba pomaga, da težave starosti sprejmemo. Menim, da človek, ki dela dobra dela za starejše, neposredno dela tudi za svojo starost in za premagovanje strahu pred njo.

MČ

Decembrska številka glasila Med nami

Novice in spomini na nekdanje dni

Meseca decembra je izšla četrta in zadnja številka v letu 2019 priljubljenega glasila rojanske župnije in skupnosti.

Kot običajno je številka bogata z zanimivimi zapisi zvestih sodelavcev, ki so v tej izdaji delili božične misli, spomine, legende, novice iz misijonov in še marsikaj. Začne se z mislijo g. Franca Vončine, ki se v skrbah sprašuje, ali bo videl še v rojanski cerkvi domačo družino z otroki. Že leta namreč ni nobene poroke, krsta in naraščaja. Zapis se konča z željo, da bi dobri Bog naklonil blagoslov Novorojenega rojanski skupnosti. Sledi prirčen zapis Maline Dolhar o božičnih spominih njenega nonota. Kako so se v težkih časih med zimo družili okoli "špargeta", poslušali povesti, Radio Trst A in nestrno pričakovali sv. Miklavža, pripravljali jaslice in drevesce ter si s tombolo razdelili pomaranče, orehe in bombone z božičnega drevesca. Bilo je čisto

drugačno doživljanje Božiča, na katerega je zdaj marsikdo že pozabil in nadomestil z bolj potrošniškim in gotovo manj občutenim.

Če ostanemo pri spominih, je posebno zanimiv tudi zapis Aleksandra Korosica, ki opisuje stari Marijin dom v ulici Apiari ter kako so se družili mladci, igrali "med dvema ognjema", gledali diapozitive, molili, peli in nastopali, vse to pod mentorstvom g. Stanke Zorka.

Bojana Don se spominja obletnice padca berlinskega zidu in ločitve, ki so pred tem dogodkom prizadele prebivalstvo na eni in drugi strani, predvsem vzhodni. Marija Trobec pa nam v kratkem zapisu zelo dobro prikaže lik sv. Hieronima, učenjaka izrednega znanja, ki je posvetil življenje učenju in branju.

Bil je dragocen sodelavec papeža Damaza in z znanjem bogatil krščansko skupnost v Rimu in Betlehemu, kjer je v zadnjih tridesetih letih življenja prevajal in razlagal Sv. pismo. Rojansko glasilo bogatijo tudi božična pesem Bojane Don, legenda iz Mehike Tanje Rebula in zapis o zimskih začimbah za zdravje, ki ga je skrbno napisala Kristina Rednak in ob koncu ponuja tudi božični recept za medenjakke. Na koncu vestnika je kot vedno opisano delovanje in srečanja, ki jih prireja Rojanski Marijin dom, pa še Misijonski kotiček. Tu lahko izvedemo o dragocenem dobredelnem delovanju slovenskih misijonarjev. Novice in božična voščila tokrat prinašajo uršulinka s. Andreja Godnič, ki deluje v Venezueli, s. Mojca Karničnik, ki je prisotna na postojanki v Kongu, p. Janez Krmejl, ki se je oglasil z Madagaskarja, in p. Lojze Podgrajšek iz Malavija.

MČ

Trst / Predavanje v središču Veritas: gost imam Nader Akkad

O vlogi dela in etike v muslimanski veri

“Delo je lepo in mora biti aktivno”, je na začetku svojega predavanja obrazložil nekdanji tržaški imam Nader Akkad, ki je bil minulo sredo, 15. januarja 2020, gost Kulturnega središča Veritas v Trstu. V Siriji rojeni inženir je spregovoril o vlogi dela in etiki le-tega v muslimanski veri. Srečanje je spadalo v programski niz z naslovom Verske tradicije in delo, ki ga prireja kulturni center. Gosta je občinstvu predstavil pater in ekonomist Luciano Larivera Akkad, ki je bil raziskovalec pri Mednarodnem središču za teoretsko fiziko ICTP v Miramaru, živi v Trstu že več kot 30 let. Pred letom dni, ko so ga izključili iz islamskega središča, se je o njem razpisal tisk. “Zaradi moje odprtosti do bratov kristjanov”, je komentiral izključitev. Zdaj poučuje na osrednji in najstarejši univerzi sunitskega islama Al-Azhar v Kairu.

Na predavanju je nekdanji imam vzel v pretres teološke vidike obravnavane tematike. Iz Korana je navajal posamezne odlomke, ki govorijo o delu in njegovem pomenu, ter jih obrazložil. Čeprav je islam zelo raznolik, Allah vselej narekuje človeku “naj deluje”. Delo mora biti aktivne vrste. Če, denimo, do živi od rente (“pasivnega dela”), mora po islamu vseeno “aktivno delati”, kar je lahko tudi prostovoljno delo.

V muslimanski veri je še pred dejavnostjo pomemben namen le-te, “ki ga Bog pozna”. Ker ima delo javni značaj, mora musliman spoštovati državne zakone, ki so

zapisani v ustavi. Za islam je tudi zelo pomembno gojenje pravih odnosov s kolegi in drugimi ljudmi.

Kot je obrazložil predavatelj, islam si ne prizadeva za udejanjenje “nove etike dela”, saj naj bi bila njegov glavni cilj “dopolnitev” obstoječih etičnih vrednot. Muslimanski vernik naj torej ravna razsodno: vrednote sodobne družbe, denimo, mora “modro predelati”. Islam spoštuje dostojanstvo katerekoli dela, “le da je pošteno”. Za muslimane je tudi prepovedano prejemanje in dajanje podkupnin.

V drugem delu srečanja je Akkad predstavil osem etičnih vrednot, ki jih muslimanski delavci morajo pridobiti. Te jim tudi zagotavljajo zaposlitev. Ključnega pomena so v islamu naslednje vrednote: iskrenost v besedah, potrpljenje, sposobnost hraniti skrivnosti (v družini in na delovnem mestu), iskrenost v dejanjih (delo mora biti lepo in odlično opravljeno), nasmeh, zbrano govorjenje (glas lahko dvigne le, kdor doživi krivico), skrb za urejen in dopadljiv videz (umivanje in uporaba parfumov), nudenje pomoči ostarelim (učiteljem modrosti) ter prizadetim (učiteljem zmernosti). Predavanje je bilo zanimivo, vendar avtor se v njem žal ni zaustavil pri obrazložitvi vpliva islama na ekonomsko ureditev tamkajšnjih družb. Spomniti velja, da na ozemlju italijanske države živi 2 milijona in 820 tisoč muslimanov, od katerih jih 43 odstotkov ima italijansko državljanstvo.

Mch

Po dolgih sedmih letih bo letos v Repnu končno zopet živela kraška ohcet. Tako so javno sporočili organizatorji, Zadruga Naš Kras, Občina Repentabor in Kulturno društvo Kraški dom, v četrtek, 16. januarja 2020, v Narodnem domu v Trstu. Predsednik zadruga Naš Kras Edi Kraus, repentabrska županja Tanja Kosmina in predsednica KD Kraški dom Vesna Guštin Grilanc so navdušeno povedali, da so zadovoljni, ker so vztrajali in niso ukinili priljubljenega kraškega dogodka, ki vselej priključuje veliko radovednih gledalcev. Tako bosta slovenska skupnost v Italiji, pa tudi širše tista čez nekdanjo mejo, zopet doživeli to poroko iz nekdanjih dni, ki je poseben praznik kot zelo dragocen del kraške kulturne dediščine. V nedeljo, 30. avgusta 2020, se bo na 27. Kraški ohceti poročil pristno kraški par: zvestobo si bosta obljubila domačinka Dana Puric in Ivan Kerpan iz Križa.

Občutena tradicija med Beneškimi Slovenci Devetica božična v Benečiji, veliko več kot verska navada

Devetica božična v Benečiji je, kot je poudaril duhovnik Marino Qualizza, čigar spomini so dragocen zaklad za vse nas, veliko več kot verska navada. Devetico božično so po vaseh vodili ljudje, bila je pomembna priložnost za druženje, pa tudi za utrjevanje medsebojnih vezi na vasi, za utrjevanje solidarnosti in za ohranjanje slovenskega jezika in kulture.

Razstavo v občinski dvorani v Svetem Lenartu, decembra je bila sicer že na ogled v Špetru, je pripravil Inštitut za Slovensko kulturo ISK v sodelovanju z Beneško galerijo, pokroviteljstvo pa je tokrat dala tudi občina Sveti Lenart (Podutana). Za dragoceno pomoč se gre zahvaliti domačinoma Živi Gruden in Beppinu Crisétigu.

Devetica božična, ki ima svoje korenine, kot je poudaril predsednik Inštituta za slovensko kulturo, Giorgio Bancig, daleč v zgodovini, svoje zametke pa v germanskem svetu, je bila v navadi tudi v osrednji Sloveniji ter na Primorskem in seveda v Benečiji. Pisana pričevanja segajo v 19. stoletje, zagotovo pa se je ljudska verska šega dogajala že veliko prej. Najpomembnejša značilnost beneške Devetice ter Devetice nasploh je, da molitve nikoli ni vodil duhovnik, ampak gre za ljudsko čaščenje, ljudski obred, ki so ga vodili ljudje, verniki sami, najpogosteje gosposdinje. Devetica pa je v preteklosti trajala do Svečnice, saj so v zadnji hiši molili rožni venec štirideset dni.

Svoje spomine na Devetico v Podutanski fari je nato nanižal tudi beneški duhovnik Marino Qualizza. Njegova izredno živahna in slikovita pripoved, ki je pravo zgodovinsko pričevanje, nas je popeljala v čas fašizma, ko je bila leta 1933 prepovedana tudi vsaka slovenska molitev. V Podutani je v tistih časih rožni venec ob Devetici molila le ena sama družina, pod oknom pa so stali orožniki (carabinieri) in prisluškovali. Marino Qualizza je v svojih spominih ohranil tudi marsikaj lepega. Poudaril je, da je Devetica združevala

rija. Vsi so imeli sveče v rokah, čisto spredaj pa sta hodila dva vaška pijanca, ki ju še nikoli ni videl pri maši. Tokrat sta zavzeto molila in prepevala s svečo v rokah, po licih pa so jima tekale solze. Občinstvo je zbrano prisluhnilo spominom Marina Qualizze, nato pa si je vsak lahko ogledal stare oltarje in nabožne podobe, ki so jih vaščani med božično Devetico nosili v procesiji od hiše do hiše. Na ogled je bila tudi knjiga o Devetici v Podutanski fari, ki jo je napisal duhovnik Angelo Cracina in kateri se gre

čisto vse. Udeleževali so se je tudi tisti, ki niso bili posebno verni. Z nasmehom nam je zaupal spomin na neki zimski večer, ko je močno snežilo in je dolga procesija kakih štiridesetih duš počasi prihajala po zasneženi cesti k hiši, v kateri naj bi tisto noč ostala Ma-

zahvaliti, da so se ohranila izvirna narečna besedila. Razstava v prostorih podutanske občine bo odprta do 26. januarja, in sicer med tednom od 9.00 do 12.00 ob sredah in koncih tednih pa tudi popoldne od 16.00 do 18.00.

Suzi Pertot

Jubilejni Božični koncert v Ronkah Nastopajoči so pričarali božično vzdušje

V nedeljo, 19. januarja 2020, je v cerkvi sv. Lovrenca v Ronkah potekal tradicionalni, tokrat jubilejni, 40. koncert božičnih pesmi, ki ga zadnja leta prirejajo v sodelovanju z istoimensko župnijo SKRD JADRO, ŽePZ iz Ronk in SKRŠD Tržič. Uvodne besede sta v italijanščini in slovenščini prebrala

mostojnih koncertih in pevskih revijah doma in v tujini. Z veseljem zapoje tudi v dobrodelne namene. V tem zborovskem sestavu dajajo velik poudarek medgeneracijskemu sodelovanju. Zbor ima obširen repertoar zborovskih skladb domačih in tujih skladateljev, od ljudskih do umetnih. Poje posvetne in sakralne skladbe;

Karlo Mucci in Rudica Požar ter tudi predstavila ŽePZ Anima Univerze za tretje življenjsko obdobje iz Nove Gorice in osnovnošolski zbor iz Romjana. ŽePZ Anima je nastal pred triindvajsetimi leti. Vsa ta leta je nastopal na številnih kulturnih prireditvah, sa-

nastope pestrili z zabavno in narodno-zabavno pesmijo. Za pevke je vsak nastop izziv, sreča, veselje, radost ob pogledu na publiko, je tudi solza, ki se utrne ob lepo zapeti pesmi, in razodetje duše. Zbor že vsa leta vodi glasbena pedagoginja in zborovodkinja Jožica Golob. Nepo-

grešljiva spremljevalka pevk je izvrstna pianistka gospa Anica Furlan, ki zbor spremlja od samega začetka. Šolski otroški pevski zbor romjanske osnovne šole Ljubka Šorli pa vidno postopno raste in vsako leto znova preseneča s svojimi lepimi, prisrčnimi glasovi in navdušenim petjem. V zboru zavzeto poje veliko laških učenk in učencev, ki jih skrbno pripravlja in vodi učiteljica in zborovodkinja Lucija Lavrenčič. Med pevkami sta se tokrat kot glasbena spremljevalca izkazala Alice na flavti in Tommaso oz. na klarinetu. Otroci so zapeli štiri pesmi: angleško ljudsko *Ti-soč iskric smo prižgali; Božično drevo; Prižgimo si lučke* (Lenčka Kupper) in slovensko ljudsko *Poslušajte vsi ljudje*. ŽePZ Anima UNITRI Nova Gorica pa je izvrstno zapel dvanaest pesmi. Za konec pa sta oba zbora zapela Gruberjevo *Sveto noč*. Ob koncu lepega in občutnega koncerta, na katerem so pevci z nežnimi melodijami osvojili poslušalce, se je vsem nastopajočim zahvalil župnik Renzo Boscarol, ki je kot vedno dal na razpolago cerkev in pohvalil Slovene v Laškem, ki vsako leto organizirajo to doživetno praznično srečanje. Kot je že v navadi, so se po koncertu nastopajoči in domačini zadržali v bližnji gostilni in ob klepetu pokusili kulinarčne dobrote pridnih domačink ter skupaj še zapeli.

PRIMORSKI PRIIMKI (84)

GOLOB

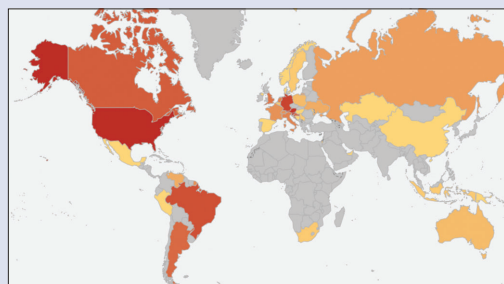
Golob je živalski priimek. Tako namreč imenujemo priimke, ki so nastali po živalih: Medved, Kobilica, Jelen itn. Za te priimke je vsem jasno, da so jih dobili ljudje, ki so imeli lastnosti, značilne za določeno žival. Lisjak je bil zvit, sokol je dobro videl, čuka je težila nespečnost. A to

Ivan Golob se je rodil leta 1886 v Šentjurju. To je bil eden od nesrečnih letnikov, ki so morali med prvo svetovno vojno na fronto. Takoj na začetku vojne je bil mobiliziran. Njegov polk je bil poleti 1914, po izbruhu vojne med Avstro-Ogrsko in Rusijo, prepeljan z vlakom v Galicijo. Tam je padel v ujetništvo. A s tem še ni bil izven smrtnih nevarnosti, čeprav so bili Rusi do slovenskih ujetnikov bolj prizanesljivi kot do nemških. Zaradi splošnega pomanjkanja je v Rusiji umrlo na tisoče ujetnikov. Iz ujetništva se je ohranila izredno dragocena fotografija s kamelo. Nastala je verjetno nekje v Srednji Aziji, današnjem Kazahstanu. Domov se je lahko vrnil šele po koncu vojne. Fotografija je last Ane Paljk iz Ajdovščine.

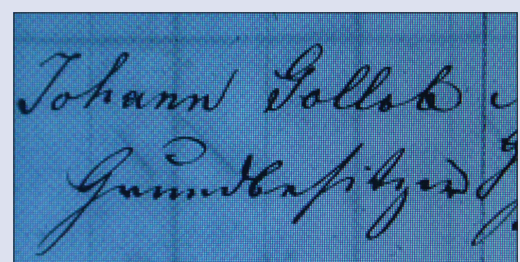
je le ena razlaga. Druga možnost je namreč, da je podoba določene živali krasila hišo, gostilno ali kraj. Še danes tako najdemo v grbu Bovca kozoroga oziroma mitološkega zlatoroga, če smo natančni. Včasih, ko na hišah še ni bilo števil, so mnoge imele namesto tega na pročelju sliko kake živali. In tako je lahko povsem miroljubna družina dobila priimek - Volk.

Priimek Golob je zelo pogost, razširjen in eden najstarejših slovenskih priimkov. Prvič ga najdemo

Največ golobov na svetu je verjetno v Benetkah. Največ Golobov pa je v Sloveniji in ZDA.

omenjenega na Primorskem že okoli leta 1200, v obliki osebnega imena. COLOB je živel v Stolbici v Reziji. Pavle Merku' je našel še zapisa GOLLOB v Vidmu in GOLOP v Sovodnjah ob Aborni in v Manzanu. Naj kot zanimivost omenimo, da na svetu danes živi tudi okoli 25 ljudi, ki imajo osebno ime Golob. Največ jih je v Indiji. Človek je golobe gojil že od davnine. Prvi Golob je dobil priimek, ker je gojil golobe. To se zdi najbolj verjetna razlaga. Možno pa je tudi, da je imel prvi Golob kako lastnost, podobno golobovi. Mogoče je imel veliko otrok, ki so bili rojeni tik drug za drugim - golobica namreč izleže nova jajca tudi že tri tedne po tem, ko so se izvalili mladiči, kar lahko pomeni tudi devet legel letno. Golob z oljčno vejico v kljunu je na Noetovo barko prinesel novico o koncu vesoljnega potopa. Zato je bel golob svetovni simbol miru. Pevec Gianni Rijavec je ustanovil mirovno dobrodelno fundacijo Beli golob. Tudi državniki radi v nebo spuščajo bele golobe. Dandanes spuščajo golobe v zrak tudi med

Vpis Janeza Goloba iz leta 1859 v Šentjurju pri Celju. Priimek je napisan kot GOLLOB. Knjigo hrani Nadškofijski arhiv Maribor (Šentjur pri Celju K 1846-1859, str. 229).

zabavami in porokami, saj obstajajo podjetja, ki to ponujajo. A priimek Golob nima prav nobene zveze s kakim mirovništvom.

Golob je slovenski priimek. V Sloveniji je priimek Golob 11. najpogostejši in ga nosi 3760 ljudi. Število počasi pada. Največ Golobov živi v ljubljanski kotlini in Podravju, najmanj pa na Notranjskem. Enako velja za izpeljanko, izvirno slovenski priimek Golobič. Golobič je bil sin Goloba. V Sloveniji živi tudi 385 Golobičev.

Na enak način kot Golob so nastali tudi priimki Golobač, Golobar, Golobčič, Golobinek, Golobica. Po svetu najdemo več kot 6000 Golobov. V Združenih državah 1000, v Avstriji 440, v Nemčiji 200, v Braziliji 150.

Najbolj znana osebnost s priimkom Golob je nedvomno pisateljica in pesnica Berta Golob (Kranj 1932).

SNG Nova Gorica: Zadnjih pet let Ljubezenska zgodba z grenkim priokusom

Po tržaški premieri na malem odru Kulturnega doma (8. februarja 2019) je muzikal *Zadnjih pet let* (*The Last Five Years*) ameriškega avtorja Jasona Roberta Browna v režiji mlade režiserke Jasmin Kovic, domačinke iz Števerjana, doživel premierno uprizoritev tudi v Slovenskem narodnem gledališču Nova Gorica, in sicer 18. decembra 2019 na malem odru, kar je ustvarjalo povsem intimno ozračje. Muzikal *Zadnjih pet let* (18. februarja 2019) so si ga lahko ogledali tudi goriški abonenti SSG na velikem odru KCLB) je nastal kot koprodukcija SSG Trst in SNG Nova Gorica v tesnem sodelovanju z Glasbeno matico, saj instrumentalna skupina GM pod vodstvom Andrejke Možina v živo spremlja petje in dramsko zgodbo. Za SSG je bil ta, sicer komorni, muzikal poseben izziv, v SNG Nova Gorica pa so v zadnjih letih uspešno postavili na oder že marsikatero, tudi bolj bizarno delo tega umetniškega žanra. V muzikalu *Zadnjih pet let*, v katerem se prepletajo različni ritmi, od valčkov do rocka, nastopata le dva pevca-igralca. Ta tržaško-novogoriška različica je v igralcih tržaškega rodu Patriziji Jurinčič Finžgar, članici SNG Nova Gorica, in Danijelu

Malalanu, umetniškem vodji in direktorju SSG, dobil idealna izvajalca. O svojih glasbenih sposobnostih sta večkrat pričela vse tiste, ki zahajajo v gledališke hrame na Tržaškem in Goriškem. Tudi tokrat sta bila kos nelahki nalogi, ki je od njiju zahtevala veliko pevske zmogljivosti, v kateri sta morala izraziti tudi vsa raz-

Foto Luca Quaia

nolika čutenja protagonistov. Njuna igra je bila po več "zamejskih" ponovitvah na novogoriški premieri še bolj uigrana in natančna ter zvočno izbrušena, petje pa je zvenelo še bolj polno in prežeto s čustveno obzarjenostjo. Ta čustvenost je presegala še posebno občuteno uvodno pesem, v kateri mlada Chaty izraža vso svojo

strtost in skrušenost ob končanem, nekdanjem vročem ljubezenskem razmerju z Jamiejem, ki jo je zapustil samo v sli po čim bolj blesteti pisateljski karieri. Ta mu je navrgla tudi kopico občudujočih ženskih pogledov in lahkomišelnih skok čez plot. Vase zazrti Jamie je Cathy, ki se ji ni uresničile želje postati igralka, egoistično naprtil tudi večji del krivde za razpad njune poroke. Vsebinska zanimivost muzikala je v tem, da ona pripoveduje njuno zgodbo s konca, ko sta se razšla, on pa od začetka, ko ga vidimo vsega nasmejanega in razigranega ob porajajoči se ljubezni do Cathy. Pripovedi se vi-

jeta vzporedno, ne da bi se protagonista kdaj srečala, samo v prizoru njune poroke ju vidimo skupaj, a še to iz nekega časovnega odmika.

Režiserki in igralcema z lepima, zlitima glasovoma je ob doprinosu glasbenikov na novogoriški premieri uspelo še bolj čvrsto prikazati paralelni zgodbi in znansirati različna čustvena stanja protagonistov ter tako osvojiti zbrano publiko, ki se je ujela na sladkobnogenreke limanice tega ljubezenskega muzikala.

IK

Neutemeljena zahteva za odstop ljubljanskega nadškofa

V Dražgošah so obljubili vrnitev socializma!

V Sloveniji demokracija in politična strpnost, ki izhajata kot vrednoti iz parlamentarne ureditve, s težavo dosega razumevanje, pomen in uveljavljanje. Zato je utemeljeno in aktualno vprašanje o tem, kam gre Slovenija, ki ga je v naslovu svojega komentarja, objavljenega v Slovenskem času, prilogi tednika Družina, postavil dr. Ivan Štuhec, duhovnik, moralni teolog in aktivist civilne družbe. V istem duhu, čeprav v obravnavi drugih perečih vprašanj, razmišlja Mojca Matoz, odgovorna urednica sindikalnega glasila Delavska enotnost, ki je zapisala, "da je v Sloveniji potrebna streznitev".

Takšne misli in spoznanja uporabljaj kot izhodišče in povod za novico, da so se nekatere vplivne sile, ali pa morda posamezniki, doslej še brez naziva in naslova, uperili zoper ljubljanskega nadškofa metropolita, Stanislava Zoreta. Pod oznako Civilne iniciative Dovolj so ga pozvali, da odstopi s svojega položaja cerkvenega dostojanstvenika, ker ni storil dovolj za zaščito žrtev spolnih zlorab. Takoj in odločno se je s posebno izjavo odzvala Slovenska škofovska konferenca in pojasnila nadškofova prizadevanja v primerih spolnih zlorab.

V podporo nadškofu se je z javno izjavo oglasil tudi murskosoboški škof Peter Štumpf. Napisal je, da so tudi škofje samo ljudje, ki delajo po najboljših močeh, ne morejo pa delati čudežev. Dodal pa je, da,

če bi odstopil ljubljanski nadškof metropolit Stanislav Zore, bi odstopil tudi sam. "Ljubljanskega nadškofa poznam kot velikega poštenjaka in popolnoma podpisano izjavo Slovenske škofovske konference, da ima prav on velike zasluge, tudi pri sprejemu novih smernic o zaščiti mladoletnih. Lju-

se vsako leto soočata dve trditvi, "resnici". Partizani, še bolj pa oblastniki leve politične usmeritve, ponavljajo, da je v Dražgošah v prvih dneh leta 1942 potekala velika bitka med borci Cankarjevega bataljona in nemško vojsko, v kateri so zmagali partizani. Domačini, ki jih je zmeraj manj, pa ohranjajo in

bljanski nadškof metropolit Stanislav Zore je zame najbolj mogoči poštenjak, tako v moralnem kot tudi v duhovnem pogledu. Je izvrsten pastir, prvi sobrat škofov, duhovnikov in tudi vernikov". Dodajam, da so tudi smernice za zaščito žrtev spolnih zlorab, ki jih je spodbudil in uresničil nadškof metropolit Stanislav Zore, povsem usklajene z navodili Svetega sedeža.

Pomemben dogodek se je zgodil v vasi Dražgoše na Gorenjskem. Tam

branijo svojo resnico. Ta dokazuje, da je 217 partizanov po dveh dneh bojov in upiranja nemškim napadalcem le-tem podleglo, zato so zapustili vas in se umaknili v hribe na območju Jelovice. Nemški zmagovalci so se domačim prebivalcem zaradi dogajanja in nastopov partizanov kruto maščevali. 41 so jih ubili, nekatere vrgli v ogenj hiš, ki so jih zažgali, vas Dražgoše pa porušili. Tudi sedanji oblastniki omenjenih dogodkov, ki so se resnično zgodili, ne priznavajo, am-

pak vztrajajo pri trditvi, "da je v Dražgošah potekala velika bitka, v kateri je zmagal Cankarjev bataljon". David Terčon iz Sežane je za časnik Delo celo "ugotovil", "da se ljudje vse bolj zavedajo pomembnosti tedanjih dogodkov v Dražgošah, ki so bili temelj, da zdaj živimo v svobodni Sloveniji".

Toda pomembnejši od zunanjega blišča in dogajanja je bil govor, ki ga je imel Ervin Fritz, pesnik, dramatik in prevajalec. V njem je hvalil prejšnjo državo, socializem in zahteval njegovo vrnitev v slovensko družbeno in državno ureditev. Izrekel je nekatere osupljive in skrajno sporne misli in trditve, ki bi morale vzbuditi odmeve in nasprotovanja. Dejal je, ne da bi mu kdo med udeleženci ugovarjal, "da sedanja Slovenija ne pomeni uresničenja sanj stoletij in tisočletij, kar trdijo osamosvojitelji. To je zgolj govorniško pretiravanje, saj so z osamosvojitvijo Slovenije izvedli tudi protirevolucijo, to se pravi obnovili kapitalizem. Zahtevamo državo, ki nam bo zagotavljala človeka vredno življenje. V sedanjih družbeni ureditvi takšen cilj ni uresničljiv. Oblast, ki je razprodala nacionalno bogastvo in ki hlapčuje tujim interesom in interesom domačih bogatašev, drsi v fašizacijo, in ne more več zagotavljati ljudske blaginje".

Govorcu so vsi prisotni oblastniki, s predsednikom države Borutom Pahorjem na čelu, namenili aplavz pritrditve. Nihče pa ni dejal, da nekatere razmere v Sloveniji, ki jih je slavnostni govornik v Dražgošah obsodil, ohranja in izvaja aktualna vlada Marjana Šarca. Njega v Dražgošah ni bilo, tamkajšnjega dogajanja pa tudi ni komentiral.

V reviji Reporter so objavili seznam sto po njihovem mnenju najbolj vplivnih Slovencev. Za najbolj vplivno so razglasili Melanijo

Trump in zapisali, "da je vpliv prve dame ZDA Melanije Trump, naše rojakinje, neizmerno večji od vpliva katerega koli drugega Slovenca". Na drugo mesto vplivnih Slovencev so v reviji uvrstili premierja Marjana Šarca, na četrto predsednika države Boruta Pahorja, na deveto predsednika SDS Janeza Janšo, na deseto mesto pa Milana Kučana, nekdanjega predsednika Slovenije. Na zadnje, stoto mesto na lestvici revije Reporter, se je uvrstil Andrej Šiško, vodja obmejne vaške straže z imenom Štajerska varda.

Zaradi aktualnosti navajam podatke z raznih področij, ki kažejo na socialne in druge razmere v Slove-

niji. Ob domnevno okoli 300 tisoč ljudeh, ki živijo v revščini in pomanjkanju, pa več kot 50 tisoč zaposlenih delavcih in uslužbencih, ki zaradi nizkih plač živijo v revščini, pa prihranki Slovencev naloženi v bankah znašajo več kot 20 milijard evrov.

Sindikati so dosegli prekinitev razprav o podaljšanju delovne dobe za upokojitve, ki naj bi znašala 67 let. Ta doba torej ostaja 60 let za oba spola. Najnižja plača v Sloveniji naj bi letos znašala 699,90 evra neto, povprečna plača pa 1.143,23 evra neto za zaposlenega. Povprečna pokojnina pa v Sloveniji v tem letu znaša 640 evrov neto.

Marijan Drobež

Karl Erjavec zaradi poraza na kongresu stranke DeSUS napovedal umik iz politike in javnega življenja!

Ob zaključevanju osrednjega prispevka o dogajanju v Sloveniji se je zgodilo nepričakovano, tudi presenetljivo. Karl Erjavec je bil na kongresu stranke DeSUS poražen kot kandidat za njenega predsednika, ki bi zanj pomenil že peti mandat. Premagala ga je dr. Aleksandra Pivec, ki v politiki deluje šele dobra tri leta, zdaj pa je ministrica za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Njena zmaga je bila prepričljiva in je dobila splošno priznanje. Prejela je 145 glasov delegatov kongresa in je s tem postala nova predsednica stranke DeSUS. Karl Erjavec je ostal neizvoljen, prejel pa je 80 glasov podpore.

Karl Erjavec je vodil Demokratično stranko upokojencev vse od leta 2005 pa do strankinega kongresa preteklo soboto. Bil je minister v vseh slovenskih vladah, od leta 2004 pa do odstopa prejšnjo soboto. Velja za premetenega in izkušenega politika, znanega tudi po obljubah upokojencem, da jim bo zagotovil vsaj tisoč evrov pokojnine, kar pa se nikoli ni zgodilo, in po svoji proruski usmerjenosti in politiki. Nekdanji predsednik stranke DeSUS je razglasitev volilnih izidov sprejel s solznimi očmi, dan po kongresu, torej preteklo nedeljo pa je sporočil, da se umika ne le iz politike, ampak tudi iz javnega življenja. Nova predsednica DeSUS-a pa zatrjuje, da je z odhodom Karla Erjavca iz politike in javnega življenja nastal prelomni trenutek za vso slovensko politiko.

Nova predsednica stranke DeSUS dr. Aleksandra Pivec je stara 47 let, rojena je bila na Ptuj, po poklicu pa je doktorica kemije in kemijske tehnologije. Od septembra 2016 in do septembra leta 2018 je bila zaposlena na Uradu vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu. 13. septembra leta 2018 je prevzela sedanjo funkcijo, postala je ministrica za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. / M. D.

Ob 75-letnici zbora Srečko Kosovel so pevci obiskali Apulijo

Kosovelovci pri koreninah pevskega sestava

Čeprav so lanski novembrski dnevi le še spomin, naj se za trenutek povrne mo v ta čas, v katerem je zbor Srečko Kosovel v Postojni imenitno končal jesensko trilogijo. Na regijskem tekmovanju so si pripeli zlato medaljo, potem ko so s celovečernim koncertom v polni dvorani v Lokavcu proslavili 75. obletnico zbora in se takoj nato podali v Apulijo, v pokrajino, kjer je bil zbor med vihro druge svetovne vojne ustanovljen in kjer je imel svoj prvi uradni nastop.

Nastope v pokrajini pod ostrogo italijanskega škornja so kosovelovci začeli na spominski slovesnosti v Barletti (50 km severno od Barija) ob spomeniku skoraj 1.300 padlim in umrlim z območja nekdanje Jugoslavije. V italijanski maniri je bila slovesnost zelo pisana, v slavnostnih uniformah številnih rodov italijanske vojske in policije, ob cerkvenih in političnih dostojanstvenikih, pa tudi dobro obiskana, s čimer dokazujejo, da cenijo prispevek tistih, ki so dali življenja za osvoboditev izpod fašizma in nacizma. Veleposlanik Republike Slovenije Tomaž Kunstelj se je zahvalil lokalnim oblastem, ker skrbijo za spomenik in ves ta čas ohranjajo spomin na žrtve druge svetovne vojne, med katerimi je bilo veliko število mladih Slovencev "… polnih sanj, idealov, načrtov in ljubezni, pa jim ni uspelo priti do doma". V ta kontekst je umestil tudi začetke zbora Srečko Kosovel, v taborišče Gravina, kjer so pretežno Primorci svoje hrepenenje po rodni grudi

najbolje izražali skozi domoljubno pesem. In zašumeli so temni bori ter ponesli bolečino tja čez Jadransko morje ...

Naslednja dva dneva so bili kosovelovci gostje v kraju Margherita di Savoia. Vezi so se spletle po naključju, ko sta brat in sestra Emanuela in Francesco Lopez pri pravi zbornika o zgodovini kraja naletela na neodposlano pismo Franja Kravosa iz Žapuž, ki je kot pripadnik delovnega bataljona delal v tamkajšnjih solinah (zgodba je opisana v zadnji številki revije Peti maj). Soline, dolge 20 km, so res nekaj posebnega, bazeni so ločeni od morja s približno 100 do 200 metrov širokim pasom zemlje, zadnji bazeni so povsem vijoličaste barve in skoraj že v mestu. Na poljih, kjer koncentracija soli še ni prevelika, mrgoli flamingov (menda jih je več kot 10 tisoč). Izhlapevanje pospešuje stalni veter in celo ulice v mestu so usmerjene tako, da ima veter čim bolj prosto pot do bazenov. Pričakovali bi, da je vmesni pas zemlje zaradi soli na obeh straneh nerodovit, toda vulkanska zemlja, ki jo reke naplavlja izpod ugaslega ognjenika v Apeninih, ima ogromno mineralov, največ železa, ob ugodnem podnebjem (sneg pade enkrat na 7 let, pa še to za minuto), imajo kar tri pridelke korenja na leto, dva pridelka krompirja itd., zastavonoša pa je njihova bela čebula, skorajda sladka. V teh solinah je po podatkih Lopezovih v izredno težkih pogojih do kapitulacije Italije delalo najmanj 600 Slovencev.

Po ogledu solin in muzeja so kosovelovci prepevali pri nedeljski maši, in sicer priljubljeno latinsko mašo Vinka Vodopivca. Glas o dobrem petju se je med domačini hitro razširil in naslednjega dne je bila na celovečernem koncertu prostrana cerkev povsem zapolnjena. Dirigent Andrej Makor je prvi del koncerta izkoristil za utrjevanje tekmovalnega programa za Postojno, nato pa na kratko predstavil skladbe, ki jih je zbor

pel na prvem koncertu v Bariju. Pri napovedi bazoviške je bil zelo diplomatski, rekoč, da gre za "majhno vasico na meji med Italijo in Slovenijo". Zanimiva izkušnja pa je bila prepevati Bazovico v italijanski cerkvi. Izjemnega odziva je bila deležna makedonska Bolen mi leži, očitno je publika začutila bolečino ob izgubi, ki se preobrazi v odločno borbo po svobodi (solist Aleš Kogoj). Zanimivo je,

da si je župan Bernardo Lodispoto, potem ko je predsedniku zbora Martinu Gregorcu predal občinsko plaketo o prijateljstvu, zaželel ponovitve skladbe Nos Hrabroslava Volariča. Stojče ovacije pa so pevci doživeli ob skrbno izbranem dodatku v italijanščini. Še eno plaketo pa je kosovelovcem izročila lokalna turistična skupnost – soline, ki so botrovale nastanku kraja in dolga leta dajale kruh prebivalstvu, danes (po

ne in zaradi slabe letine oljk v Vipavski dolini je v prtljažniku Stoparjevega avtobusa sveže stisnjeno olje povsem nadomestilo medtem porabljene vipavske drobrote. Toda pot je pevce klicala naprej, pravzaprav nazaj, h koreninam zbora. Gledališče Piccinni, najstarejše v Bariju, kjer je Simoniti s primorskimi pevci pred 75 leti tako uspešno spisal zborovsko zgodovino, je zaradi prenove še zaprto, toda tudi med vhodnimi stebri je mogočno zazvenela Juvancjeva Slovenska zemlja, pred zvedavimi naključnimi poslušalci (in nenaključnimi v uniformah).

ne in zaradi slabe letine oljk v Vipavski dolini je v prtljažniku Stoparjevega avtobusa sveže stisnjeno olje povsem nadomestilo medtem porabljene vipavske drobrote.

Toda pot je pevce klicala naprej, pravzaprav nazaj, h koreninam zbora. Gledališče Piccinni, najstarejše v Bariju, kjer je Simoniti s primorskimi pevci pred 75 leti tako uspešno spisal zborovsko zgodovino, je zaradi prenove še zaprto, toda tudi med vhodnimi stebri je mogočno zazvenela Juvancjeva Slovenska zemlja, pred zvedavimi naključnimi poslušalci (in nenaključnimi v uniformah).

zbirali na enem mestu. Tiste s tehničnimi znanji so dodelili tankovskim in drugim mehaniziranim enotam, tudi aviaciji, večje z orožjem pa s prekomorskimi brigadami poslali v zaključne boje v Jugoslavijo. Kljub temu je Radu Simonitiju ostalo 40 pevcov, s katerimi se je v taborišču pripravljaj za prvi koncert pred predstavniki zavezniških misij v Bariju. Prav veliko od nekdanj obsežnega taborišča ni ostalo (sprejelo naj bi 1.200 ljudi), le poveljniška stavba v sredini, nekaj stražnih stolpov na obodu in nekaj zgradb z dobro vidnimi zapisi v slovensščini. In seveda veliko razmetanega kamena, saj je taborišče do nedavnega uporabljala italijanska vojska kot poligon za vaje. Blizu je namreč vojašnica, kjer domuje 7. regiment bersaljerjev. Kot še en stranski produkt nekdanjega taborišča je tudi sodobna bolnišnica, ki so jo zgradili na temeljih stare.

V Gravini je torej nastal zbor, kar na tem mestu, sredi ničesar, toda še vedno sredi vojne vihr, bojov, so nastale tudi številne pesmi, ki so pele o upor, klicale k punktu, osvoboditvi izpod jarma, svobodnega življenja na svoji zemlji. Vse to se je prilagalo pesniški upornosti kraškega, primorskega pesnika Srečka Kosovela in njegovemu pomenu v slovenski literaturi, zato je bila izbira imena povsem logična.

Pečat tega časa, tako usodnega v zgodovini naroda, in njegova nepopovljiva izpoved sta na sedanjo generacijo kosovelovcev sevala iz vsakega kamna, podrte barake, borne vegetacije taborišča št. 65. In še enkrat se je oglasila kosovelovska himna – Kosovelovi Bori v Srebotnjakovi obleki.

Edo Pelicono

Katja Ferletič

STARE JEDI V NOVIH LONCIH (68)

Kot v mnogih evropskih državah je tudi v Italiji med poznimi petdesetimi in šestdesetimi leti večina prebivalstva, ki je med drugo

svetovno vojno in prva leta po njej doživljala lakoto in veliko revščino, spet spoznala pozitivno obdobje, kulturni in ekonomski napredek ter živahen družbeni razvoj.

Že v prvi polovici petdesetih let se je začela faza gospodarske rasti; posebno so se razvijale strojna, elektromehanska in jeklarska industrija - Italija je postajala izrazito industrijska država, medtem ko je prej temeljila predvsem na kmetijstvu. Na milijone ljudi je zapustilo polja in se preselilo v tovarne ter s podeželja v mesta. Razvoju industrije je pripomogla tudi številčnost poceni delovne sile, ki je prispevala k temu, da so bile cene italijanskih izdelkov nižje in zelo konkurenčne na evropskem tržišču - Italija je postala prvi evropski proizvajalec gospodinjskih naprav. Nižje kvalificirani, navadni delavci so predstavljali veliko večino prebivalstva; plače so bile v tistih letih nedvomno prenizke, delovne razmere so bile zelo težke, okolje, v katerem so delali, pa je bilo pogosto nezdravo. Industrijski razvoj je bil hiter, obsežen, obenem pa poln neravnovesij in omejitev, kljub negativnim platem pa sta se dobro počutje in navdušenje začeli širiti, saj so si ljudje lahko privoščili manjši avtomobil, počitnice (razvil se je množični turizem) in prve gospodinjske aparate.

Dom navadnega državljanja je začel popolnoma spreminjati svojo podobo. Do najpomembnejših sprememb pa je prišlo v kuhinji z uvedbo gospodinjskih aparatov, ki so v tem obdobju dejansko postali dostopni večini ljudi. Novi plinski kuhalniki, hladilniki, sesalniki in pralni stroji so spremenili način organiziranja gospodinjskih opravil. Prihod hladilnika v domače kuhinje je pomenil zelo veliko za gospodinje, ki so lahko začele pripravljati obroke tudi vnaprej, saj je ta kuhinjski aparat omogočal večdnevno ohranitev hrane.

Spremembe so se prehrabene navade, prišlo je do večje raznolikosti, novega dojemanja okusov in pozornosti do kakovosti, povsem novega odnosa do hrane - celoten ritem vsakdanjega življenja je doživel globoko preobrazbo. Hladilniki so vdrli tako v bogate meščanske domove kot tudi v kuhinje revnejših družin - postali so pravi statusni simbol, ki ga je bilo treba ponosno razkazovati. Bilo je obdobje velikega gospodarskega razcveta: leta 1951 so v Italiji proizvedli 18.500 hladilnikov, leta 1957 70.000, samo deset let kasneje pa že 3.200.000. V Italiji je teh naprav bilo vedno več in zanimivo je, da se je prav v tem obdobju začelo masovno širiti plačevanje na obroke, saj za nakup hladilnika leta 1954 je bilo treba odšteti približno šest mesečnih plač.

Gospodinjske naprave so bistveno prispevale k spremembi življenjskih navad družin in zlasti žensk. Te so pridobile veliko več prostega časa, po-

svečale so se svojim otrokom, pa tudi osebni negi in novim konjičkom, dejavnostim, s katerimi so se ukvarjale izključno za svoj užitek, začele so slediti lastnim nagnjenjem. Seveda je nova časovna optimizacija privedla tudi do možnosti, da so ženske zapustile domove in se odpravile v službo - to je popolnoma preoblikovalo njihovo vlogo v družini in privedlo do emancipacije. Novi plinski kuhalniki so imeli vgrajeno tudi pečico, kar je omogočilo, da se je čas za pripravo hrane zelo skrajšal, toda aparat, ki je našim ženskam v prejšnjem stoletju še najbolj spremenil življenje, je nedvomno pralni stroj. Gospodinjam ni bilo več treba se ukvarjati z "žehto" in perilo prati izven hiše, ob rekah tudi ob najhujšem mrazu, bile so manj utrjene, "zdelane", imele so več prostega časa, izboljšalo se je njihovo zdravje in postale so tudi lepše.

Mama mi je povedala, kako se je 29. novembra 1967, na dan Republike Jugoslavije, ko je bila še otrok, s celo družino z avtobusom odpravila iz Ajdovščine v "staro" Gorico na Andrejev sejem. Časa in denarja za "karočke" ni bilo, nona Antonija, Tončka, in nono Joži pa sta pri prodajalcu sadja na začetku Raštele kupila "kašeto" jabolk. Kašeto sta položila na pločnik pod stebrišče, na jabolka posedla svoje tri otročičke, jih tam "parkirala" in se odpravila na Gospodsko ulico v trgovino gospodinjskih aparatov. Kupila sta pralni stroj in nona, "ki se ni bala prašati", je prepričala prijaznega prodajalca, ki je imel prepustnico, da ga je s svojim avtomobilom peljal čez mejo na avtobusno postajo v Rožno Dolino. Nonota sta po nakupu prišla po otroke, ki med tem časom niso zapustili "kašete", vsi skupaj pa so odšli na avtobusno postajo. O tem, kako je pralni stroj s postaje v Ajdovščini prišel na Ustje, se mama ne spominja več, vsekakor je bil to prvi pralni stroj v sosesčini. Kmalu po velikem nakupu sta se gospe Mariji na Ustju rodila dvojčka, Marko in Martina, in vse sosedse so ponudile svojo pomoč. Tako je nona Tončka v novem pralnem stroju prala plenice (bilo jih je dosti ...), vse sosedse pa so jih sušile na dratu nad svojimi "špargerti". Pri Mariji doma so bili kmetje, imeli so krave in prašiče, tako da bi se sosedam na kakšen način odložila, je gospa delila meso, skuto, svoje kuhane štruklje in odličnega golaža.

GOLAŽ
Sestavine:
750 g mešanega mesa, svinjskega in govejega, 30 g čebule, 500 ml paradižnikove mezge, majaron, timijan, pol lovorjevega listka, sol, poper, pol kozarca rdečega vina, pol kozarca olja, 1 žlica svinjske masti.
Priprava:
Meso zrežemo na poljubno velike koščke. Čebulo sesekljamo na drobno in jo popražimo na vročem olju in masti, da postekleni, nato dodamo meso in pustimo, da porjavi. Dodamo vse začimbe, solimo, popramo in zalijemo z vinom. Ko vino izhlapi (nekaj minut na visokem ognju), dodamo paradižnikovo mezgo, na visokem ognju naj zavre, nato pokrijemo in počasi, na nizkem ognju, kuhamo tudi dve uri, od časa do časa pa pomešamo. Na meso potresemo žlico moke, dobro premešamo in zalijemo z juho (po želji). Kuhamo še dobrih petnajst minut. Serviramo s polento ali kruhom. Bog žegnaj!

Srečanje, ki ga je organiziralo društvo Porte a Nordest

Kje smo pri kandidaturi Brd za UNESCO?

V ponedeljek, 13. januarja 2020, je potekalo v Gorici v palači De Grazia srečanje, ki ga je organiziralo združenje Porte a Nordest in je imelo naslov Kandidatura UNESCO Brda/Collio/Cuei: pot, ki gre navzgor ali navzdol? Srečanje je bilo v sklopu načrta, ki ga misli izvesti društvo v tem letu in ima za temo turizem in kulturo okolja. Društvo želi prikazati javnosti sodobno sodelovanje med institucijami in zasebnimi subjekti na različnih področjih na tem območju. Kako prikazati lepoto neke pokrajine in jo predstaviti tistim, ki bi radi potovali in odkrili res kaj novega, je bila glavna nit, ki se je prepletala v debati, v katero je posegla politična stran, ki so jo sestavljali župan Rodolfo Ziberna, predsednik združenja Carigo Roberta Demartin, podpredsednik CCIAA Gianluca Madriz, krminski župan Roberto Felcaro, članici tehnične komisije projekta UNESCO, Tina Novak Samec in Elisa Trani, in deželni svetnik Diego Bernardis. Joško Sirk in David Buzzinelli sta kot predstavnika podjetnikov prispevala k debati, saj so politiki jasno povedali, da brez podjetnikov bi ne bilo ničesar. Pozdrav in pričevanje je izrekla tudi županja Franka Padovan. O kandidaturi Brd za UNESCO je govor že od leta 2015; glavni akterji so prikazali, na kateri stopnji je projekt. Poudarili so, da ni samo doprinos finančnih sredstev v blagajne, ampak tudi ovrednotenje tega, kar že imamo: naše ozemlje, naša

proizvodnja in naša kultura na obeh straneh meje. Omenili so trajnostni razvoj in identiteto območja in željo, da bi združili tradicijo in možnosti, ki nam jih nudita tehnika in ovrednotenje kolesarskih poti. Zamisel je ta, da ima turist, ki prihaja v Brda, možnost se peljati po več briških "učnih poteh". Vsaka pot bo prikazala zgodovino in turistično značilnost kraja. Želja je tudi, da se obe strani, slovenska in italijanska, združita in nadaljujeta po isti poti. Tina Novak je poudarila, da to, kar nas združuje, je ozemlje, ki je bilo že stoletja stiščišče kultur, furlanske, slovenske, italijanske in nemške. Kraj, na katerem so živeli in sobivali plemiči in kmetje. Kar nas veže, je tudi tipičen terasasti način obdelovanja zemlje, pa tudi to, kako so že naši predniki obdelovali zemljo,

predvsem trto, oljko in sadje. Joško Sirk je poudaril, da se ne smemo slepiti in misliti, da nam bo UNESCO priznal in prinesel uspeh, če si ga sami ne bomo zaslužili. Gorica in njena okolica zadnje čase ne beležita veliko uspeha, saj druga mesta, kot sta npr. Trst in Videm, slavita po ustanovah, kot so univerza, bolnišnica, muzeji. Tudi Nova Gorica je v podobnem stanju, saj jo že zdaj prekaša Koper.

Ni govora, da bodo Brda imela uspeh, če si ne bodo vsi zavihali rokave in začeli res skupaj delati. Programi in projekti, kot je Unesco Brda, so zelo lepi, a ne smejo ostati le "last" posameznih ustanov in nekaj podjetnikov, ampak morajo postati program vseh domačinov. Žal, do tega še ni prišlo.

KN

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (275)

Zdravje ledvic v naturopatiji (1)

Ledvice so zelo pomemben organ, saj nadzorujejo in ravnaajo z vodo v našem telesu. Naše telo vsebuje 60 % vode! Ledvice vsak dan filtrirajo približno 180 litrov tekočine, zato lahko rečemo, da so ledvice najbolj pomemben filter našega telesa. Tako kot se mi staramo, se starajo tudi naše ledvice. Zelo pomembno je, da stalno skrbimo za zdravje naših ledvic, sploh pa v tretjem življenjskem obdobju. Bolezni, kot je hipertenzija (povišan krvni tlak), nastajajo zaradi šibkosti ledvic. Kar 60 % ljudi na svetu trpi za hipertenzijo. Arterioskleroza, diabetes, srčni infarkt nastanejo zaradi šibkosti ledvic. Srčni infarkt je na svetu pri moških prvi vzrok smrti.

Tako lahko razumemo, da so ledvice nekaj neslišni in nevidni ključni akter in upravitelca našega telesa.

Združenje ameriških bolnikov ledvic trdi, da ledvice lahko izgubijo kar 90 % svoje energetske moči, ne da bi se človek tega sploh zavedal! Energija je življenje, hrana je energija!

Znaki, ki jih naše telo kaže, da so ledvice šibke:

- podočnjaki
- znojenje v dimljah
- potenje v rokah in nogah
- zastajanje vode po telesu (edemi)

Zdaj pa pomislimo, koliko ljudi, ki jih vi poznate, ima podočnjake? Ogromno! Nastanejo s starostjo in kažejo na energetske defi-

cit ledvic! Podočnjaki govorijo, telo nam govori, da so ledvice šibke, da nimajo več moči - dovoljše vitalne energije, da bi uravnale vodo v našem telesu, zato le-ta zastaja.

Ko voda zastaja v telesu, se začnajo v telesu nabirati toksini, ki vplivajo na inzulinsko nihanje v telesu, na hormonsko neravnovesje v telesu itd. Nepravilno inzulinsko nihanje ošibi predvsem

želodec, hormonsko neravnovesje pa ošibi maternico, dojke, prostato itd.

Skratka, če gledamo vzročno, tako kot naturopat gleda na zdravje, bomo videli, da se 90 % zdravstvenih težav človeka začne s šibkostjo ledvic, z zdravjem najpomembnejšega filtra našega telesa!

Kako delovati preventivno, kako v kali za tretjo bolezen oziroma kako se ji izogniti? Tako, da krepimo ledvice!

Njivska preslica

Preslica je prarastlina, plemenita zdravilna rastlina, ki krepi telo predvsem v ledvenem delu. Učinkuje zdravilno, ker krepi ledvice, organ, ki je za naše telo najpomembnejši filter za odpravljanje toksinov iz telesa. Preslica vsebuje ogromno silicija, minerala mladosti, saj dejansko pomlajuje tkiva, kožo in zdravilno vpliva na mehur in ledvice. Izvajanje kopeli iz preslice je za telo pomembno predvsem v zimskem letnem času, saj tako okrepimo telo za vso zimo.

/ dalje
www.saeka.si

NOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.eu
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednica Franka Žgavec
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu

Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu

Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail zadruga.gm@gmail.com

www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 61 H 0892812400013000730643, **SWIFT** ali **BIC** koda: CCRTIT2TV00

naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: tel. št. 0039 0481 533177 - e-mail gorica@noviglas.eu

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji **USPI** in Zveze katoliških tednikov v Italiji **FISC**. Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Dežela Furlanija Julijska krajina po DZ št. 26/2007.

Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek za založništvo po zakonu št. 198/2016 in zakonskem odloku 70/2017 (prej zakon št. 250/1990). Novi glas prejema javna sredstva za medije.

Novi glas je kot član združenja FISC tudi v inštitutu IAP (Istituto dell'Autodisciplina Pubblicitaria) in spoštuje njegov kodeks

To številko smo poslali v tisk v torek, 21. januarja 2020, ob 13. uri

Večno odkrivanje

Pot (2)

Pot ... Prepogostokrat na poti hlepimo za ciljem. Mudi se nam, ne oziramo se okrog sebe, hitimo korak za korakom. Hitimo po poti k cilju, pa čeprav je cilj le trenutek, pot pa je lahko življenje. Sama sem človek, ki ljubi počasnost. Skoraj vedno se zibljem v njej. Le včasih za volanom me premami hitrost. Za kratek čas. Ker ni cilj njen namen. Hitrost za volanom je le igra, preizkušnja. Vem, zavedam se, da je ta igra lahko nevarna, a ljubezen do vožnje imam v krvi. Očetu je bil avto največkrat pomembnejši kot družina. Saj zveni grdo to, kar sem napisala, a na dnu srca ga razumem. Garal je noč in dan, z mano odnosi niso bili najboljši, želel si je večerov s prijatelji, a ni smel nikamor. Zaradi pijače. Tako mu je ostal le avto, ki ga je negoval in seveda rad tudi vozil. Tudi sama sem se učila vožnje z enim izmed očetovih avtomobilov. To je bil čas, ko je bil oče že precej v letih in na avto ni dal več toliko kot nekoč. Zato mi je dovolil, da sem sedla za volan, on je pozorno sedel ob strani. Imela sem že tisti papir, ki mu pravijo "foglio rosa". Rožnati list, bi prevedli v slo-

venščino. Točno se spominjam, da sem prvič pritisnila na plin na Proseku, na tistem širokem, skoraj prevelikem praznem parkirišču pod Vejno. In sem veselo vzkliknila greeeeee. Oče mi je rekel samo ... pazi. Pazi mi je govoril vedno, ko sem pozneje odhajala na pot in se vračala pozno ponoči. Z avtom, bila je modra katrc, ki mi je postal drugi dom in dober prijatelj. Skupne so nama bile poti na delo, tja na ulico Montecchi preko mestnega središča, skupni pobegi na Kras in skupna nočna vandrjanja. Avto mi je bil prijatelj in zatočišče. S starši nisem marala deliti svojega življenja in mladostnih sanj. Tudi bolečine ne. Prvo ljubezensko razočaranje sem izkotala v avtu. Neke pozne noči ali zgodnjega jutra ... Tema je bila, nisem vedela kam. Pot je bila nejasna zaradi solz. Domov nisem marala. Mami nisem govorila o svojem življenju, o svojih razočaranjih in porazih. Očetu

še manj. Ostala mi je le pot skozi noč, na kateri sem skušala preboleti in pozabiti. In avto, ki je poslušal mojo pripoved in obdržal vse skrivnosti zase. Tista modra katrc je svojo življenjsko pot končala nekje na Krasu. Med Kobjeglavo in Dutovljami, na

la, saj so z modro katrc odpeljali na odpad del moje mladosti. Kljub temu da ljubim vožnjo in da še vedno zelo rada vozim, mi je najlepše, ko se na pot podajam peš. Peš zaradi pokrajine, zaradi vonjav, zaradi cvetic in barv, ki govorijo o letnih časih, o mine-

pešeničnem polju. Nisem bila jaz za volanom, ko se je zgodilo, vozil je prijatelj. Izmazala sva se brez praske, no, moj gleženj je bil nekoliko otekel, a kljub temu sem pripešala do državne meje. Prijatelju sem nepazljivost zamerila, menda mu nisem nikoli odpusti-

vanju in rojevanju. Peš, ker imam svet na dlani. Ne vem, koliko poti sem prehodila v življenju. Ne vem, koliko jih še bom. Nekaj najlepšega je, ko grem, ko začenjam, ko stopam po sledih prvih korakov. Nemir me žene na pot, nemir, ki je v meni od nekdaj. Lju-

bezen do poti, ki ne mara ciljev. Pot, brez katere enostavno ne morem, mi pomeni smisel. Ljudje, ženske predvsem, pa tudi nekateri moški, imajo doma nešteto parov čevljev. Pri meni ni tako. Gulim skozi vse leto in skoraj vsak dan isti par pohodniško telovadnih copat. No, če gre vse po sreči seveda, ko je kilometrov preveč, se zgodi, da v enem letu porabim tudi dva para podniških čevljev. Ki so vedno na nogah in seveda vedno in ob vsakem vremenu pripravljeni za pot. Pešpot mi je verjetno od vseh najljubša. To so trenutki, ki jih ukradem življenju, naglici, vsakdanu. Poti, kolovozi, steze, vse to postane moj svet. Ne zaradi cilja, ki je največkrat le postaja mojega življenjskega pešačenja. Predvsem zaradi vonjav, ki me objamejo, in barv, odtenkov, šelestenja, korakov, spajanja neba in obzorja. Zaradi daljav, obrisov, razgledov, strmin in vzponov. Zaradi gozdov, ki me sprejmejo v svoj objem in skrijejo pred vsakdanom. Te ozke steze, ki se vijejo po pobočjih, neslišno prečkajo vasi in pogledujejo za hišami, v katerih gori luč. Neizmerno rada imam te korake na produ, med listjem, na suhi, izčrpani zemlji.

Neskončno rada imam tlakovane ulice, kamnite zidove, tišino skrivnostnih domačij. Včasih pot spremlja žuborenje vode, ki me vabi z obljubo svežine in nežnosti. Kako rada poslušam to žlobudranje, prehajanje, nemirno pretakanje iz iskanja k obzorju. Modrina, v katero je ujetu sonce, ples kakšnih pastirjev in trave, ki me spremljajo venomer in vsepovsod. Trave. Pot je najlepša, ko so že visoke, a še ne vedo, da bodo padle pod udarci kose. Trave plešejo, se zabijo, mehko božajo moje korake. Trave včasih zakrivajo obzorje, spremljajo oblake, valovijo kot morje. In ko gre pot med travami, so sanje na doseg rok. Prijatelji, znanci, ljudje, ki jih srečujem, me sprašujejo, zakaj nimam rada varnega zavetja doma, topline, varnosti, ki jo začutiš med štirimi stenami. Zakaj vedno ta pot brez konca. Pot mi daje dejansko občutek varnosti. Občutek, da sem živa, da je še nešteto korakov pred mano. Med štirimi stenami se skriva strah. Nemir. Bojazn pred minljivostjo. Bojazn pred ciljem. Da, kajti dejansko je tudi življenje pot. Včasih široka in sončna, drugič spet strma, skoraj prestirna za marsikoga. A vendarle lepa. Vsaka pot je namreč lepa. Cilj pa pomeni konec. Konec poti. Konec hrepenenja. Konec iskanja. Konec najlepšega potovanja, ki mu pravimo življenje.

Suzi Pertot

Začenja se naša smučarska sezona za otroke in odrasle

Pestri dogodki za širjenje smučarske kulture med mladimi in odraslimi

Začela se je sezona našega smučanja. Slovenska društva v Italiji, ki gojijo zimske športe, so 11. januarja začela ponujati tečaje smučanja za otroke in odrasle. Kot ponavadi pa bodo zelo dejavna tudi v vlogi organizatorjev tekem. Že v nedeljo, 26. januarja, bo v Plodnu – Sappadi 38. zamejsko smučarsko prvenstvo za Pokal Združenja slovenskih športnih društev v Italiji, ki ga letos prireja Športno društvo Mladina. Kriški klub bo letos ob koncu sezone imel v zaku-

koncev tedna na istem prizorišču, drugi pa spreminjajo destinacijo. Tečaje bo kot zadnja leta, v soboto, 8., oziroma v nedeljo, 9. februarja, sklenila pobuda Skokica smuča pod okriljem ZSSDI, ko bo simpatična žabica obiskala najmlajše in se z njimi zapodila po progi. Tedaj bodo malčki pokazali staršem, kaj so se naučili na belih strminah. Po prvih podatkih so pri Brdini, Devinu, Mladini, SPDG in Planinski družini Benečije zadovoljni z odzivom družin. Pomemben del smučarske de-

pa tudi na državni in mednarodni ravni. Tekem FIS se udeležuje najbolj obojetavna smučarka našega gibanja, še ne 17-letna devinovka Caterina Sinigoi, ki je v svojem letniku v slalomu v samem državnem vrhu. V kolesju evropskih FIS tekem pa je seveda tudi naša najboljša smučarka zadnjih let Katrin Don, letnik 1998, iz Brdinine šole, ki pa tekmuje v Sloveniji in je letos prestopila v člansko kategorijo. V pestrem programu smučarske komisije ZSSDI, ki jo po no-

pu tudi organizacijo tržaškega pokrajinskega prvenstva. Da pa se povrnemo k šoli smučanja naših društev, poteka le-ta po ustaljeni formuli v petih koncih tedna. Družine se za svoje otroke lahko odločajo za soboto in nedeljo, klubi pa nudijo praviloma tudi avtobusni prevoz na smučišča. Vadbapoteka v glavnem v kraju Fornidi Sopra in na Zoncolanu, nekateri imajo vseh pet vadbenih

javnosti Slovencev v Furlaniji Julijski krajini je tekmovalna plat. Nekoč so bili Gadi, nato ekipa BDM, zdaj tekmujejo po večini člani Devina, pa tudi Brdine in Mladine, za reprezentanco ZSSDI. Tisti, ki so sprejeli zahteve A selekcije, bodo preživeli na snegu v tem letu do 100 dni, program B ekipe pa predvideva 50 dni aktivnosti. Agonisti bodo tekmovali na deželnihih tekmah FIS, najboljši

vem vodi starejša sestra Veronika Don, je seveda tudi nič koliko promocijskih tekmovanj, od že omenjenega zamejskega smučarskega prvenstva do čezmejnega Primorskega smučarskega pokala, ki je na sporedu že polnih 15 let. Letos ga sestavljajo tri tekme, za nami je že prva, trofeja Gec v priredbi Brdine. Devin bo organiziral vsakoletni Pokal prijateljstva treh dežel, poleg Skokice pa bo

PD Štandrež / Dramski odsek

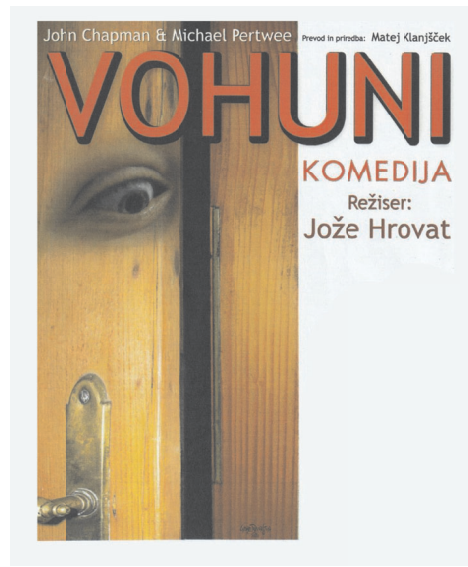
Vohuni se že približujejo ...

Štandreški komedijanti so nas v teh dolгих, ustvarjalno živahnih letih tako zelo razvadili, da vsako leto v januarju nestrpno pričakujemo, kdaj se bodo na domačem odru pojavili z novo, navadno komedijsko obarvano gledališko produkcijo. Tak nemir se nas je polastil tudi letos. A k sreči je nova premiera štandreških igralcev v 55 sezoni neprekinjenega delovanja (!) že tako rekoč pred vrati. Prav v prejšnjih dneh smo jih obiskali na vajah, na katerih so pod pozornim očesom režiserja Jožeta Hrovata, člana igralskega ansambla SNG Nova Gorica, ki že skoraj dve desetletji umetniško usmerja njihovo delo, vadili celotno predstavo. Tokrat je izbira padla na angleško delo *Look, no hans!*, katerega avtorja sta John Chapman in Michael Pertwee in ki ni bilo še nikdar odigrano v slovenščini. Slovensko krstno uprizoritev bo tako doživelo na štandreškem odru. Komedijo je v italijanskem prevodu pred leti neke staknil Matej Klanjšček, ki ga dobro poznamo kot odličnega člana štandreške dramske skupine. Pogumno se je lotil prevajanja in priredbe. Dolg tekst, ki vsebuje v izvirniku precej besednih iger - nekatere je Klanjšček skušal ohraniti tudi v slovenščini, je moral precej skrajšati, tudi na škodo kakšnega humornega trenutka. Jože Hrovat je besedilo lektoriral in skupaj sta ga uredila. Nastala je prikupna priredba bulvarke, ki želi le zabavati, kot je zatrdil Hrovat. Nobenega posebnega sporočila ni v njej. Sam si želi, da bi se ob njej gledalci lepo imeli in uživali ob dobro zaigranih likih. Spletkarjenje, laži, zamenjava oseb, nenehno odpiranje in zapiranje vrat (kar peto jih je, preostala so črtali zaradi omejenega prostora na štandreškem odru), ki vodijo v razne prostore, kamor se prisotni v sta-

novanju glavnega protagonista hitro umaknejo pred neljubimi srečanji. To je komedijska zmes za zabavno uprizoritev, ki bo seveda tokrat zabeljena s tipično angleškim humorjem. Režiser Hrovat zasedbo ni imel težav, ker je Matej Klanjšček poiskal primerno delo za igralsko jedro štandreškega dramskega odseka, kateremu se je letos pridružila Nadja Plesničar iz Orehovelj. Sama ima že nekaj odrskih izkušenj v domačih krajih; s štandreškimi igralci se prav dobro ujemajo, s Tabajem je tudi že sodelovala. Poleg Klanjščka in Plesničarjeve v predstavi igrajo Marko Brajnik, ki se po daljšem premoru vrača v celovečerno predstavo, Polonca Cijan in Mojca Dolinšek, ki sta postali že primadoni štandreškega dramskega odseka, Ga-

sam pravi). Rad tudi pogleduje za drugimi ženskami, čeprav je poročen s hčerko podeželskega vikarja (!). Prav ona sproži plaz situacijske komike, ker se nepričakovano vrne domov zaradi preložitve leta. Medtem pa poleg žene Monike Fisherja, ki je tudi sam vohun, s svojim prihodom presenetijo britanski tajni agent Rod Weiler, ki mu napove, da prihaja paket iz Rusije nekega Rocca, lepa gospodična Mitzi - striptizeta, pa Heidi, Fisherjeva ljubica, Tiffany Jones, čudna pojava, ki se ne ve, ali je možki ali ženska, in skrivnostni Rocco, ki bi iz Rusije moral prethotapiti majhen akumulator; le-ta lahko s svojo energijo napaja avtomobile za tisoče kilometrov. Kot je povedal Klanjšček, ženski liki dajajo zlahtnost dinamični igri, v kateri je kar precej neverjetnih situacij. Hrovat je pri postavitvi dela, vaje katerega so začeli v oktobru, imel težave le pri izbiranju možnih dni za vaje, ker je večina igralcev zaposlenih. Spet jih preganja čas in zato tudi tokrat ne bodo našli niti 40 vaj. Kot vedno jim, ko je scena postavljena, zmanjka časa za piljenje. V igri, kot rečeno, ni iskati kakšnih moralnih nauk. Cilj je nasmejati publiko, je poudaril Hrovat, ki je v mladi šepetalki Katji Leon dobil dragoceno pomočnico. V sodobno zasnovani komediji bo gledalec našel kar nekaj navez na čase hladne vojne med Vzhodom in Zahodom, padec berlinskega zidu, pa tudi novodobna raziskovanja uporabe obnovljivih virov. Več o vsebini ne bomo razkrili, raje povabimo bralce, naj si predstavijo pridejo ogledat. Premiera komedije *Vohuni* bo v soboto, 25. januarja 2020, ob 20. uri v župnijski dvorani Anton Gregorčič v Štandrežu, njena ponovitev za abonente abonmaja *Štandrež 2019* pa prav tam v nedeljo, 26. januarja 2020, ob 17. uri.

JK

NOVI
GLAS

Letna naročnina ostaja nespremenjena!
ITALIJA, SLOVENIJA 50€; INOZEMSTVO, PODPORA 100€

Uredništvo

www.noviglas.eu
gorica@noviglas.eu
+39 0481 550330

Uprava

zadruga.gm@gmail.com
+39 0481 533177

